

Digitized by the Internet Archive
in 2011 with funding from
LYRASIS members and Sloan Foundation

BOLLINGEN SERIES LIII

Supplement to

Beautyway:

A NAVAHO CEREMONIAL

The Myth, told by SINGER MAN

Recorded in the Navaho language by

FATHER BERARD HAILE

Edited by LELAND C. WYMAN

BOLLINGEN SERIES LIII

PANTHEON BOOKS

COPYRIGHT © 1957 BY BOLLINGEN FOUNDATION INC., NEW YORK, N. Y.
PUBLISHED FOR BOLLINGEN FOUNDATION INC.
BY PANTHEON BOOKS INC., NEW YORK, N. Y.

THIS IS A SUPPLEMENT TO THE FIFTY-THIRD IN A SERIES OF WORKS
SPONSORED BY AND PUBLISHED FOR BOLLINGEN FOUNDATION

LIBRARY OF CONGRESS CATALOGUE CARD NO. 57-7170
MANUFACTURED IN THE UNITED STATES OF AMERICA
BY KINGSPORT PRESS, INC., KINGSPORT, TENNESSEE

EDITORIAL NOTE

The myth of Beautyway was related in the Navaho language to Father Berard Haile by Singer Man in 1931. Father Berard recorded the text and transcribed it on a typewriter equipped with the special characters and accents of the Navaho orthography he employed, corresponding in general to the International Phonetic Alphabet. It was Father Berard's typescript from which the printer set type (in a special Linotype font) for the present publication.

So that they may be used as parallel texts, the pages of Navaho here following are correlated with the pages of Father Berard's translation of Beautyway in the bound volume. At the top of each Navaho page, the corresponding page in the translation is given in brackets.

*

The orthography of the text is essentially that devised by the late Edward Sapir and his group, and now used by the majority of Navaho specialists. The vowels—*a*, *e*, *i*, and *o*—are pure with continental European values; *a* as in German *Mann*, *e* as in *met*, *i* as in *ship*, *o* varying from that in German *voll* to that in English *boot*. A superior dot (·) after the vowel indicates lengthening: *a*· as in *father*, *e*· as in German *Weh*, *i*· as in *machine*, *o*· varying from that of German *Sohn* to *oo* in English *sooth*. The vowel of possessive pronouns preceding gutturals is often obscure and is indicated by superscript *a*, thus *b^aga·n*, "his arm." A cedilla (hook) under the vowel (*ã*, *ẽ*, *ĩ*, *õ*) indicates nasalization (as in French), but is not necessary after *m* or *n*. A vowel with no diacritical mark is low or neutral in

tone; an acute accent (´) indicates high tone; a circumflex (ˆ) falling tone; an inverted circumflex (˘) rising tone.

Vowel combinations (pseudo diphthongs) are **ai** (as in *aisle*), **ei** (like *ey* in *they*), **ao** (like *ow* in *how*), **oi** (as in *oil*). Tone for both vowels is marked on the first alone.

The consonants **h**, **k**, **l**, **m**, **n**, **s**, **t**, **w**, **y**, and **z** have about the same values as in English, but **k** and **t** are followed by a strong audible puff of aspiration and **y** has a rough palatal pronunciation. The phonemes **b**, **d**, and **g** are unaspirated and sound something like English **p**, **t**, and **k**. Symbols for other sibilants are **ʒ** (like *dz* in *adze*) and **c** (like *ts* in *bits* or *z* in German *Zeit*). An inverted circumflex above a sibilant indicates that it is a *sh*-sibilant; **ʒ̂** (like *j* in *judge*), **č̂** (like *ch* in *church*), **š̂** (like *sh* in *ship*), **ž̂** (like *z* in *azure*). Greek gamma (γ) represents a voiced palatal spirant which has no equivalent in English but is something like the *r* in German *Garten*. A barred *l* (ł) represents voiceless (whispered) *l*, something like *l* in *play* or in *athlete*; Greek lambda (λ) represents a lateral something like the *dl* in *windlass* if pronounced rapidly; barred lambda (λ̄) represents a phoneme something like the *tl* in *cutlass* if said rapidly without voicing the *l*. Greek chi (χ) is used to represent a voiceless spirant something like the *ch* in German *ich*.

Labialization of consonants is indicated by superscript **w**, thus **k^w** (like *qu* in *queer*), **γ^w** (something like *w* in *wax*), and rarely **x^w** and **g^w**. Before **e** the consonant **g** is palatalized (**g^y**). A rough aspirational release following a consonant is indicated by superscript **x**, thus **t^x**, **c^x**, **č^x**. An apostrophe after a consonant indicates that it is glottalized; thus **t'**, **k'**, **c'**, **č'**, and **λ'** are pronounced explosively with a simultaneous closure of the glottis. The glottal stop, indicated by an apostrophe (ˀ), is a consonant in its own right and has semantic value. It is heard between the syllables when a Scotsman says *bottle* (*bo'l*) or after the American dialect pronunciation of *no* usually spelled *nope*. All initial vowels in Navaho are preceded by a glottal stop, and following a vowel it checks the release abruptly.

The only consonant which has syllabic value is **n**. It may be glottalized (**n̂**), the glottal closure preceding the **n**, and may have low or high tone, indicated by grave or acute accents (**n̄** or **n̂**).

There is no stress accent in Navaho; anything sounding like it to non-Navaho ears is either lengthening of a vowel or a vowel with high tone following a low-toned syllable.

Capital letters are not used in this orthography.

CONTENTS

EDITORIAL NOTE	v
xo·žóne· ba'á·žǐ [The Myth of Beautyway]	
1. t ^x óγ ^w ołdi [At Taos]	3
2. zizé ñt ^x elidé·' xast ^x i·n 'índa cé ñt ^x e·ldé·' xast ^x i·n [The Two Men from Wide Chokecherry and Wide Rock]	11
3. 'alt'ah 'o·žé·' [Running In under One Another's Cover]	14
4. céžǐ nášžindi [In the Black Rock Circle]	20
5. xo·žóne· 'óxožǐt'á·ž' [She Was Taught Beautyway]	31
6. xo·žóne· be· xakinoxoní·yá [Beautyway Was Performed Over Her]	41
7. xádí bił 'axé·žít'á·ž [She Meets Her Older Sister Again]	73
8. xo·žóne· be·xaz'â·gi [Rules Laid Down for Beautyway]	82

The Myth of Beautyway

xo·žóne· ba' á·žǐ

TOLD BY SINGER MAN

xast^xi·n xat^xa·lí

recorded by Father Berard Haile

1. t^xóγ^wołdi

žó 'éi žił ná 'o·diłi xo·lyé t'á·ší· 'éi ñdažide·fi· 'ádaxó·t'i·d
 'éiši· bóxo·lyé žił ná 'o·diłi· 'éi bińdažide·ł· dí·ší· naxo·bá·ni
 žíłi·go 'axodol'i·d žin, č'íkéi žíłi·go naždiltê·go t'á·ła'
 xaží·'â·žgo, dí· xažé'é ñłi·ni· 'éi cénžíkini diné'é ñłi·go. 'ákoší·
 ñlé· t^xóγ^woł xolyê·di ki·s'â·ni kéxat'i·. 'ákoší· do·bi·de·la·d
 γ^wolγêi xačá·' na·zce·d, 'áko 'át'i·ni· do· bé·xózinda žiní.
 'ákoší· "xát'é·dê·lá 'ánixidil'i? t'á·la do· 'ánixidólne'dê·da"
 xodo·ni·d žin. 'áko dí· ki·s'â·ni· xat^xo' báxa'o·łin žin, 'ákoší·
 dí· č'éh ñdažikka' t'â·do· 'aké·dê·da, 'ákoší· dí· t^xó báxa'o·łinê·
 "kó·yahlá daxo·té·lá" xodo·ni·d žin. 'a·dóší· t^xó xaxat'a·h

ba·ndi·lde·'. 'éišą' ałco t^xó xádazi·z'á žin. út'é·lá 'ákó·yah
č'ał žin cist^xe·ł yił siké žin, "dí·ya 'ánixił'í·lá yi·čaxo·č'í·ndi"
xodo·ni·d žin.

'a·dę·šį· xa·nił. báxaxo·g^ye·d žin 'íni·lką·d naxalingo
'akó·yah báxonil·lči·hgo 'i'í'á žin. 'ákogošį· 'índa 'akó·yah
'e·nił, "ši nsinszá" žini žin cist^xe·ł, "ši do· nsešdâ·da" ní žin
č'ał. 'ákogošį· bikixo·zi·d. cist^xe·ł ndabehé xo·lyé·dę·' cist^xe·łlá
žin, č'ał dadiłdiłi xo·lyé·dę·' č'ał xast^xi·n žini. bi·skáni
bá·do·zi·dnt'é·' t^xádiłxił siyį žin 'ákwi· t^xáłłá·h 'axoldé·ł
žin. 'a·dóšį· "t'á·ya' do· čí·ít'êi 'át'é·lá yi·čaxo·č'í·ndi"
ná·xodo·ni·d žin. 'ákogo bini·yé diná·dolžê·go 'ása·
diná·do·t'á žin. 'akóne·šį· 'ása· ná·nánil 'ákošį· č'ałê·
nsiná·zízá "ši do· nsešdâ·da" ní žin cist^xe·ł. 'ákosį· 'ałt'anát'aš,
'ákošą· cist^xe·łê· ná·di·kâ·dgo 'ása·â· 'ał·ą· niéndé·ł, 'éišį·
'ákóná·nážâ·go "yi·čaxo·č'í·ndi do·ga' čí·ít'êi 'at'í·lá
'axidołka·ł cenił be·" ná·xodo·ni·d.

'ákogošį· č'ałê·n nsiná·zízá cist^xe·ł "do· nsešdâ·da" ní žin.
'ákogošį· kô· nná·xode·nił, 'ákošį· cé·názá, bińzís·á daxodo·ná·ł
bini·yé, 'ákošį· kô· 'ałt'ah ná·nát'â·žgo biča' bił ya· si'á.
'ákogošį· 'a·žį· axiždidołkał bini·yé cenił níždi·'á, 'a·dó·
bič'į· axiłlá niždelt^xá·li· 'i·žį·łne', 'ákošį· biča'â· bit^xaiždi·łne'
nlêi bińzís·áhâ· 'ałt^xahnáxw'i·žńłne' žin, "t'á·ya'a·ní· t'â·do·
čí·ít'êi 'át'é·lá" ná·xodo·ni·d žin. bá xaohle·š náxodo·ni·dgo
'ákóná·nálya žin. 'a·dóšį· 'akó·yah báxaxoñči·hgo 'aná·o·t'á,

'ákogošj· cist^xe·t̄ ñsiná·zíszáz̄ č'ał "do· ñsešdáz̄'da" ná·do·ní·d.
 'a·došj· 'akó·ya 'aná·nánil 'a·dó bidaná·de·lé·ž. 'éišj·
 t'á·ákotê·go ná·bi·ská. xos'j·gošj· bidade·léžê· nahžj'
 kóná·nályañtê·go t'á·ałcé·dáz̄·yê·gi·ítêo t^xá·dixił ná·násgi,
 t^xá·łłáh náxoldé·l žin. 'éišj· dí· č'ał biliž ye·étj' łazj' 'éi biča'
 ye·étj'. "yá·dilá be·édolní·t' t'á·ya' do·cíd' 'átêi 'átj'·lá,
 ñlé· cé·iči·' gó·yah bida'axołłi·d" ná·xodo·ní·d žin. č'ałê·
 ñsiná·zízáz̄ žin cist^xe·t̄ 'éi "do· ñsešdáz̄'da" ní žin.

'a·dóšj· ñlé· cédáz̄·gi niná·ńzáz̄, 'ákošj· ła' bidah 'aži·łłi·d
 bini·yé cédáz̄·žj' axiłlá nižde·łt^xá·l, 'ákošj· žó t'á·žida xalákeh
 xaná·dolt^xo žó t'á· xóda bidah č'íná·žolγ^wod. "t'á·ya'a·ní
 t'á·do cí·ítêi 'átj'·lá yi·čaxo·č'í·ńdi ñlé· t^xó t'á·ńlí·ni t^xá·yi'
 góne' axidołłił" náxodo·ní·d žin. t'ah níté·lá t'á·'a·ní 'áda·ní·te
 žinî·go 'ałže·šnolne' žin t^xó·žj' nixi'xode·žâ·go. 'a·dóšj· ñlé·
 t^xó na·í·łmaš góne' abí·di·słi·d žin. t'á·šj'óko t^xá·łká·
 dahnešt^xé·ž t^xóist^xał, 'á·di 'índa do·bi·de·la·d bici·zizê·
 ci·dét^xá·n ye· xac'j' xayí'í·łci', ła' do·łiži· be·dilkqho ła'
 yołgai be·dilkqho, t'á·šj'óko t'á· t^xóńłj·žj'go t^xá·łłáh
 'axoldé·l. 'a·dóšj· ñlé· t^xá·bałhdé·' čah xá·yá 'a·dó· bidáhdi
 t^xahžj·žžé·, "yi·čaxo·č'í·ńdi t'á·ya' bí 'ánixił'j'·lá t'á·a·ní·
 xá·žiša' žido·leł," dažinî·go ñlé· bidâ·di t^xahdažj·žžé· yê·šj'·
 t'ó· yini·â·go xacá·žj'go t^xó dá·hžj'go da·žj·'á·žlá žin. 'éišj·
 ñlé· cist^xe·t̄ ñda·be·hé xo·lyê·žj' índa č'ał dadiłdiłi xo·lyê·žj'
 yił náxółj·d 'a·dóšj· 'ana·' xazj'·'.

'eišj· 'akóza·dó· 'axidełnâ·go diné 'axa·ńdabahgo ńda·'axilce·d silj·'. 'ákogošj· čání xasbídi bił xa·áłčíní na·zce·d 'eišj· ki·s'á·ni 'ánádaxal'j. 'a·dóšj· diné dahdi·'á·ž čán xasbídi bił sisna·žinǵi ná·'á·ž, ča·ł diné ná·'á·ž naxá kená·h·né·h naxa·áłčíní na·zce·d, dj·šj· bini·yé diné ná·'á·ž t'á· do·da žiní, 'a·dó·ša' dinéh dahná·di·t'á·ž žiłižj·žj' diné ná·nát'á·ž. t'á·ná·do·da žin. 'a·dó· cé·sbâigi ná·žít'á·ž t'á· ná·do·da žin. 'a·dóšj· žił ná·'o·diłigi ná·žít'á·ž, 'eišj· t'á· ná·do·da č'ô·l'j·gi ná·žít'á·ž. č'ô·l'j·' čilígi ná·žít'á·ž. 'a·dóšj· žił ñca·gi ná·žít'á·ž, žił ñca· čilígi ná·žít'á·ž, 'a·dó· žił ła' diłt'ê·i xolyê·gi ná·žít'á·ž, žił ñdilt'ê·i xo·lyê·gi ná·žít'á·ž, žił t'á·dilt'ê·i xolyê·i ná·žít'á·ž žił dj·ilt'ê·i xo·lyê·gi ná·žít'á·ž. 'a·dó·šj· 'ńnda so·ziłgi ná·žít'á·ž, 'akída·nást'á·ńžj' ná·žít'á·ž, č'óšgaigi ná·žít'á·ž, na·daxas'áigi ná·žít'á·ž t'á·šj· do·da ni·i·le·h.

'áko čał t'á·ždá·aš. do·ko·osłi·dgi ná·žít'á·ž xa·í·ne·' naxá kóxodido·ńi·ł žinzingošj· žičago t'á·ždá·aš. žił yížj·gi ná·žít'á·ž, 'a·dó·šj· dí· žił da·ne·zt'íni·gi ná·žít'á·ž, 'ńnda žiłkeh xó·žóni· ná·žít'á·ž, žił ná·xo·ziłigi ná·žít'á·ž, 'a·dó· žił na·žinǵi·di· ná·žít'á·ž, dibéñca·di ná·žít'á·ž. 'a·dó· t'á· žił ná·'o·diłigi ná·žít'á·ž, žił ná·'o·diłi· čilígi ná·žít'á·ž, 'ńndašj· xa·žj·náigi

ná·žít'á·ž, na·t^xádešliš xo·lyê·gi ná·žít'á·ž, xašliš ñc'ó
 xo·lyê·gi ná·žít'á·ž, xašliš· de·lzah xolyê·gi ná·žít'á·ž, ži
 dahnát'ol xo·lyê·gi ná·žít'á·ž, ži nadó'ol xo·lyê·gi ná·žít'á·ž,
 ži űžo·kéki xo·lyê·gi ná·žít'á·ž, na·ná·ái xo·lyê·gi ná·žít'á·ž.
 ñcáži·l xo·lyê·gi ná·žít'á·ž, ži ñne·z xo·lyê·gi ná·žít'á·ž.

'a·dóš'í· 'índa úlé· cist^xe·t' ñdabehé xo·lyê·di ná·žít'á·ž,
 "a·diš'í· 'índa nixíla 'anási·t'í·dñdi t'á· 'ñdini·lt'é·hé nixina·
 do· žilâ·da" xo·do·ní·d. č'ał dadiłdił'í· xo·lyê·gi ná·žít'á·ž
 č'ał xast^xi·nê· ba·ná·žít'á·ž "t'á·lá·a·ní· nixíla 'anási·t'í·dñdi
 t'á· 'ñdini·lt'é·hé nixina· do· žilâ·da" náxodíní žin, 'a·dóš'í·
 'índa "úla·hdi t^xó 'axe·l'í xo·lyê·di xast^xói sikéhégíš'í· t'ei
 xa·át'é" xo·do·ní·d. 'eíš'í· 'á· ná·žít'á·ž, nt'ê·go naγé·nezγán
 'áxodíní·lá žin t^xóbážiščín bił, 'a·diš'í· 'índa xáč'í· xa·o·z'í·
 "lâ·a· naxaxožo·bâ·gilá 'ádóhnñ, xát'é·go·n do·le·t'" xo·do·ní·d
 žin. 'a·dóš'í· 'índa ba· xa·t'á· xá. 'a·dóš'í· cosčed ñnát'á,
 "ké·di·ní·flán" xo·do·ní·d žin. 'a·dóš'í· cosčed yiskâ·go diné
 dade·zba· na·γé· nezγán xakehgo. 'eíš'í· údóhde·l'í γ^wolyêi
 bič'í', t'á·š'í· ki·s·á·ni· 'ô·lyé·nt'é·'. 'a·dóš'í· dibènca· dená·'â·gi

žine·žžé· 'índídašǵ· 'éi žižizi·ngi ná·žnešžé·, 'áko na·ki·ská,
'a·dó· cê·sbáigi ná·žnešžé·, 'a·dóšǵ· ílé· t*ó ílí·ni t'ó· bížnešžé·
γ*óšč'íšdó·.

'á·dó· bé·š ñžizi· xo·lyé·dé· xodi·lde· žin, bé·š ñžizi· 'aši·ké
γ*o·lyêi xodi·kai žin. 'ákošǵ· dí· kô·ní ki·s'á·ni·go bížnǵehê·
'ákwi· bé·š ñžizi·dé· aši·ké xodi·kaiyê· kq'ye· náxidi·ni·lka·d
da·dilγ*ošgo xaxoŕ'a·go, 'ákošǵ· 'ákwi· dí· na·yé· ne·zyání
do· xoŕ xó·žq·da, "yi·čaxo·škaŕi 'aši·ké di·lt*akŕi, yâ·dilá
be·ši·kégo do·xaškaŕ ya·údi·kai 'akq· ni·ini·lnánê·" žiní žin,
"xanixidido·l'í·ŕgo 'áda·lt*ahá 'ei 'aši·ké" žiní žin. žizé ñt*xeli·
xo·lyé·dé· xast*í·nlá žin, 'índa cé ñt*xel xo·lyé·dé· xast*í·n,
'áko na·kigo xast*ói kad sǵ bini·γâ·go xoná·di·t'á·ž žin. ǵa' šaš
xast*í·nlá žin, cé ñt*xel·ldé· 'éi ži·scoŕ xast*í·nlá žin.

'ákošǵ· 'ákwi· na·yé· ne·zyání do· xoŕ xó·žq·dago xožiškê·go
xaxó·'áhâ· xodi·ye·l žin. 'a·dó· t'ó· xodi·na·go xač'é·dǵ·žǵ'
bé·šê· čiziŕ yisčǵ· žin 'ákogošǵ· bé·š ye· xadadi·za·go
xadaxa·kailá žin. na·yé· ne·zyání di·lt*akŕi yóγwé·és 'ínťé
'ayóiñšťé da·cí niúnzin, xát'í·š be· γ*ó·γwé·nt'é, γ*ósdé·
č'ínñli·dí, hágo·, xá·gó· 'áda·axi·lné·h" daxatní žin, nt'ê·go
'a·dé· 'aszǵ· lèi' xoŕ yah'í·yá žin, kšašǵ· na·do·bo·'ini· 'eszǵ·lá
žin, 'éišǵ· bicó·kélá žin. "xát'í·lába 'ádíní sicói, xǵ·t'í·lá bo·'í,
'éi 'azǵ· 'akót'ê·go xaxíŕ'ǵ·ñdi t'â·do· bo·'índa, bakq'ñdi
doitǵ·da, dadily*ošgo xaxóŕ'á·ñdi t'â·do· bidi·ča·'ida,
xǵ·t'í·lába 'ádíní sicói" xatní žin. 'akwe·ésǵ· ñ·žoskan na·yé·
ne·zyání, 'azǵ· 'ayóižít'é·ñdi, na·yé· 'ayóit'é bikišdilǵ·ñdi, 'ákwi·
bé·š ñžizi· 'aši·ké xadah xa·kaigo ñ·žoskan žin.

'éi ła' béš ñłizi. 'aši·ké ná·cí·lid dine'é dañłi·gošį' 'áda·tį,
 "aiga' ni'ídi·lco·dgo 'áda·tį naká·ado·žahgo ná kído·ní·łgo
 'áda·tį, xátį·š bini·yé 'ádíní?" xo·do·ní·d žin. "łá·ą' šičo,
 ła 'éilá do·sił bé·xózingó 'ádišniñ, 'éil 'éi yát'éhni diné
 šíká·i·žé·yígí, kad bini'í·ne' ya·na·kai" žiní žin. 'a·dóšį·
 t'á·áko yíní 'ádin do·xaškał ya·ńná·di·kai, xá·óšį' kq'ę·
 'ałnáná·či·go ye·ńná·axidíni·lka·d žiní. 'a·dóšį· ye·
 naxiñłka·dgo łé·'łni·žį', 'ńnda yikideskai žin.

'a·dóšį· ńłáhdę' na·ni·ńłkâ·go 'aszá·nę· yah'aná·názá žin.
 "dí·idí kad nixilâ·žį' nixiba' dá·akęgó· yišá·łdo 'â·di
 łedeš'á·ł nest'áda nihide·sis, 'á·dę' yi·st'é· nixidá·ńdešžįł"
 ní žin, "'éi biki·n xá·gó 'ádadohni'ł 'ádasołna'go" ní žin.
 'ákošį· 'éi 'ana'í nibižńłnánę· bidá·ke·e 'á·xiłni. "do·da šičo
 xa'bididí·ł'į·łgo·ádíní, 'ei t'â·do·xadade·ł'į·hí bič'į' di·žah
 'éi xa'bididí·ł'į·łgo·ádíní šičo do·da" č'éh dabižini žin. "do·da
 xátį·š šo·'į, xá·tį·šą' šakq' yo·'į t'â·do·šo·ínógó·na·šá" ní
 žin. "t'á·šį' 'a·ní·kq'·šį·ńdažakai do·lełńdi xátį·šdó' ši·dołcé·ł"
 ní žin. 'akogošį' dį·di č'éh 'ébi·do·ní·d, 'a·dóšį· ci·ziz
 dahyidi·łžid. 'áidi ńlé·diné kad bič'į'ždiže·hę·bidáda'akehę·
 'ałńį·dó·bilid 'ade·sgo' žin. "t'á·xoni·doigo do·leł" xodo·ní·d
 žin. 'a·dó·t'á·nahgó·ńná·â·go t'á·bí·yó do·'ánáxo·ya·dago

'a·dĕ·' ĩe·'í·'á·léi', 'índa nest'áda ni·yi·ze·zlĕi' xadá náńłžid žin, 'ákošĭ· 'ákwi· diné da'í·yá·'.

'a·dóšĭ· kwe'e kad diné do·žahâ·gi kodé·' xašč'ĕtt'i'í ni·lywod žin. "do·da sicó·ké do· 'ałki·dohžahda, ší dí· xóžq·žĭ bini·yé sézĭ, do· šił da·daxodo·ní·łgó· bini·yé 'éńš'té, 'éibą do· 'ałki·dohžahda sicó·ké" žiní žin. "'ákwi· dílá 'ei 'ałos yá·šô·ni· šá·xóló, 'índa ñłiz yá·šô·ni· šá xóló, 'á·dĕ·' t'ĕi 'ałos šaidił, 'índa ñłiz šailci', 'éibą do· bił 'ałki·dohžahda" žiní žin. "bił naxisołce·dgo xá·dĕ·šą' ałos ša·ńdo·dił, xá·dĕ·šą' ñłiz ša·ńdo·lcił?" žiní žin. "'ákolá t'á· bił 'ałki·di·žah, kad łą·go nixí·yá, 'éibą t'á· bił 'ałki·di·žah, t'á·do· 'ádiníni šičaj" bi·do·ńi·d žin.

'a·žĭ'šĭ· t'á· bił 'akóda·axiždińĭ·go dĭ·di 'azłĭ·' "łá·ą·' hágō·ne·', dí· bé·dadinoht·ĭh, bé·dasido·t·xâ·golá 'índa bił 'ałki·dohžahni" ní·ni· ke·t'á·n 'axé·dade·z'â·go xaya·žĭ' 'ayí·łt'e' žin "do· bé·dasido·t·xâ·gó· 'éi do·da" ní žin. "dí·lá nixini·žé·'i 'át'ĕń, dí· 'éi ñdaxodidi·łžqłi· 'át'ĕ, dí· 'éi 'ana·' bičin 'ádin bizéxodo·lefi· 'át'ĕ, 'índa dí· 'éi 'aci·ziz cin 'át'ĕ," 'áko dĭ·go kóbi·do·ńi·d žin "'éilá 'át'ĕń" ní žin. "łá·ą·' kadíne·' nixłlá· xát'ĕ·go 'ádaoł'ĭ" xałní žin.

'áko ńlé· 'ana·' bičin 'ádinĭ γwolyĕi bičin 'ádin žin, biná·' t'ĕi kónłt·é·ł žin, 'áko ńláhdĕ·' xač'ĭ' yiłč'ĕžah, 'áko t'á· łahádi xat·xahdayałgo xat·xah daxo·sih žin, 'ákogošĭ· 'índa 'â·žĭ' ñdaxałce·d t'á·do· kižĭ·ne·hé. "'áko dí· 'akódanixi·la·go ńládĕ·' yił č'ínžĕ·go cídá 'éi 'át'ĕ bičá·' dazi·łxé" xo·do·ńi·d

žin. 'ákošĩ· na·γé·' nezγán "cí·xodidĩ·lyis" xo'do·ní·d žin,
 "áko 'aľćá·' dañzdo·siť 'a·dó· niť dadiždo·žah bini·t'ah nľáhdé·'
 ana·' bićin 'ádin yiť č'ido·žah, 'áko t'â·do· nixit^xah daγa·ńi
 di·yo·lyé·t' xo'do·ní·d žin. 'a·dó· žide·žžé·', 'ákošĩ· na·γé·'
 nezγání cí·xozdo·lyis, 'a·dó· 'aľćá·' daxožót^xą', daxožĩg^xehgo,
 xoť dašdi·žé·'. niķe·hê· nľáhdé·' ana·' bići·' ádin yiť č'ínžé·'
 žin 'aľćá·' dayót^xą·go. "doxodĩ·na' t'ah do· nixit^xah daγaľdą·'
 bićá·' biť niznoľxať" xo'do·ní·d žin. 'a·žišĩ· t'á·áko 'ana·' bićin
 'ádin iyê· biť ñzĩlyá·l, 'a·dóšĩ· diné ñda'asce·d, dinéšĩ·
 ñda'asce·dó· t'á·' diné dahńdi·ńá.

2. zizé ñt^xelidé·' xast^xi·n 'ínđa cé ñt^xe·ldé·' xast^xi·n

'ákošĩ· 'a·dó· bićá ná'inhâ·di kq̄· 'aci·zis ñda·sńil, nťé·' do·
 bi'de·la·d bici·zizê· 'ádin žin č'é·h bínada'axižďđĩkid žin,
 'ákošĩ· dí· č'íkéi na·ki xat^xa·'a·š žin, 'áko t'á· do· bi'de·la·d
 yiyĩ·γá·šĩ· ba·doñiť xañĩ·go žin, 'áko t'â·do· yiyĩ·γáńđalá žin

do·bi'de·la·d bici·ziz 'ádin žin. 'áko zizé ñt^xelidé·' xast^xi·nê·
 cé ñt^xe·li xast^xi·nê· biłgo t'á·sahdi· yi·'aš žin, nlé· 'ákohdi
 b^akq' dałičí·' žin. "xaišq' xast^xói bi'nołní·h" xodo·ní·d žin.
 'ákoší· 'á·di ła' ba·žní·yá, nťé·' bi'it názt'i' žin zizé ñt^xelidé·'
 xast^xi·nê· sit^xí·ží do·bi'de·la·d bici·ziz do·łiži· be· dilkqhê·
 ci·dét^xá·n bąh ni·lzidgo 'ayí·f'á žin, cé ñt^xe·ldé·' xast^xi·nê·
 do·bi'de·la·d bici·ziz yołgai be· dilkqhê· bici·dét^xá·n bąhni·lzidgo
 'ayí·f'á, kótê·go t'ahúťé·' šit^xé·ž žin. 'a·dê·' ba·xani' nážná'ą
 žin, "nłáhdi do·bi'de·la·d bici·zizê· yił 'i'f'â·go šit^xé·ž"
 xodo·ní·d žin, "č'índă·š č'ikéi baí·ní·f'" xodo·ní·d žin.

'a·dóší· nixiná·'i·ná ná·žńž·hgi céní·ízih ba·ndi·lde·' žin
 céníxo·zq' góne'. 'a·dó· "t'á·ákóne' 'i'isi·ígí· č'ikéi ba·do·nił"
 xodo·ní·d žin. 'a·dóší· céłké· nlé· 'áni·ndaž^akai 'adazi'si·h t'á·
 bąhágó· t'ei 'adazi'si·h žin t'á·do 'ákóne' i'isi'ída žin, 'ałco
 xabaxodošži·ž žin. 'ákoší· 'éi xast^xóiyê· t'á·sahdi·'aš žinžê·gi,

t'á· n̄lé· n̄zá·di b^akq' dañčí· žiní. “xaiša' xast^{xó}i bi'nołní·h”
 ná·xodo·ní·d žin, 'eišĩ· bi'ná·'ilni·, 'a·dê·' ná·nát'á·ž. 'a·dóšĩ·
 'ákwi 'axaṇná·nát'á·ž, t'á·ałkélkēh góne' céniná·'isih žin.
 “č'ídídǎš č'íkēi ba·'í·ní·ł kq'ga' ani·nda·kai č'é·éda·t'ĩ”
 ná·xodo·ní·d žin.

'a·dó· ndiščí· žołtohi γwolyēi ba·nná·di·lde·' žin ndiščí·'
 xa·lka·lgo 'ałní·' góne' dahžingo 'álya· “t'á·akóne' yiskáhági·
 č'íkēi ba·do·níł” ná·xodo·ní·d žin. 'eišĩ· t'á· č'é·h 'aná·dažĩ·ł'ĩ·d
 čídá t'á·ałco t'á· baḡágó· 'axiná·dažĩ·łkai žiní. “xaiša' xast^{xó}i
 bi'ná·nołní·h” ná·xodo·ní·d žin, bi'ná·'ilni·go 'a·dê·' ná·nát'á·ž
 žin. 'a·dóšĩ· 'axa ṇná·nát'á·ž n̄lé· na·ašt'éžê· 'ałní·' góne' axa
 'aná·'isi žin. “č'ídídǎš č'íkēi ba·'í·ní·ł” ná·xodo·ní·d žin.
 'a·dó·šĩ· nixiná·žíná n̄ná·žn̄že·hgi cé 'áđilni γwolyēi
 ba·nná·ždi·kai žin, xát'ê·gišĩ· cé níxo·zâ·go xaci· bikídadesdizgo
 bič'ĩ' xizdaká·h ṇná·dažĩ·sí·hgo xabánaxodošži·ž žin. 'a·dê·šĩ·
 xast^{xó}iyê· bi'ná·'ilni·' ṇná·nát'á·ž. 'a·dóšĩ· bici·' bikíná·desdis
 dó· t'á·žĩ' dahna·t'á·lgo 'axanixiná·nát'á·ž, t'á·do· yiyí·sí·'i
 cé 'áná·dolni·'. “č'ídídǎš č'íkēi ba·'í·ní·ł” ná·xodo·ní·d žin.

'ákogošĩ· t^xâ·di žine·žžé·, đĩ·di 'ile·hgi 'aγádizi·h
 ba·nná·di·lde·' žin “t'á· 'aγá 'isi·ígĩ· č'íkēi ba·do·níł” xa·n̄h·go.
 čídíyê· t'á· da'axa ła' t'á· da'a·'ohgo 'aná·dažĩ·sí·h žin “xaiša'
 xast^{xó}i bi'nołní·h” ná·xodo·ní·d žin. ná·nát'á·ž žin. 'a·dó·
 'axa ṇná·nát'á·ž žin 'adažĩ·si·yê·do· bilá·hdi do· ya·ákô·di
 'axa 'aná·'isi žin. 'a·dó· xaga· t'á·žigo 'aγádizih ba·nná·di·lde·',
 čídá t'á·do· n̄za·gó· 'aná·'isi'ída žin, ła' t'á· xaya·žĩ' ṇdandé·h

žin, ła' t'ah nó·γ^wohóžǵi'. "xaiša' xast^xói bi'nołní'h" ná·xodo·ni·d
 žin, bi'ná·'ílni·go ná·nát'á·ž žin. 'á·dóšǵi' 'axa ḡná·nát'á·ž
 b^aga· t'â·žigo 'aná·'ísih žin 'adazisi'ê· bilá·hdi do· de·γáńdídi
 t'á·axa 'aná·'ísih žin. 'a·žǵi'šǵi' 'ašładi 'azlǵi'.

3. 'ałt'ah 'o·žé·'

'ákogošǵi' ḡnádaži·zba·'. 'ákogošǵi' na·γé·' ne·zγáń xakehgo
 na·azce·dê· diné daxodolžo·dê· ḡdá·' ni·t'á, 'eišǵi' na·γé·'
 ne·zγáń xakehgo na·azce·dê· xá ḡdá·' ni·t'á. 'ákošǵi' dí· yiká·š
 šižó·dgo biγi' góne' zizǵi dí· č'íkéi žilínê·, 'áko kožǵigo šádá 'áh
 bič'izǵigo t'á·γisi ḡza·di xadí·dí·n žin, 'ákošǵi' 'â·di xast^xóiγê·
 siké·lá žin. 'ákošǵi' 'â·di dǵhxido·lyá·lá žin bił xa·žč'ih 'á·dó·
 kéło 'áda·l'ínǵi' t'á·ałco łakán daxalčinǵi', 'inḡa č'óxožilyái,
 t^o·žix^wi·zo, 'aze' lohi, 'inḡa 'aze' bini'i 'ei yini 'ič'a·
 'ádayósiní t'á· bí·γah yił dǵxiyí·lá·lá žini.

'a·dóšǵi' ye· xákáde·yoł yiká·š šižódê·gó, 'â·dišǵi' 'éi ná'toh
 bilidê· xa·ńžo·l. "xát'é·dê·lá łakán xalčin šide·žé xaiša' nah
 diné b^aba·žǵi' č'ídi·t'aš šide·žé" žini žin 'oscidi· žilínê·. "do·da
 šádá cí·d 'ít'é·iš daxalčin, do·da," žini žin. "do·da šide·žé

t'á·γisí łakán xalčín xǎiša' t'ah nahádó· ñná·di·t'aš" žiní žin.
 'akoša' č'é·hšj· naxáxoždiłeh 'aké·dé·' žílī·ni, "do·da šide·žé
 t'ah nahážj' ñná·di·t'aš xát'é·dé·lá 'axálčín" žiní žin. "do·da
 šádí" č'éh ná·ždo·ní·d. "do·da šide·žé xǎiša' t'ah nlá·hžj'
 ñdi·t'aš, xá·dé·lá 'axálčínlá" žiní žin. 'ákošj· yika·š si'ánê·
 nza·gó· bičážná'á·ž, nlé· xadídínê· bič'j'ídi nižná'á·ž žin.

ńt'é·šj' nlé· xast'ói sikéhê·dê·go 'axálčínlá žin. 'a·dóšj· 'índa
 nlé· xadídínê· bič'j' xazjž'á·ž žin. ńt'é·'lá 'iñnást'igo b'akq'go
 'ač'j' síké žin, 'axił naxalni'go cíłkéi 'índa t'ó· ne·yánígí·
 ñlī·go síké žin. yo·' yołgai có·z kónłdí·lgo bizé·dé·γj'go
 biža·łó·ł bílát'axžj' dahsiγj'go sidá žin. ná·náłta' ałdó'
 t'á·ákóná·nát'é žin, 'éi ža·łó·ł cósi be·eyá nano·če·' žin. łahžj'
 nášdóí coh ka·γé·ł dahxidi·yéłxj žin, 'att'j'· díłxił bixi·'â·go
 'ace· best'á·n bêist'ihgo. łahžj' 'éi t'á·bašt'í·n ka·γé·ł daxisxj
 žin, 'att'í·n céłkani bixí·'â·go xakisdi·coi bêist'ihgo.

'ákogošj' 'iñnázt'í·ê· 'ač'j' na'í·t'í·dó· nižná'á·ž. do· xa·
 náxodíłt'j'·gó· di·něidilýéhgo 'axił xalni'go síké žin. 'ákwi·
 'oscidi žílínê· xaná·zo·zj' žin, "dí·la' céłkéi ba·nánixidit'áhâ·
 t'â·do· 'akót'éhêda, dí·lá xát'é·dé·' yi'ašgo síké" žiní žin.
 "xâ·dilá céłkéi 'akót'é·šj' šoná·něidot'e·ł, 'éibq ší dí· kožj
 bî·yahžj' dahdide·šá·ł, ni 'á·žj' šide·žé" žiní žin. "xát'í·lá
 t'á·za·gi xa'aš! šq'· diné 'ayóí danoxóni·ni" xalni žin. "ákolá
 xát'í·šj' łakán xalčingo kodé·' éi biłkehgo dahdi·t'á·žni', 'áko

'éi naxáđi·dołé·t' bižiní žin. "ákonêi diné báđi·nlé." ní žin žizé ñt^xeli·dé· xast^xi·nê. "na·a·ní diné báđi·hnlé." ní žin cé ñt^xe·ldé· xast^xi·nê, "ákolá t'á·dö·díniní diné báđi·hnlén" ná·đíní žin žizé ñt^xeli·dó· xast^xi·nê, "ákolá t'á·ni diné báđi·hnlé." ná·đíní žin cé ñt^xe·ldé· xast^xi·nê, 'ákošoš· 'ač'išđé· na·kidi 'azlĭ', 'ákošo dĭ·di.

'ákošošĭ· 'alâ·žĭ' žilínê· žizé ñt^xelidé· xast^xi·nê· bĭ·yahžĭ' dašđi·yá, 'á·žĭ xáđi·xilyá, 'aké·dé· žilínê· cé ñt^xe·ldé· xast^xi·nê· bĭ·yahžĭ' dašđi·yá 'á·žĭ xáđi·xilyá. "do·ládó' nixinát'oh łakandalá" žiní žin 'alâ·žĭ' žilínê, 'aké·dé· žilínê·dó' t'á·ákóžđi·ni·d žin. 'ákošĭ· 'íza·go 'ač'išžĭ nažĭ·t'o, nažĭ·t'ogosošĭ· xáni·ê· do· 'éida silĭ'. 'a·dóšĭ· nlé· xâ·gišĭ· 'ayĭ·łká t'á· bił ñžĭ·st^xâ·go 'alâ·žĭ' žilínê· žizé ñt^xelidó· xast^xi·n bineznezt^xĭ, 'aké·dé· žilínê· 'éi cé ñt^xe·ldó· xast^xi·nê· bineznezt^xĭ. 'ákošĭ· 'alâ·žĭ' žilínê· ná·cí·lid ye· 'ádix^{wi}·słó·lá žin. 'aké·dé· žilínê· łi·š do·ńt'i·i ye· 'ádix^{wi}·słó·lá žin. 'ákošĭ· 'ákwi· 'ał'tah 'o·žé· γwosyé'. 'éi ye· 'ádix^{wi}słónê· ye· 'aní· gónah ye· 'aińtĭ žiní.

'a·dóšĭ· dažĭ·łxa·ž nlé·dé· kad xaiłkahgo 'alâ·žĭ' žilínê· cé·žizid žin, de·ázi·za· žin, ńt'é· nlé· 'ač'ĭ' na·'ítĭ'žĭ' šaš ńdi·yi·ž žin "a·γ·" nĭ·go č'éh na·ázde·zgizi· t'ó· xašt'e' ńná·znezt^xĭ žin. 'a·dó·šĭ· 'aké·dé· žilínê· č'íná·žizid č'éh niná·ázde·zgiz de·áná·zi·za, 'ač'ĭ' na·'ítĭ'žĭ' łi·š bicáγá·l t'éi nixidi·tĭ'go xašké yił ńná·đi·má·z žiní, t'ó· t'á· 'â·žĭ' xašt'e' ńná·znezt^xĭ. 'ákošĭ· dí· céłkúi 'ayóida·t'é bine· 'ažĭ·ázê·

xaná·sgó· kónšé·igo si'â·go xožo·bañ 'i·ca', xast^xói do·
 ñdót'o·daléi' bičá·lišni' bičá·deilkq̄hgo bine' žižt^xé·ž žin, šá·'
 céłké· 'ayóit'é bit'eit'â·žni' žini·zĩ·' žin, xá·žílá silĩ·' cíłkéi bine'
 i·t'ázê· dí· lí·yâ·di nixiná·sgó· šit^xé·ž žini·zĩ·' žin. "kót'ê·ga'
 ba nixidit'ĩ·ni šide·žé" žini žin.

'á·kogošĩ· nílá·hdi xó·xoxya'. 'a·dóšĩ· č'éh xáká·á·xó·t'ĩ·d
 t'á·ałcogó·, 'á·kogošĩ· 'inda "xáišq̄" nílé· xast^xói sikéhê·gó·
 dí·sô·'ĩ·" xodo·ni·d, 'á·kogošĩ· 'â·di 'adé·t'ĩ·', nít'é· xast^xói
 bine' žižt^xé·ž, košĩ·ízâ·go t'ó· xana·ne·st^xá·', 'á·košĩ· xast^xóiyê·
 'ał·q̄ xaka·' silĩ·go. 'á·kogošĩ· "yi·caxo·č'ĩ·di 'akót'éhégĩ· do·
 biłĩ' xañcá·xá·ke·sda nít'é·' xaža·' áda·adin, do· xánaxat'áhígĩ·
 'á·dažít'ê·da t'á· nĩ·l·cání noxódo·łliš" košĩ· xo·do·ni·d 'éišĩ·
 t'á·'í·dá·' nłč'i' ye· xoł·xo·łni', 'á·košĩ· xayí·łkâ·go níždi·t'á·ž,
 "dí· nixiyangó· dahndidi·t'ašê· ni·nixido·łliš nixi·do·ni·d žini,
 'éi·ba t'á·ža·gó· dahndidi·t'aš šide·žé, bĩñ ñda·dagá·hi· xáišĩ·
 nixido·γá·ł daxodiγin daxalá·łeni', t'á· da·cí·xát'ê·goda
 nixiγan biké·idi·t'aš" žini žin. "łá·q̄·" ní žin. xast^xóiyê·
 "ałkídá·'lá nixi·si·łbân, 'ałkídá·' nixi·' so·łĩ·' do·bi·de·la·d
 be· nixisi·łbá, 'inda cé 'á·'ázi·h 'inda ndíščí·' žółt'óhi· 'inda cé
 'á·hdíłníhí 'inda 'ayá·ázi·h, dí·lá 'ałkídá·' be· nixi·si·łbân,
 'á·ko xâ·dišdó· do·x·wi·t'ĩ·šĩ·di doh'aš·čí·dá 'ałcogo x·wi·t'ĩ·" ní žin.

'a·dóšĩ· xayí·łkâ·go dašdi·'á·ž sisna·žin bi'žĩ·'á·ž b'akq̄·no·γé·ł

'áyi·la·lá žin xast^xóí, ła' cin sit^xá da·čí 'ánłcogo, t'á· 'ałč'izí
'éi 'a·dó· xaké·' yidide·zt^xá žin, dí· xono·yé·ł dı·go be·esłó žin,
zizé ñt^xeli·dê·' xast^xi·nê· ná·łi·lid ye· yeda·azłó·lá žin, cé
ñt^xe·ldê·' xast^xi·nê· 'éi łi·š do·ńti·i ye· 'e·esłó·lá žin. 'akwe·éší·
'ałt'ah do·žê·gi sin xazłí·'

[1] ene·yo . . . xáγαγ^wo . . . xáyo·ye . . .

he·ná·dí·di . . . be·ést^xí·ne é·ne·yo be·héší·ne ene·yo
be·ést^xí·ne 'é·ne·yo é·ne·yo xáyo·o xáyo·ye. . . .

he·ná·bá·ní 'é·ne·yo . . . behéší·nó 'é·ne·yo . . . be·ést^xí·ne
'é·ne·yo, be·héší·ne xayo·o xáyo·ye. . . .

he·ná·kó·we 'é·ne·yo . . . be·ést^xí·ne 'é·ne·yo . . . be·éší·ne
'é·ne·yo . . . be·ést^xí·ne 'é·ne·yo, xayó·ó . . .
xáyo·ye. . . .

he·ná·xá·né 'é·ne·yo γ^wo . . . hehéší·né 'é·ne·yo . . .
be·ést^xí·ne 'é·ne·yo . . . be·héší·né 'é·ne·yo . . .
xa'áyo yê·'.

[2] xo·γ^wo 'é·ne·yo . . . [otherwise as in the preceding song,
with this connecting burden:] 'oγ^wo xáyoye . . . xáγα
'o·woye.

'ákogoší· xast^xóiyê· kọ·no·yé·ł yido·t^xı·łgo xaké·' yi·aš
sisna·žindó· cé·sbái biná·ži·t'á·ž, 'a·dóší· so·ził
bináxi·žnilčéhê·gi kwe·é łi·š do·ńti·i 'ašła·go xač'áh ne·łže·'
bini·łt'axižne·łčá·', ližin ńti·lá žin. łagai ńti·lá žin, do·łiž
ńti·lá žin, hico ńti·lá žin, disqs ńti·lá žin. kwi· č'éh ńžo·kah
kótê·go ná·dadi·yišgo bini·łt'a·žı' zizí žin. 'akogošá· wónásdó·
kodê·' xakédê·' lid xaná·'ı·go' žin xast^xóiyê· t'á·áxánídídê·'
ná·ná·t'áš žin.

ńt'é· kodé·' xa·šč'ět·xí'í xač'j' ni·lγ^wod žin t'â·do· žo·'íní,
 "xát'í·lá ba·naoh'aš sicó·ké" xałní žin. "dí·ye·' bini·t'áši·t'á·ž
 č'ěh néikəhgo nixič'əh ná·dadi·γiš" bižiní žin, "žó bíži'ígí· do·
 béxonohsinda 'éiyə 'áda·t'j' sicó·ké" xałní žin "dí· ližinígí·
 šó·'aci·n c'ikəh γ^wolγé" xałní žin "ná·yó·γwo'hí łaga·ígí·
 šó·'aci·n č'ikəh γ^wolγé" xałní žin. "ná·yó·γwo'hí do·xizigí·
 nŋ·'oci·n c'ikəh γ^wolγé" xałní žin, "ná·nóγwo'hí łico·ígí·
 nŋ·'oci·n č'ikəh γ^wolγé" ná·xo·do·ńi·d žin. disq̄s ńt'i'ê· bíži'
 t'â·do· xoł č'ět'a·hí kodé·' xast^xóiyê· bilid xaná·'í·go·go "t'ó·
 c^xj'·lgo t^xádídí·n t'ěi bit^xis dohńi·lgo bit^xis da'axidínô·lčé·h"
 xo·do·ńi·d. 'éišj' 'akóza·, 'áko disq̄sê· bíži' do· xoł č'ět'â·da
 'éibə bike·t'ə' ádin.

'a·dóšj' 'ín̄da so·zjł bíná·xizni·lčə·'. 'éi biná·xizni·lčə·dó·
 'ín̄da t^xo t^xát'á·žj' ni'izne·lčə·'. 'a·dó·šj' 'ín̄da t'á· t^xáγi'
 gó·yah dašdi·'á·ž, 'ákó·yah xakékeh do· bé·xózingó·. 'a·žišj'·
 xast^xóiyê· t^xáγi'žj' axołká·, 'a·dó· ya·go 'ałčə·hžj' t^xóyəh
 ńdít'aš 'ín̄da dego 'ałčə·hžj' t^xóyəh ńdít'aš t'â·do· č'é·'éke·ézida.
 "t'á·ne·' diné dahdi·'â·žgi t'á· nixjł bé·xodo·zj'ł" nŋ·go dĵ·xiyí·lá

žin, ná'toh ye de·yol žin t^{xó} t'á· 'ílí·gó·yah dah'adi·žo·l žin "kó·ya·ga·lá" ní žin. 'a·dóš'í· 'ei t^{xó} t'á· 'í·lí·gó·yah žiná·'á·ž, íl'é· xaš'í·ńzâ·ž'í t^{xó} 'aícsázlí·lá žin. 'akwe·éš'í· t'ó· 'axa·ž'í·ča žin, "ahálâ·ne· šide·žé, 'ahálâ·ne· šádí, ná·axi·di·lcé·t da·cí, xâ·dida do·da da·cí xodiyin daxalá·teni'" žini žin. 'alâ·ž'í' žílínê· xa·ah bič'íž'í dahdi·lí·ni· biyi' gó·yah dašdi·yá žin, 'aké·dé·' žílí·ni· 'e·e'ah bič'íž'í dahdi·lí·ni· biyi' gó·yah dašdi·yá žin. 'a·dó· 'alâ·ž'í' žílínê· dašdi·yá·ž'í žiłkiž'í dahdi·t'í', 'ei t'ó· xóla.

4. céž'í nášžindi

dí· 'aké·dé·' žílí·ni· dašdi·yáhâ·ž'í 'éi xo·žóna· silí·'. 'ákoš'í· 'íza·go xast'óiyê· dí· t^{xó} 'ač'ázlínê·gi ná·'á·ž, 'ákwi· 'aɣadit'á·h žin γwóná·sdó· ná'toh 'aná·yo·g'í žin žizé ñt^xelidó· xast'í·nê· binát'oh ye de·yol, ít'é·' 'alâ·ž'í' žílí·ni· dašdi·lywodê·ž'í bilid dah'adi·žo·l žin "ší kož'ílá" ní žin, cé ñt^xe·ldó· xast'í·nê· binát'oh ye ná·de·yol, ít'é·' aké·dé·' žílí·ni· dašdi·lywodê·ž'í xaké·' bilid dah'adi·žo·l žin "ší· 'éi kož'ílá" ní žin. 'a·dó·š'í· t'á·sáhá cé ñt^xe·ldó· xast'í·n ba·žde·yá. 'a·dóš'í· γwóš'dé·' t'â·go dahníždi·lywod 'aki·nást'ání biná·ž'í·lywod, 'a·dó·š'í· íl'é· céci·l da·'ńt'í·gó, 'índa žoh dadit'á·gó· nást'á·' dab^aká·gó, 'índa xaszó·l dab^aká·gó· kékež naxožñt'ingo xiždayá·h, ñdi xast'í·n binát'oh bił xalni'go xaké·' yigá·t žin.

č'ó·šgai bíná·ž'í·lywod 'a·dó· ya·go t'á· 'í·'á·gó·yah

na·daxa·s'ái bíná·žī·lγ^wod. 'á·dó· n̄lé· žīłγá'á bizi·l dahsit^xā·ni·
 b^aká·' gó·yah do·ko'osłí·d bíná·žī·lγ^wod, 'a·dó· žīł tabái b^aká·'
 gó·yah žīlγ^wod, žīł yīži·n bíná·žī·lγ^wod, n̄lé· žīł yīži·n t'á·
 ñná·'á·žī' ñná·žīlγ^wod, 'a·dé·' t'á·' ñná·žīlγ^wodó· xaña· dí· žīł
 dahneist^xíni· bíná·žī·lγ^wod, 'a·dó· čéžínášžín 'á·di ná·žīlγ^wod,
 'a·dó· sál xi·cózí bíži·lγ^wod, šq' silá 'adái sí'ā·ni· bíži·lγ^wod,
 'índa 'ayai si'ā·ni· bíži·lγ^wod. xá·t'ê·gišī· cé níždi·nil, 'éi 'axā
 nižn̄il "dí·idí yołká·łgó· be· γ^wóžī·do·leł" žiní žin 'éišī· 'ô·lγé
 sq' silá. 'a·dó·šī· céži ñdešžin bałži·lt^xe·', nát'osce' ál'íngi
 xaña·ñžīlγ^wod, 'a·dó· bis č'ixidešłišžī'. 'a·dó·šī· 'índa 'eidí
 be·ekí xalgai bič'ī' žo·lγ^woł žin, n̄t'é·' xadá·hgi ci·γi'di
 xát'í·dalēi' bikizi·gai žin kaša' biłbide· 'át'é·lá žin.

'eiye 'oxai yi'ye· . . . yo·xáiyoye· . . . he·ná·dí·dí dí· t'á·
 bóna·'ye· . . . de· wásza·l šóγ^wo·gaiye ná šo·γ^wogai ya
 'á·'ái 'o·xaiyoye· xi·i'ye· . . .

he·nábá·ni cí·ibi· naye· de·wásza·l šó γ^wo·gai ná· šo·γ^wogai
 ya·a'á xí·i'ye· . . .

he·ná kówe da·a·áldo de·wásza·lá so·γ^wo·gai ná·so·γ^wo·gai
 ya·a'ai 'owoxaiye· . . .

héná xá·ne go·oγ^wółt^xā·ye·ye·e . . . de·wásza·l šóγ^wo·gai
 ná·šoγ^wogai ya·a'ai 'óxaiyoye· . . .

'a·dó·šī· n̄t'é·' n̄lé· ci·γi'dé·' xát'í·dalēi' xá·á žin, 'éišī· céžiní
 'át'é·lá žin 'ákó· xadoldí·l žin, 'ákogošī· dabá·' xo·ni·łxī·go
 xa·de·yé·'ét'ī t'ah n̄t'é·'da t^xóte zini·zī·' žin. 'a·dó·šī· 'ákó·

nixiná·žilywod žin, 'ákogošj· t'ó·oyóigi·ítê·go žo·lywoł daižj'
 éi ñliz t'ó·xayóigi·'áxot'é ya·go 'éi ñdaká' é·ê· ílé· žo·lywołdê·'
 č'il da·azj·zi· bila·' daxólô·ni· 'ałco xah dayi·łco·go ñdíłidi· t'éi
 xałehgi bížółt^xá·go žo·lywoł žin. 'ákwi·šj· 'ade·sdílê· íłcá
 nano·łč'ož silj'ê· sin biná·di·ti' silj'·.

'e'e ya'a'a kai yeye'e kai yaγaγa áxaiye . . . 'eye nadq
 dí·dí kai'yé go· xáiya ší·yene . . . 'iyisdo·é cí·yene·yo·ye
 . . . eyena·a dō·ní·ye.

ba·ne·xa'yé·ye mo·kē·ya ší·yene . . . 'iyestí·ya cí·yene·yóne·
 . . . 'eyena dō·ní·ye.

kō·ye xa'yé mo·océ·ya ší·yénê . . . wó·yišžáši cí·yenê . . .
 'e·yenaya dō·né·ye·e . . .

xá·ane xá'yé . . . 'o·óšálá ší·yénê . . . xáyásci·ne cí·yénê·
 yo·ye . . . xáiyeye ya'aγa xayó xeyexé.

'a·dó· céžin bič'j' dahná·zdi·žá, ítté·' kodé·' bjh xadáh
 ná·ná·kai žin, 'ákwi· bjscoh xá xoná·dí·'á žin.

'aiyena . . . yo'o'owo xáiyeye 'oxáyo· ye . . . hé·yena dí·dí
 ye·ye . . . dí·da· bó·na·ye . . . bé·s'isde·' dí·ya'a yó·o'o
 xái'i·ye ya·áxaiyi yó·o'o'o xáiyi·ye . . .

hé·yena bá·niye cí·i bí·naye . . . bé·sisde·' dí ya·a yó·o'o xái
 'i·ye . . .

hé·yena kó·eye· dá'a'aldó·wene . . . bé·sesde· dí·ya'a yó·o'o
 xái'i·ye . . .

hé·yena xáni·ye gó·o·łt^xá·i·ye . . . bé·sisde·' dí·ya'a yó·o'o
 xai'i·ye . . .

kwi· bjh'á·d xáxaná·dí·'á žin.

'é·yena yó'ówo'ogo 'oxáiyóyé· . . . heyéna dí·dí·ye dí·da·
 bó·na·ye . . . go·ó xaiyá ší·yene . . . 'iyisdó· cí·yene . . .

héyena bá·ni·ye cí·ye bí·na·ye . . . mo·o·ké·ya ší·yene . . .
 'í·yest'í·ya cí·yá 'iyene. . . .

héyena kó·waye· dá·a·a'á'dó wá'ine· . . . mo·cí·ya· ši·yá'í·ne
 . . . γ·wo·išžáší cí·yá'í·ne. . . .

hé·ya xáni·ye gó·o'lt·a·yá'í·ne . . . 'ówošála ši·yá'í·ne . . .
 xayásčí·ne cí·yá·né· yóyé. . . .

'a·dó· čéžinê· bílát·ah xaži·yá žin, dí·ga'lêi' ní·lé·dê'· yišá·tgo
 yi·tca čéžinga' á'té·lá zini·zí·' žin. ná·' γ·wóyahdê·ga' ía'
 béná·niná'á·lá zini·zí·' žin.

[1] 'e·ye na dí· yiyaya xáiyó dí· yi·yaya xáiyóye . . .
 hé·yéná dí·dí·yé dí· t'á·bóná·yé . . . gó·oxaiye ší·yéné
 . . . 'í·yisdó· ye cí·yéné dí· yá'á·ye [continues as in pre-
 ceding song].

[2] e·ye· yówóyá'a [continues as in preceding song].

'a·dóší· bídaná·zo·zá, nt'é·' bicí·di cé'élkâ·gi t·xó s·aká žin.
 'ade·šlî·t zini·zí·' žin, kožî' ñciždinógo' žin, 'áko dí·
 ñ'di·lí·di· kałeh šižo·l žin, 'ák·wi·ší· kad 'izni·lá'â· ši·d xožini
 žin, č'é·h ñzizyal žin. 'a·dó 'aná·žno·t'á, cí·dá kad 'aná·žni·li·hê·
 ši·d ná·xo·do·ní·d žin 'ákogoší· na·kidi, č'é·h ñná· zisgail,
 'aná·žno·t'á žin ši·d ná·xo·do·ní·d žin č'é·h ñná· zisgal žin
 xát'í·lá 'ání·lá zínzin žin. 'aná·žno·t'á žin, cí·dá kad
 'aná·žni·li·go ši·d náxoždiní žin, kogo dî·di 'azlí·' žin. dî·di
 'azlí·goší· xaná·žo·galnt'é·' kodé·' ía' xakižî' zizî·go 'áté·lá
 žin. céfkéhlêi' sizî žin, 'átó·zílêi' le·š do·łizi ye·išlê·žgo, xani·'
 yišlê·žgo 'áłah ziskałgo 'ín·da ga·bašt·á·n xóló žin, 'ín·da

zé·de·lǵé, 'índa níćá·ačo·z xóló žin. dí 'ižni·lá'ą· 'ážít'éhê· čídá t'á·ákót'ê·go yo·' t'ó·oxayóí žin.

“xáté·dê·lá yíná·lgo 'ánt'íl koxani·gi noxoká·' dine·é do·na·γâ·da” xańí žin. “da·i·niñlá·gö·š 'ánt'í?” xańí žin “'ao', 'i·nišlá·lá, dibá·' ši·niłxí” žiní žin. “eilá diné do·'iyâ·dañ, 'ei dá·diñláí 'át'é” xo·do·ñi·d žin. “yâ·diší· xast·i·nlêi' šiké·' t^xádá·yá·hgo bićá·' na·ná·šγ^woł” žiní žin. “yâ·dilá xast·i·nší·lá, 'ą·' ko·ya·lá xast·i·n do· xo·i·dañ, kád kó·ya· 'adí·ná·i'” xodí·ni·d žin “kó·ya· diné xóló” ní žin, 'áko lǵ·i· žiš dahyołt^xé·i žin. t'á·áko žišê· xa·ahdê·' be·zísgo' žin, 'índa šádá·áhdê·', 'índa 'e·e·ahdê·', 'índa náxo·kosdê·', 'a·dó· 'índa t'á· xa·ahdê·' be·ná·zísgo'go céhê· t^xó· t'á· bił dadi·ką·d žin. kodê·' xa·z·ái xa·žžil žin, 'a·dê·' ní·yol xadide·sγ^wod žin. kwi· níł·i' biyi·n dí·' ná·nášža·'.

[1] 'e·yena 'a·yóle yaxai ni·yo·ye . . . hé·yana dí·dí ye dí·t'a· bó·na·áie . . . go·ó xaiyé ší·yene, 'i·yisdó cí·yene t'á· bí·ya· yólena. . . .

hé·yena báni·ye cí·ye bí·naye, mo·oķeya ší·yene . . .
'i·yest'í·ya cí·yane· t'á· bí·ya yólena. . . .

hé·yena kó·waye dá·ałdó wá·ine . . . mo·cí·ya· ší·ya·i·ne,
γ^wo·išžáši cí·yá·i·ne· t'á· bí·ya yólena. . . .

hé·ya xáni·ye gó·ołt^xayá·'i·ne . . . 'óhošala ší yá·'ine . . .
xayást'sí·neci·yena t'á· bí·ya yólena . . . 'a·yólena . . .
xa·yóyeye. . . .

[2] e·yena wí·ni·ye t'á·bi·yá wí·do·leł xayóye . . . [This is the same as the preceding song except for this burden.]

[3] 'ao wawa wí·do·leł . . . xayó·ye [etc., as in preceding, but sung in a faster tempo].

[4] a·wawo·wo yólena yóle·na yóyé. . . .

'a·dóší· 'akó·yah 'aží·yá ni' bit^xát'ah gó·yah, 'a·dê·' cét^xah

dibé xadáh ná·nákai, kʷi·šǰí· cétʰah dibé xá xaná·dí·ǰá.

ʼe·yena xaiyi'í·yeyeye yoye· ye· hēna dí·dí·ye . . . dí'tá·
 bó·na·ye ye·xáγʷo·žá·áne šdáiya'í·ne, ye· ší·iwá·'ne
 šdáiya'í·ne, ye· lí·leǰ giṭ dó'owo na·aya'ayaya·a . . . ka
 šáyaší· yené šdaiyá·'í·ne· yo·ye. . . .

yehéna bá·ni·ye cí·ye bí·naníyeye ye·ší·i·i wá·'ne, šdáiya'í·ne,
 ye· xáγʷo·ožá·ane šdáiya'í·ne . . . ye·lí·leǰgiṭ do·o'owowo
 yayáya·a [etc., as in preceding stanza].

ye·héná kó·wa·ye dá·ǰdo· ye·xá·γʷo [etc., as in first stanza].

yehé·na xáni·ye gó·oṭʰaya'í·ne [etc., as in second stanza].

ʼákʷi·dí cétʰah dibé xadá·' yíkaiyê· 'éibiṭ ndazizne' žine.

ʼeneye xái yi'í·ye yo·ye . . . ye· hēna dí·dí·ye· dí· t'á· bó·na·aye
 ye· xá·γʷo·žá·áne ší·i·wá·'ne kó·óšgá·la kó·wóšt'ó·la
 cí·ya·'í·ne . . . de·wászá·lá šdá·ya'í·ne yoye. . . .

yehéna bá·ni·ye yeci·ya bí·na·'áiyeye . . . ye·ší·í·wá·ne xá·γʷo·
 žá·ne kó·wóšgá·la kó·wóšt'ó·la cí·ya'í·ne. . . .

de·wászá·la šdáya'í·ne, ye·hēna kó·wa·yeye . . . dá·ǰdo . . .
 [etc., as in first stanza].

ye·hēna xáni·ye gó·oṭʰaya'í·ne [etc., as in second stanza].

ʼa·dó· dahná·ždi·lγʷod da·né'é ba·n̄žiskaidó·, ʼa·dó· kiči·l
 bitʰahžǰilγʷod ǰahgó· ndahasdá·zgo ǰahgó· t'ah yada'â·go,
 ʼa·dó·šǰí· dá·ákehžǰí· č'ížǰilγʷod žin dá·da'akehlá žin, ǰahgó·
 kídadexyá·lá žin ǰahgó· na·dá·' xada'azžé·lá žin, ǰahgó· na·dá·'
 deicoilá žin. ʼa·dó·šǰí· da·i·či·žǰí· 'aná·žo·lγʷod žin· ʼa·dó·
 da·nest'â·žǰí· č'ížǰilγʷod žin t'éhč'i·yá·nda da·nest'â·lá žin, ʼákošǰí·

dičin xo'ni·lxí t'éhč'i·yá ła' ñdide·š'á·ł zínzingo ła'ayóí č'é·h
 bič'í kónžī·t'ihgo xačą na·ldo žin. 'a·dóší· da'nest'ánê· ła'
 ží·yíž 'a·dó· nlá·hdi bič'ážīžža·', 'â·di 'ažī·łlá·d, 'ákošą'
 ažī·łlá·dñdi t'â·do· be· 'azółci·hída bé·š 'ádin. nt'é·' naγái
 'ít'é·ží ła' xo·γan žin. xaíšą' t'ó· 'ácé·d bé·š yadide·šd'á·ł zini·zí·'
 žin.

ya·áaya ní·ye 'iniyayo·ye . . . 'e·yé hína dí·diye . . . dí'ta·
 bó·na ní·i·niyayo·ye . . . wa·'ászá·lá xó·ka·la ní·i·niya . . .
 keni·níší wâ· ža·la wéne·ya 'éye yoye. . . .

'e·yehéna báni·ye cí·e bí·na 'i·nayoye . . . wa·'ászá·lá
 xó·ka·la ní·i·niyoye . . . keni·níší wâ· ža·la wéne·ya
 'éye·yoye. . . . yehéna kó·wí dá·ałdó·yi níya yo·ye [etc., as
 in preceding stanza].

ye·héná xáni·ye go·ołt'aya' ihe·ya yo·ye . . . [etc., as in
 preceding stanza].

žó kwe'é 'ažī·łcihê·gi sin ná·nást'á.

'e·ye xá·a'awo xáawo yeyóye . . . yé hénadí·di ye dí'ta·
 bó·naye . . . xawóžá·né ší·i·wane ka· nałdeyoye . . . 'ê·ce·di
 dí·ya·'a·a 'e·lí·lí·li wí· ka nałde·yo·ye. . . .

'eyehéna bá·ni·ye cí·i bí·na 'i·naye . . . xawóžá·né ší·i·wane
 ka·nałdeyoye . . . 'ê·ye ce·di dí· ya·'a·a 'elí·lí·le wí· ka
 nałde·yo·ye. . . .

yehéna kó·wíye dá·a·ałdó·ye xa·wó·žá·ne [etc.].

yehéna xá·ni·ye gó·ołt'aya' iniye xawóžá·ne [etc., as in
 preceding stanza].

'a·dóš'í· 'aži·yé·hgi diłógi ži·kâ·go t^xaži·nil dó·š'í· xaži·łé·',
'á·dó· diné da·í·yá·' 'a·dó· xála' daži·łde·' yílábe· 'alcéhdá·'.

xą·ayowo xą·ayo wo xá·' ayówo xáyó·ye . . . ye·héna dí·di ye
dí·t'a·bó·naye . . . wá·céné wát'i·ye žáini'e·' yó· yasdise·
xa·a·áyá·wi yáyi . . . cąnáłdó·na ka nałde·h yo·ye. . . .

'eyehéna bá·ni·ye cíbí·na wácine wa·t'i·ye žáini'e·' yó·yasdise·
xa·a·áyá . . . wá·yi cąnáłdó· na kanałde· yo·ye. . . .

yehéna kó·we·ye· dá·a·ałdó·ye· wácine wa·at'i· žáini'e
yó·yasdisiye . . . xa·a·a weyáyi cąnáłdó·na ka nałde·
yo·ye. . . .

yehéna xá·ni·ye gó·ołt^xaye wácine· wa·t'i· žáini'e yó·yasdisiye
. . . xa·a·awe yáyi cąnáłdó·na ka nałde· yo·ye. . . .

“Kad t'á· 'i·dą·'dą· 'ídadíní·t^xah” xodo·ní·d žin 'i·ní' dine'é
'éiš'í· 'á·da·ní· 'éišą' ła' aciñłiš daxaka', ła' xaco·ołyał daxaka',
ła' ná·cí·lid daxaka', ła' łi·ška·' daxaka' žin, 'a·ž'í·šą'
ídazne·zt^xą·', cin dašdi·łt^xahgo·, be·édaznest^xą·'i· kóne' ná·nást'ą
sin.

[1] 'aiya xá·a yówo xą·ayó 'o·wó xáyó·yé . . . ye·héná
dí·diye dí·t'a· bó·na ye nayamó·le t'ó·le· ni· dí·dí·yiška·
na·yamó·le t'ó·le· ni·yoye. . . .

'eyehéna bá·ni·ye cí·i bí·naye na·ya mó·le t'ó·le·ni dí·ídí·
yiška· [etc., as in first stanza].

ye'héna kó·wi·ye dá·aǎdó· yena·ya [etc., as in first stanza].

ye'héná xá·ni·ye gó·olt^xaya 'í·ni·ye naya [etc., as in first stanza].

[2] 'eye xá·ayówo . . . wí·nawí·na yo·ye ye'héna dí·di·ye
dí·ta· bónaye t'ó·leh 'ni·hlt'í·ye·'ni· yeye . . . ka·ayíš
ka·ayí t'ó·le 'ni·hlt'í·ye·'ni . . . ye . . . wí·ne
wí·nexayo·ye. . . .

yehéna bá·ni·ye cí·i bí·naye t'ó·le 'ni· t'í·ye·'ni· yeye
ka·ayíš [etc., as in first stanza].

yehénakó·wi·ye dá·aǎdó·ye t'ó·le [etc.] yehéna xá·ni·ye
gó·olt^xaya 'í·ni·ye t'ó·le [etc.] wí·ne wí·ne xa·yó·
xayo·ye. . . .

'á·dó·šǐ· dij·hdaxya', 'ák^wi· diné nda·i·t'ò, 'ák^wi· ná't'oh
biyi·n na·ki.

[1] ya·áxayó·ne xai·i·ye . . . yehéna dī·di· zą·' ší· do·leť . . .
ná't'oh diłcoí zą·' ší· do·leť . . . bit'ą·' ñt^xe·li zą·' ší·
do·leť . . . lát^xazilgaiyi zą·' šǐ· do·leť . . . sí'ą· nayâ·go
zą·' ší· do·leť, bikexožô·go zą·' ší· do·leť, ya·á· xayó·ne
'í·ye·e. . . .

eye héna bá·ni zą·' ší· do·leť . . . ná't'oh diłcoí zą·' ší·
do·leť . . . bit'ą·' ñcós zą·' ší· do·leť . . . lát^xašdo·xiš
zą·' ší· do·leť . . . sí'ą· nayâ·go zą·' ší· do·leť,
bikexožô·go zą·' ší· do·leť, ya·á· xayó·ne . . .
xayoye. . . .

'eye héna kó·wí·ye zą·' šǐ· do·leť . . . ná't'oh diłcoí zą·'
ší· do·leť . . . bit'ą·' ñt^xe·lí zą·' ší· do·leť . . . lát^xa
zilgai [etc., as in first stanza].

ye'hena xá·ní·ye zą·' ší· do·leť . . . ná't'oh diłcoí zą·' ší·
do·leť . . . bit'ą·' ñcós zą·' ší· do·leť . . . lát^xaš

do·xiži·ye zą·' [etc., as in second stanza].

[2] e·ye yá·'á·'á xaiyó·na xayí yeye xayiyē. . . .

e·yehéna dî·dí íyi xa· ye·ye . . . xawi·ža·ne ší·iwá·ne·

dáya·'í·ne yiķe·yá ye 'ena . . . 'e·yo·ye. . . .

ye·héna bá·ni·ye í·yi xa·yeye . . . ší·iwá·ne xáwožá·ne

dáya·'í·ne yiķe·yá ye 'í·ne xa 'éyó·ye. . . .

ye·héna kó·wí·ye . . . xáwožá·ne ší·iwá·ne dá·ya [etc., as
in first stanza].

yehéna xa·ní·ye . . . ší·iwá·ne xáwožá·ne dáya [etc., as in
second stanza].

'a·dóšī· diné bił ñzī·st^xā·go 'i·í·'ā 'a·dó· xê·go yidi·ská, úlē·
xā·gišī· yołká·łgo bił dazni·zī·' dínî·žah xodo·ni·d žin. "t'ó·
ñčǝ'igi 'áni·t'é šižá·'á·d, da·dan̄t'índa dé·dółže·hyí·la' "
daxodí·ni·d žin. 'ákošī· t'á· dinégo bił ñzī·st^xā·go yiłxé·l, 'áko
'á·žišī· 'akótê·go na·ldeh t'á· dinégo, 'áko t'ó· 'anáłigo 'éi
bičą·n ye· ndaňa'. 'ákogošī· bił žine·žžé·', úlá·h γwóni·dgó·
zine·zt^xī, 'á·dó· 'éi kǝ· diné dane·žžé·', 'a·dóšī· da·žī·łxa·žgo
kǝ· 'ásdī·d, 'ákogošī· úlē yikáit'á·žī·go da·čí cé·zízidlá žin
'ákošī· dí xa·ílá do· ñžílłáhâ· bike·' č'é·šde·yâ·go 'ayóigo
'ažī·łxa·žlá žin. 'ákošā· x^wehécí·n dani·ča·dlá žin 'índa
xagod^xa, 'índa xaní·' góna, 'a·dó· x^wehéłáhdê·go yi·łč'í·go
č'é·h ni' nixizde·l'é·s silí·' žin.

'ákogošī· cé·zízidgo xă·t'ê·golá 'áda·ní·lá zini·zī·'i· kǝ·
náhizde·zci' žiní, kǝ· di·łla žin. nt'ê·go dí zist^xinê· xana·gó·
kónáγáńdigo 'axinámas žiní. 'a·dó· náxiždi·t^xah žin 'a·dó·
łá·ayóizī' yažī·lt^xałgo bit^xah nixiždi·ł^wod žin, 'ákogo xa·a·žī

ła' xašké yił ní·má·z žin bicá·yá·l t'éi nixidi·t'i'go ná·zǐ žin,
 ła' šádá·á·hží, ła' 'e'e'a·hží, ła' náxo·kosží t'á· dí·go· 'akóza·
 žin. 'a·dišǝ' kǝ'ê· ɬe·ž bił nznáyaz zizt^xinê·žǐ' áde·néižolya·l žin.
 'ei cídá t'ó· ža·'a zist^xǐ·go xos'ǐ·d žin t'â·do· dížnešč'i·lí cídá
 t'â·do· 'i·ca'í xos'ǐ·d žin.

'ákogošǐ· níždi·žé·', n'té·' t'á· dinégo níždi·žé·' žin ɬé·dǎ·'
 t'ó·oyóigo 'axinómasê·'. 'ákwi· 'áda·ní žin, "do·ladó' ayéhé
 do· bił 'ílǐ·dalá nixikinasγ^wod" daxałní žiní, "ší kwi·
 ši·kiždi·lt^xá·l" danǐ·goñ č'ídaxwi·'a·h žin "šaga·ngó· ša·kǝsgó·
 šižá·d ši·yá·ngó· da·nǐ·go, "ší 'éi t'á·yisí ši·kidazisγ^wod"
 ła' da·ní žin cí·h daxasdá·z dó· xada·zi·yá·lá žin 'ákǝ·
 'éišǐ· t'ó· 'akóza·go 'a·dó· 'ałco cí·isde·', t'á·sáhá ži·da' žin.
 'ákogošǐ· dí· nílá·hdi diłógi t^xažini·łgo ba·nžayáhâ·dǎ·' níláh
 gó·yah kǎd 'e'e'a·hgo xast^xi·n ba·nžayáhâ· t'ah n'té·' 'a·dǎ·'
 dahdi·yá žin, bič'ahâ· t'á·' do·γ^wodgo kono·yé·ɬê· t'á·łahágo
 be·esɬǝ yizi·hgo yo·t^xǐ·ǐ žin. xá·ó·šǐ· bizábahâ· 'azt^xâ·go
 bo'ohodi·ba'go t'a· do·dadó' xaínstǐ·dí kǝ· t^xažini·łgo t'ó·
 xó·yah dahdi·yá, 'éi nílé na·áne·é góne' í·yá žin, 'a·žišǐ·
 žo·'ǐ·go noxo·lži·ž xast^xi·n.

5. xo·žóne· 'óxožít'á·'

'ákogoší· do· na·γáhígó· t'á·sáhá ži·da' žin. "xažó· xo·ké·d síndá šizá·'á·d, dí· nlá·hgó· t'á·dole·égó· 'ákiñdadi·kai bini·yé 'ádeit'í" xo·do·ní·d. "nixiba' 'ásadí·žih na·'oí nlé· našžíži· bił" xo·do·ní·d žin. 'ákogoší· 'ałco t'á·'osde·'. 'a·dóší· 'ásadí·žih xo·do·ní·dê· 'éi 'ásaží·ža·' t'á· koží noxo·ká·' dinéží 'ásah ndažihígi bikhgo, 'a·dóší· kwi·dí t'á·łahádi bilá·h 'ánlŷa·žgo wó'ą· dínešča·d, γwóná·sdó· wó'ą· ní·ča·d žin, 'a·dóší· łahží' xazi·zká, t'á·do· xodí·na'í wó'ą· ná·niča·d, łahží' xaná·zi·zká, 'a·dó· łahží' xaná·zi·zká žin, 'ákogo γwónási· 'ása·' dí·' xaždébí·d, 'a·dóší· γwóná·sdó· łe·ča·' bi·ží' xazi·ka·hgo ba·nná·zdi·zá. 'a·dóší· wó'ą· xiñča·do· łe·ča·' t'á· ñda·znílígí· 'ałco bi·ží' xazi·zká.

γwóná·sdó· nlé· nadaką· na·zka·di· b^akâ·ží' xazi·ka·hgo ba·nná·zdi·zá be·díyê· 'ałco xadaždébí·dgo, nlé· na·zka·dê· b^akâ·ží' xazi·ka·hgo, γwóná·si· yá·da'á silí·' žin. 'éi bo'oh ná·danesna'go nlé· t'á·aza·gó· xazi·kahgo ba·nná·zdi·zá, 'a·dóší· nlé· γwóne·é dahdaxačosgo ba· do· xaz'ą·gó· 'áná·ží·łá·' žin. 'a·dóší· γwóne' do· xo·'a'gó· łó·gó· č'íži·kahgo ba·nná·zdi·zá žin. 'éiší· 'akóža našžíži·yê· na·'oí bił 'iłt'ahgo t'á·do· 'é·xóziní yá·da'á·go 'áži·łá·go 'i'í·á· 'ałní· ñži·yogá·ł žin.

'i'í·ą·go xa·nná·'isde·' žin 'ákiñdadildehyé·', níté·ša' t'ó·oyóit'ê·go na·'oí našžíži· bił t'á·za·gó· yá·da'á·go 'ałní·

ñži·yo·gá·lgo xańná'isde' žiní. "do·ladó' ayóínt'ê·dalá šižá'·á·d xa·láínt'í·d" xo'do·ní·d žin. "šá' 'ê·idí na'·ońi na·kigo našžiži·dó' na·kigo 'áko đí·go 'ásahná·lyé·h" xo'do·ní·d žin. 'a·dó·dí·t'á·za·gó· yá·da'áhâ· 'axańbíná'íka·dgo ba·ńdi·lde' 'łé·'íłńi·go 'índa 'ałco 'axańbíná'íka·d t'á· 'áne·lt'éhê·gi 'áne·lt'ego 'ánalya žiní. ná·žnešžé·'.

xos'í·dgo xacá' t'xaná·'osde' t'á·sáhá ná·ži·da' žin. 'áko nah γwóni·'ží t'xózis d'í· sinil žin, ła' d'łxłł, ła' łagaigo, ła' do·łižgo, ła' łicogo kót'áo sinil. 'ákošâ· dí· d'łxłłê· ní·yol be·si'á·lá žin, łagaiyê· n'łó·lá žin do·łižê· n'łcá b'akâ žin łico·yê· n'łcába·a·dlá žin, kót'ê·gošâ· sinilá žin. "ńlé· t'xózis sinilígí· ba·nán't'í·yí·la' šižá'·á·d" xo'do·ní·dgo xacá' t'xaná·'osde' žin. 'a·dóš'í· xát'ê·golá 'áda·ní·lá žini·z'ł·go d'łxłłê· 'a·d'žná'á, n'łé· 'a·dê· ní·yol xa·lywod. 'a·dó· xá·góš'í· łe·ž be·'í·łé· do·sohodé·bé·žgó· 'í·'á·.

'í·'á·go 'a·dê·' xožo·bâ·go niná'isde', dinéhê· ní·yol dabí·ze·zgo bo'oh daxodi·ba' xožo·bâ·go n'náxaskai. "do·ládó' 'ayóínt'ê·dalá šižá'·á·d, šá' t'á·ká 'akó·ne·xí·la', do· 'ándińńígi 'ánt'ê·dalá, 'akóńt'ê·láda t'á·za·gó· naná" daxatńi žin. 'a·di 'akóžo·ní·łdi 'índa xoł č'éxét'ah t'á·dole·é. "šá' 'ei ní·yol bi·h xóló, 'éibâ yóγweh dańdi·ńi" daxatńi žin. 'a·dóš'í· ná·žnešžé·'.

bi·skání 'abinógo xacá' t'xaná·'osde'. "t'xózis łagai·ígí· n'lé· t'á·do· ba·nán't'í·ní" ná·xo'do·ní·d "t'ó· xo·ke·d ba·áxólyá t'a·'ákó" xo'do·ní·d. 'ákogoš'í· xát'ê·golá 'áda·ní·lá nêizni·z'ł·go t'xózis łagaiyê· 'aná·ždiná'á·lá. 'a·dóš'í· łos d'łxłł daxisčid dó·n'ł nixińt'xá xá·óš'í· 'acińłłišni' be· ná·zizłó naxalingo 'a·dê·'

xožo·bâ·go diné nińná·xasńa' nłó dabiciđgo, "do·ládó' ayóíńt'é·lêi' naná·lá šižá·'á·d, t'á·ga·a·ní do 'àńdińínigi 'ánt'ê·dalá, šq̄·'ei t'â·do·ba·nán't'íní ñdińí 'aidí nłó bi·' xólô" ná·xo·do·ńi·d žin. 'áko dí nłáh gó·yah 'e·e·á·hgo ñná·i·ldé·h žin. ła' t'á·da·adingo ñdayi·łká·h, ła' na·kida t'xá·'da dí·'da ndabi·łká·h žin, 'ákogo ñnáxáká·h žin, dí·'łká·hdó·yó·γwož'i' 'ážidini' éi nixóx'wi·lyá žin, do·ga' cí·d 'až'i·t'i·dalá ni·ile·h žiní. ła' éi 'a·d'é·' diné baxani' daxólô·go ñnáxáká·h žin. 'a·dó·ná·žnešžê·go xos·'i·go 'ałco xacá·' ná·'isde·' žin, "nłé· t'xózis do·łižígí· t'â·do·ba·nán't'íní" ná·xo·do·ńi·dgo.

'ákogoš'i·xát'ê·golá 'áda·ní žińžingo t'xózisê·'a·ná·dižná'á, 'a·d'é·'kos diłxił xaná·nálži·ž, 'a·dó·ńłcá baka' nixiná·ńłt'xá, xá·óš'i·'acińłłiš be·ńzi·słô naxalingo. 'a·d'é·'i·i·'á biła·ya t'xó 'ádaxzgo·go 'índa xožo·bâ·go ñná·'isde·' "ayóíńt'éiléi' naná·lá šižá·'á·d do 'àńdińínigi 'ánt'ê·dalá kšaš 'aiya·ńda t'á·za·gó naná, t'xó nixič'áħ t'á·łq·d bini·t'a·ž'i' t'xi·dax'wi·si·ńi·', šq̄·'ei nłcá baka bi·' xólô·go ba·yó·γweh ñdińí" ná·xo·do·ńi·d žin.

'a·dóš'i·bi·skání "nłé· t'xózis łico·ígí· t'â·do·ba·nán't'íní yó·γwe·ébe·yó·γwe" ná·xo·do·ńi·d. 'éiš'i·t'ó dahdadi·lde·go ba·ńná·zdi·za, xát'ê·golá 'áda·ní·lá žińžingo. 'ákogoš'i·t'xózis łicoiyê·'a·ná·ždiná'á, 'a·dó·kos be·čaxółxé·l nłcá ba·'á·d nixińłt'xá, 'ábíngo nixińłt'xá·go 'ei cí·dá šábî·yah

t'á·láhági·ít'í·go n'láh gó·yah 'i'í·'á. xi'yi·ž'i·go xožo·bâ·go xaš'liš t'éi diné dañl'í·go n'íná·'isde' žin "ayóiga' ánt'é·lá šižá·'á·d, t'á·ga·a·ní· do 'àndiñínígi 'ánt'ê·dalá, kašą 'áiyą·nda t'á·za·gó· naná" ná·xo·do·ní·d žin "kasdą·' nixi'ł ndax'wist'ą xožo·bâ·go n'náxa·kai" ná·xo·do·ní·d žin. "š'á·', 'ei n'ic'ą ba·'á·d biyi·gi xóló 'éibą yó·γwe· dañdi·ní" náxo·do·ní·d žin.

'ákogoš'í· t'xózis t'á·l'a·'í yizi·h disqšê· t'éi 'éiš'í· 'áhí biyi·go, 'éi bi·skání be·xač'í' yáná·nát'xi' "t'á·γisi do 'àndiñínígi 'ánt'ê·dalá, šižá·'á·d, čídá yó·γwe·é be· yó·γweh dí· t'xózis disqšígi·" ná·xo·do·ní·d. 'a·dóš'í· xač'ą·' t'xaná·'osde' t'á·sáhá ná·ž'i·da'. t'xózis disqšê· bič'í' dahná·zdi·zá xát'ê·golá 'áda·ní·lá, xát'í·lá biyigo žini·z'í' 'ą·ná·ždiná·'á, 'a·d'ê·' áhí xaná·nál'ži·ž, 'a·dó· be· čaxó'łxé·l kódiigo ni·ye·t'í·' sil'í·', 'a·dó· diné l'a' bi'ł ndaxasyiz t'á·za·gó· nda·kaigo t'á· 'ákó· dabi·ská, l'a' xožo·bâ·go n'ná·xaskai. "t'á·ga·a·ní· do diñča·dalá do 'àndiñínígi 'ánt'ê·dalá, kašą 'áiyą·nda t'á·za·gó· na·šá diní·go naxainí·yá, kadla' yó·γwe dañdiñínê· t'á·a'łco 'í·nla·" ná·xo·do·ní·d žin "ákó· xožo·bâ·go nixič'í' ndax'wisn'á·go n'ná·xakai nixi'ł ndaxasyizgo 'ákó· l'a' t'ah 'ádaž'idin" xo·do·ní·d žin. 'eiš'í· bi·skání 'índa n'názi·skai, "kasdą·' sisl'í·go yiská" dažini žin.

'a·dó·š'í· ná·bi·skání "kož'í xa·a·hž'i do n'žayâ·da da·

dañt'índa, 'á·ží dó·ya' šižá·'á·d" ná·xo'do·ní·d žin. 'a·dóš'í·
 "xát'í·lá do· ye sił xa·č'i·da, t'â·do· bini·yéhé·gó· t'á·láigi
 zizdâ·do·, xát'ê·golá 'ádažiní, 'akó·ye·' na·šâ·do" zini·z'í· žin.
 'ákogoš'í· 'ákó· dašdi·yá, n't'é·' na·γízí yíl'á žin. 'éi bit·xašní·yá
 žin. 'ákogoš'í· 'a·d'é·' 'ač'í·' kóza·go daxonesmasgo
 xakiñda·'azłó·lá žin, niñná·'isde·n't'é·' áž'ídin žin, "do·
 do·dagō·ga' koží do· ñžayâ·da daxo'di·nínê·gó· 'azí·yá·lá"
 xodo·ní·d žin. 'a·dóš'í· xakádadíznezt·xá·' č'é·h xákádažñt·xah
 žin. do· xah da·n't'é·' kw'é·ga' na·γízé t'ó· kónłcogo nó·mazgo
 šižó·d žin.

kodé·' dōcoh dahdi·lγwod, "xát'í·lá xadanoht·xá?" ní žin.
 "éiye·' noxo·ká·' diné ła' nahí xo·ke·d sidâ·go ba·ałke·
 ñnáxi·káhñt'é·', 'ádingo xá·žílá sil'í·lá dadi·nî·go č'é·h
 bákádani·t·xá" xodo·ní·d žin "ailá na·γízé bit'á·' biyi' góne'
 xož'íł' ní žin. 'ákogoš'í· bé·sist'ogi be· naγízí bit'á·â· xa·a·hdé·'
 na·lgiš, 'índa šádá·'áhdé·', 'índa 'e·e·ahdé·', 'índa náxo·kosd'é·',
 'ákogo 'a·niénd·l, n't'é·' kó· zizt·x'í žin. 'éiba dá·akehgi do·
 zizt·x'í·da, 'ádó· kaxode·zt'i' xañí·lá. bé·sist'ogi·be· na·γízé b·kaz
 xakiγwošgižē·ni ba ke·t'á· be· na·giž. 'a·d'é·š'í· šoñná·zost'e·'.
 "šá·', yó·γweh ñdiñí, koží do· ñžayâ·da, šá·' dañdi·ní, t'ahla'
 do·ókwi· 'ážíné·hda" daxałní žin.

ná·xwi·ská, "koží šádá·'á·hží do· ñžayâ·da diné do· yá·šō·ni·
 xóló, čídá t'â·do· 'áñdiñínigi·n't'é yó·γwe ñdiñi·ni t'á·ałco
 'í·ñla, na·ádaxode·lá" xo'do·ní·d žin. 'a·dóš'í· t·xaná·'osde·',
 t'á·sáhádi ná·zísł'í·'. "xá·t'é·gō·l 'áda·ní·l, xā·t'í·lá 'áłdeitní·l,

xafíšą, 'ákó· ñná·de·šda·ł, do·la' sił xací·da" nêisni·zą·' žin.
 'ákogošą' ákó· dahná·zdi·zá šádá'áh bič'į'go. 'â·dišį·
 t'áždá·gá·hnt'é·' kó· t'ádiłxił siyį žin, t'áłidê· dahsilco·zgo,
 šábíłá·žiči·' dį·gó· t'áká·' dahndade·ł žin, t'ábąh t'á'icóhi·
 γωολγêi t'á· dį·gó· xadaz'á žin. 'a·žį'šį· žo·gá·łnt'é·' č'ał
 bi·yáži 'áda·łci·sígí· t'ábąhgó· yil'á·nt'é·łêi' daxo·łcą·go 'ałco
 t'á·γi' góne' dahdi·žé·' žin č'al č'al č'al yi·ca'go.

'â·dišį· bižé'é č'ał xast'ni·n yił daxo·łni'lá žin. "šizé'é kô·ní
 t'ábąhgó· noxo·ká·' dinélêi' yigá·ł" da·ní žin. "xát'į·š
 noxo·ká·' diné ni·do·łt'xé·ł! koxani·gi noxo·ká·' diné doxo·'į·da,
 t'á·za·i dadohní, danixi·yo·č'í·d!" ní žin. "do·da, t'á·anı
 žó·okon kó· na·gá" da·ní·go ndadítį žin biná·' t'êi t'áká·'
 dahndañdahgo. "žó·okon 'ákó· na·gá šizé'é" da·ní žin, "xă·t'į·š
 noxo·ká·' diné ni·do·łt'xé·ł, t'á·ázai 'ádadohní" ní žin. "do·da
 t'á·anı nłáhgó· na·gá žó·okon" da·ní žin. "šo· yâ·dilá
 daołt'ahá, xát'į·ł noxo·ká·' diné ni·dołt'xé·ł" ní žin. "žó·okon
 nłáhgó· yigá·ł g'e·èñ žó·okon" da·ní žin. "xát'ê·golá 'áda·ní,
 xát'į·ł dayo·'į·go 'áda·ní" ni·zį·go 'a·dó· γωóšdê·' t'ábą·hžį'
 xidešžį·dlá žin.

'ákogošį· t'áká·'dó· biná·' t'êi dahná·nesde·go 'a·dó· xołcá,
 nt'é·'šą' t'á·anı· kó· bičá·hžį' žo·gá·ł. "yi·ca·xo·škałi noxo·ká·'
 dine'é, xát'į·lá xadañlidí t'á·ga·anı· nabáxáni'lá" ni·zį·' žin.
 t'á·áko 'a·dê·' t'xó nabé'é·e·s yił xá·dé·ł žin nłáhgó· bičâ·žį'

žo·gá·igo x^we·xéłá·h góne' xayí·si' žin, 'adó· xazní·ixod žini x^we·xéłá·h góne' dini·h ba·'í·go'. xakai' 'axidadi·'á·góne' 'aná·yí·si'go ñciždinógo' žin. dí· xa·sit^xa' góne' xagašci·n 'ačč'í' naxí·lá bo'oh ñžiči' góne' 'aná·yí·si'go 'a·dó· t'ó· nixižína' žin. xaci·yaxalžis góne' 'aná·yí·si' žin, 'a·ž'í' ye· xoł nizúsi' žin 'axixó·łga·ž žin. 'a·ž'í'š'í nižñłižgo xaci·ž'í' t'ei naxaňa'hé·go 'akó· zizt^xí žin. niñná·'isde·'š'í·nt'é·' 'aná·ž'idin. "xá·ž'ílá zizl'í·lá" ná·xodo·ní·d.

kođé·' docoh dahná·di·lywod "úláž'í do· ñžayâ·da daxodohnínê·ž'ílá ñná·ž'idá·nt'é·' č'ał xast^xi·n xoł nizúsi 'axixó·łga·ž" ná·dini žin. "xă·t'í·lá 'áxayóílá káđšā' xát'í·'ákóťê·gi bił 'é·xózin dí· č'ał xast^xi·n 'áxola·gi?" xodo·ní·d žin. "t'á· bíš'í· xa·'át'é, t'á· bí čoinoł'í·ñdila' xá·t'í·lá yinžinš'í· ba·do·lyé·łlá. t'á·la' do· ba·γwolyéłida" xodo·ní·d žin. 'ákwi·š'í· t'á· č'é·h nabikí·yát^xi'go đ'í·di 'azl'í·'. 'ákogoš'í· 'a·dê·' do coh dahná·di·lywod. "xát'í· bá·ndaohť'í?" ní žin, "dí·ye·' nlé· č'ał xast^xi·n 'axó·ł'í·gi xă·t'í·lá čóido·'í·łlá, t'á·bíla t'ei xa·'át'é·ñdi, xát'í·lá ba·do·lyé·łlá, t'á·la' do· yino·z'í·ida dadi·ñ'igo ba·ndeit'í" xodo·ní·d žin "xă·t'í·š x^wě·edadoł'í·ł xa·ndaohť'í, č'índaš ba·xwi·nt'í' 'ei do· cí·'itê·da, t'ó· sé·é·din 'ánaxodo·ł'í·ł 'éibā bíñ yaxidi·t^xí, t'á·do· ba·ndaohť'íni" ní žin. "a·ž'í xast^xi·n sit^xínígíłá 'át'énzini· 'ei č'ał xast^xi·n 'áž'í·t'í·dgi" xi·scoh xast^xi·n.

"lā·q·' a·ž'í·ñ xát'í· ní·do" xodo·ní·dgo 'a·ž'í xi·scoh xast^xi·n

bi'doskan. "dí·noxoká·' diné 'á·bidi·lya·ígí· do· ba·ńdeit'í·gó·
do· yá·šô·da ša·š'in, 'éibą t'á· ba·át^xédeit'í·go yá·t'éh" xodo·ńi·d
žin. 'éiší· x^we·xéłáh góne' xa·ayí·si'yê·, x^we·xéłáh góne' ye·
'aińt'í, 'ińda 'axídadi·'á·góne', 'á·sit^xá·góne', 'ińda
'ací·yá·xalzis góne' č'ał ba'álí·l, 'á·kogoší· łi·scoh xast^x·i·n
bi'doskango 'a·dó· 'ákó· dahdi·yá žin. 'a·diší· č'ał ba'álí·l
xa·a·yí·si'yê· xąxá·yi·zníl łi·scoh xast^x·i·n. 'éiší· łi·scoh č'ał
ba'álí·l xąxá·yisńilê· 'a·dê·' xa'álí·lê· ye·éxíná·xółgą·ž kałai'
góne' 'a·dó· na·lží·d židine·słí·ê· t'ahńdi t'ó· ńdaž·i·łe. 'a·dó·
łi·scoh xast^x·i·n bi'doskandó· sin ná·nášža·' ye· dahdi·yái. . . .

[1] 'eye . . . xá·γayo·wo . . . xayoye· . . . hé·yena dí·di·ye·
dí·t'a· bó·naye· . . . xá·woža·ne· ší·í·wa·ne
xá·áyowo. . . .

hé·yena bá·ni·ye cí·i bí·na·ye· . . . ší·í·wa·ne· xá·wožá·ne
xá·ayowoye. . . .

hé·yéna kó·we·ye dá·áldó·ye xá·wó·žá·ne· ší·í·wa·ne
xá·ayowoye. . . .

hé·yana xá·ni·ye·ye gó·att^x·ani·ye· ší·í·wá·ne· xá·wó·žá·né
xá·ayowo.

[2] eye de·yáwowo xayoye· [substitute this burden for
xá·áyówo·].

[3] í·yá [and then this burden] 'í·yiyáwo xayoye. . . .

[4] é·ye lo·wo 'í·yelowo xayoye. . . .

'akóža·goší· č'ał ba'álí·lê· xąxá·xasńilgo· ńná·ždi·ńa',
ńlá·hdi ńná·zízá 'á·di ńná·žídá. 'a·dóší· ná·nê·iská. 'a·dóší·

“náxo·kosží do· ñžayâ·da da· lêitê·go dí· dö· žíť·ŕ·da dañdi·ňî·ni·
do· bikêhgó· ’ántê·da, do· da·cí· ’adiñca·da? ’akóntê·láda
t’á·ža·gó· naná” xo·do·ni·d žin. “da· lê·itê·go ñdašizni·in! di·la’
koží t^xádi·yá·gó· t’á·ačodé·’ ñnáxászá ’áľt’ă·š kodé·’ t’â·do·
ñde·šdá·ŕda! xa·h láiyē·’, ’ákq̄· ñná·nášdâ·do·” žini·zĭ·’ žin,
’a·dóšĭ· ’ákq̄· dahná·zdi·zá žin ’ákq̄· ñiná·žídá·ňt’é·’
céno·lč’óši· cé ’ádiť ñdeidilbaşlá žin, ’ákwi· ná·zĭzá žin.
“ñžónigidó’ átê·go da·ne·é ba·naohkailá” žinĭ žin “nixit^xah
ñde·šne·h” žinĭ žin. “lá·ą·” xo·do·ni·d žin. ’ákošĭ· dí· ñžónigo
daxačosgo bílát^xahdó· cé ’ádiť ñdeidilbaş, ’áko ñžónigo ñlê·izĭ’
biť náxáci dadi·lŕwo’ kótê·gošĭ· da·ne·é ya·na·kaigo
ba·ná·zĭzá. ’a·disĭ· ’áda·t’ínê·gi·it’ê·go cé xoľ deidesbáz,
’ákogošą’ ei cé xoľ deidesbázê·šą’ xoľ ya·ni·lčid, ’ákogošĭ·
bi·ya·žĭližgo xaķi·lčidgo ’ákwi· céxadolkq̄’ silĭ·’. ’ákošą’
niñná·’isde·’ňt’é·’ xóná·xoxya’, ’áná·žĭdin žin.

’a·dó·šĭ· xákádazdĭné·zt^xá·’, t’á· ’ą·xo·lzi·žgo dĭ·di
’aľķi·’i·lde· ’ážĭdin žin, űt’é·’ kožigo náxo·kosžigo dah’adi·kê·go
’áté·lá žin. ’a·dó·šĭ· daxozdeská·’ ñlá·hgi céno·lčóši· cé ’ádiť
ñdeidilbaşê·žĭ’ ’ádaxoziská·’ žin. ’á·dišĭ· č’é·h xána·’í·díkid,
“xóla· noxo·ká·’ diné do· deit’ĭ·da” da·ní žin. dĭ·di č’éh
na·’í·dé·kid, “t’á·ye·’ kožĭ’ ’axaké·’! da·lá daxo·ŕa·go
’ádadohni?” dabižinĭ žin. kodé·’ đocoh dahná·di·lŕwod čídá

t'á· 'éi t'éi be· 'é·xózinlá žin “xát'í·lá ba·nná·náhkai?” ní žin dɔcɔh “dí·ye·' naxo·ká·' diné k'wi· naxa'ałkeh na·γáhâ· č'é·h xaná·dani·t'á kož'i' abikê·go, dí· č'éh bínadabídí·lkid, 'ádin do· deit'ĩ·da da·ní” dažiní žin “da·š daxodo·fí·t' nđaxódífkid? č'índă·š na·ídíki, ka·' eilá cé xoł deidesbâ·zgo cé xaki·l'cid, 'áko 'ei cé xado·lkɔhí bi·ya· góne· xož'íló” ní žin.

'ákoš'í· t'á· č'é·h 'axát'í·o dí·iskâ·go. “ákolá xát'ê·go do·le·t? 'áko 'ei do· ɫa·oné·'été·gó· cé xadolkɔh ká·lá xát'ê·go diné šoné·ido·t'elá?” xodo·ní·d žin. “dí· diné da·ałčini· 'ínđa nđa·anili· dí·š'í· t'éi xa·át'é” náxodo·ní·d žin. 'ákoškoš'í· na·łê·icoh bí·'ilni·', našdóicoh bí·'í·lni·', naždóibái bí·'í·lni·', naxač'id bí·'í·lni·'. 'ákoš'í· xa·a'ahdé·' na·łê·icoh biž'í·g'ye·d dí· cé xadolkɔhě· biłá·h góne·', šádá·'áhdé·' našdóicoh biž'í·g'ye·d, 'e·e'ahdé·' našdóibái biž'í·g'ye·d, náxo·kosdé·' naxač'id bí·'í·g'ye·d. kodé·' na·łê·icoh 'ínđa naždóicoh, našdóibai t'á·ałco t'í·d dadiznezl'í·' žin, naxač'idě· t'éi xacíně· xayí·ža·' žin židí·t'xé·lgo, 'a·diš'í· naxač'id xacín xayí·zi·dgo xa·nna·di·lde·' xadałt'é 'ánnáxodi·lya· žin, 'aze·' xacó·z 'ánđa·lya·. 'ák'we·éš'í· xadałt'é 'anáxodi·lya·go k'we·é łi·š'ka·' cónaost'í·d nłč'ida, 'ák'wi· xadałt'é 'ánáxo·di·lya·go ná·znesdâ·go 'ák'wi· nłč'i 'i·h nžolγwod, 'eibe· nazdízih nízisl'í·'. łi·š'ka·' bi·yin. . . .

[1] . . . 'áiyawé·na . . . xayenayayo·ye ye·héna dí·diye·ye dí·t'a· bó·nayeyeye go·oxáiya· . . . 'í·yesdó·la ci·yane xáwaožá·ne· ší·iwá·ne šdáya·'í·ne wá·szá·le náyamó·le déwaš'ká·la t'ó·la 'i·ne (ye·yo·ye) 'áiya wéna 'áiya·wéna. . . .

ye·héna bá·niye ci·iye bína·ye . . . mo·oké·ya 'í·yist'í·ya
 ci·iya xá·wo·žá·ne ší·iwa·ne šdáya'í·ne wá·szá·le
 náyamó·le dé·wašká·le t'ó·la 'í·ne· ye·yo·ye
 áiyawéna. . . .

yehéná kó·we·ye dá·a'aldóye . . . mó·o cé·wí·yišžáši·
 ci·ya'í·ne xá·wožá·ne· ší·iwáne šdáya'í·ne [etc., as in
 preceding stanzas].

yehéna xá·ni·ye gó·lt^xaya 'í·ne . . . 'ó·wošá·le xáiyascí·ne·
 šá·wožá·ne ší·i·wá·ne· šdáya [etc., as in preceding
 stanzas].

[2] eye dí· ya 'áowo (ya'á) dí·ya·áowa yo·ye·ye. . . .

[3] eye ya·ya'áwa- (ya'á) yo·ye. . . .

[4] e·neye íyelówo iyeyoye.

6. xo·žóne· be· xakinoxoní·yá

'a·žiší· xadałt'é nná·žisłí·, nlá·hdi xoł nná·'ilde· 'ažiyéhê·di.
 'a·dóší· 'inda xoł č'óxwi·t'a·hgo xodešži·ž, xo·žóne· 'óxožit'ahgo
 'éi t'á·kótê·go ľa' ná·xai. t'á· ba·hžayâ·go 'aldó' ná·xwé·xai,
 'aldó ná·xwé·xai 'áko t^xá·'. 'aldó ná·xwé·xai 'áko dí·'. dí·
 xoná·xaigo 'áté·lá žin 'áko dí·' si·ská žini·zí·'. dí·'šq'
 xoná·xaigo 'áté·lá žin. kadlâ· sinê· 'ałco xó silí·', 'i·káhâ·
 'inda ke·t'ánê· 'ałco xó silí·', 'inda kéłohê· 'inda ya'didinîê·
 xó· silí·' žini. 'ákogoší· 'ałco do· ľa' danást'á·gó· bóxožit'á·'.

“be·nikináxodo·ga·ł, nikixodo·t^xał 'áko diní·yin do·le·ł, ñcí·h do·le·ł” xo·do·ní·d žin. 'a·dóšį· xat^xá·ł xakidest'ą 'iñnášžingo, ná·xást'ái žé·' xakixožni·t^xá·ł žini. “ñláhžį, žizé ñt^xeli·žį, 'aldó nádí t'á· nigi·ít'êo kad 'ałco 'óxoł'ą·” xo·do·ní·d žin, “ćídá t'á·bił 'axą 'óxwi·ñ'â·go·át'é” xo·do·ní·d žin “nádí 'aldó' ñláhžį bikixo·de·yá, 'áko t'á· 'axą nixikixo·de·yá” xo·do·ní·d žin.

'a·dóšį· t'á· 'axą xakixo·de·yá ćídá t'á· 'axą xo·ziingo ćídá t'á· 'axą bižį xazłį·'. t'á· 'á·žį xadížį žiłkižį bikixo·gá·ł, xó kožį xo·žóne· xakixo·gá·ł žin. k^{wi}·šį· xakixode·yâ·go xił yi·žį·go xat^xa·łi· yah'í·yá žin, t'á·šį· 'óko γ^wolt^xá·d 'ašła' ni·ñil žin, λó'i, cisdi·lyési, žoh nást^xasí, cé'éžį·h, t^xôaká·ł, ñdi·lidi·dó', 'iñda gą·bąst^xá·n žini, ñłcą'ačo·z 'aldó' žin. 'a·žišį· γ^wolt^xá·d 'álya· žin. 'eišį· x^we·héłá·hdó· 'ałcą·hžį γ^wo·st^xa', 'iñda xaláłá·hdó· 'ałcą·hžį, 'iñda xaci·t'á·dó·. č'ał xast^xi·n biyi·n be γ^wo·lt^xá·d 'álya· žin.

[1] yóya sédá xai 'i·yé héna dí·diye dí· t'á·bó·na gá·óxáye

. . . 'í·ísdó· . . . xówóžâ·ne . . . ší·í·wá·ne . . .

wâ·szála . . . náyamó·le . . . yóya sédá . . . xai

'i·yó·ye i·iyíye yó·ye. . . .

hé·na bá·ne . . . ćí·i bí·ni . . . mó·óké·ya . . . 'í·íst'í·ye

. . . ší·í·wá·ne· . . . xówóžâ·ne . . . wâ·szá·le . . .

ná·yamo·le . . . 'í·yíló·be . . . yóya sédáwye

xai·iyó·ye. . . .

hé·na kó·we . . . dá·áłdó·we . . . mó·ócê . . . wí·yíšžá·še

. . . ci·ya'í·ne xá·wóžá·ne . . . ší·íwá·ne [etc., as in first stanza]. . . .

héna xá·ni . . . gó·ólt^xá·yi . . . 'ó·óšá·la . . . xá·yascí·ne
. . . ší·íwa·ne [etc., as in second stanza]. . . .

[2] yó·dai cé·dá·wye· . . .

[3] yó·ya 'ání·ye xai'í·yé yo·ye. . . .

[4] yó·dai· 'ání· xai'í·yé yo·ye. . . .

[5] 'aico 'ání· xai'i ye· héhe. . . .

[6] 'aico xóžó wowo xai. . . .

'a·žiší· γ^wo·lt^xá·d 'álya, 'ákogo ła' naxayá, 'a·dóší·
bi·skání γ^wolká 'álya žin, gad bił xodi·łi·ži· be·eží·h náłžo·l
žin, t'á·ší'óko dino·gi·ž. 'ında čiž yaxadaxašža', descin biya·
dinesbáhígí, 'ında gad biya· dinesbáhígí· be·eč'í·didido·lžah
bini·yé yaxadaxašža· žiní č'é·et^xi·ngi 'ačá·hží ni·ža·' žin, t'á·
šá·bikhego 'ałké·' no·sê·łgo. céč'il ñłizí t'á· dí·'dê·' két^xi· žin,
'éi t'á· dí·gó· xoñt'ah 'ádascih žin, xonešgiš dí·' náža·' žin.

žizé 'átcé kégiži· xa·ahdê·' dixido·cih, ná·ákóne·ê·
šá·dá'áhdê·', ná·ákóne·ê· 'e·e'ahdê·', 'aké·dê·' kégišê·
ná·xo·kosdê·' dixido·cih žin, 'ında čiž yaxadaxašža·'â· na·kigo
'ałčí·sigo két^xi·go xa·a·hží no·sê·łgo 'axani·nil žin b^aká·gó·
'aži·hê· ni·lžo·l žin. 'ında b^aká·gó· yido·lłáhi· šá·bikhego
no·sê·łgo ni·t^xá žin. 'ında 'o·o·giž žin, 'ido·ci'gi 'éi bá xo·lžis
'álya·' žin. 'ında xo·lžisê· gó·yah cé·yáxiéndé·l t'á· dí·'dê·'
bikiži' γ^wo·šžahgo γ^wódahdê· 'ında 'e·ža·' žin. 'ında cin be·

'i·dolkaḡhi· t'á· ná·behékehgó· t'á· dí·dê·' biḡiḡi' kóná·dalya·go
 γ^wódahdê· 'e·ci žin. xo·giši γ^woskâ·' žin. 'ákošī· k^{wi}·dí diné dī·go
 yič'ī' dine·zbin dazdilxizgo. 'a·dóšī· xado·t'á naxač'id 'aγá·t
 yigâ·dgo.

[1] . . . xaγa yó·wó . . . yó·ye . . . héyena dí·di dí· t'a·
 bóna· yeyeye . . . gó·oxáiyē áwene xá·agówe 'áwene
 xáya yówo . . . yo·ye. . . .

héyena bá·niye . . . cí·ibí·naye . . . mó·oké·ya 'áwene
 . . . xá·acówe 'áwane·. . . .

héyena kó·we . . . dá·áldó·wé mó·océ·ya 'ó·wene . . .
 xá·a·gó·we 'áwene yoawó xai 'í·ye. . . .

hé·ye·na xá·ni·ye . . . gó·ólt^x·áye . . . 'ó·ošá·la 'ó·wene
 . . . xa·ácó·we 'ówene . . . xa'ayo· ye·yehe. . . .

[2] yo'owo xái 'íye [etc., as in preceding song].

'a·dóšī· 'i·tkó·h dido·t'á žin č'ó, zizé, dinas, dinascoh,
 dinasč'óz, nixidéka·di, č'ó deiníní·, čá'ol, gad, γ^woščī'icoh,
 γ^woščī'ic'óz, t^x·e·t, t^x·e·t ní·γizí, 'alt^x·ī· žika·ší, č'il 'ei bibe'
 daxolónígí· t'á·aico, č'il be· 'aγá t daxolónígí· t'á·aico, 'ei t'á·aico
 'alt^x·a·náscē·d žin, γ^woščī'icoh γ^woščī'ic'óz bi t' i·tkó·h bána·de t
 γ^wo·lyé·lá žin.

[1] 'áwo·wo xa·aye xolayai . . . xa'í·áši biyašdê·' ži·scoh
 žagai dá·diñláí žiníní 'ei. . . .

šádá·áší biyá·dê·' ži·scoh dožizi dá·diñláí žiní . . .
 ó·wo xa·áo· xolayai. . . .

'e·e·a biya·dê·' ži·scoh žico dá·diñlá žiníní 'ei 'o·xáhá
 xolayái. . . .

náxo·kos biya·dê·' ži·scoh diḡi t dá·diñláí žiníní 'ai 'o·xáhá
 'o·xa.

[2] o·xaxaye biḡkisé·yá xolayai . . . xa'í·á biya·dê·' ži·scoh
 žagai bičí's ye· xa·'ožoš žiníní 'ei . . . bi t kisé·yá
 'ówoxa·ye . . . xolayai. . . .

šádá·áší biya·dé·' ʔi·scoh do·ʔiži·ye bičí·s ye· xa·'o·kaʔ
 žiníní 'ei . . . biʔkíséyáye 'ówoxa . . . xolaɣai. . . .

'í·í·áší bi·yá·dé·' ʔi·scoh ʔicoi bičí·s ye· xa·'o·žš žiníní
 'éi . . . biʔkísé·yá 'ówaxaye . . . xolaɣai. . . .

náxo·kos biya·dé·' ʔi·scoh diʔxiʔ bičí·s ye· xa·'o·kaʔ žiníní
 'éi . . . 'ówaxáheye. . . .

[3] . . . yó·owó xaxaye . . . xolaɣai . . . 'o·óxayái ni·í·ye
 di·dá· bánášá· čí·lé di·yá· 'anaša· . . . čí·le· yó·ye· xe
 'aiyéye . . . 'owot·ʔi·ne dohžá·ne xa·'ye· niyí·yi. . . .

niyí· yedi· yá banašá· . . . di·yá· 'anaša . . . čí·lé·
 yo·ye· 'aiye'e . . . t'i·nixá·'ye dóhža·n xa·'ye
 niyé·ye. . . .

ni·yí·ye di·dá· banaša· . . . čí·lé di·yá· 'anaša čí·le·
 yó·ye·e . . . šaya·ka·gi dóh ža·ne xa·'ye· ni·yí·ya. . . .

ni·yí·ye di·dáh banaša . . . čí·lé di·yá 'anaša čí·lé
 yó·ye·e . . . 'o·wo čí·zé dóhža·ne xa·' ye nigí·ye. . . .

niyí·ye ni·yí·ye· di·dá· banaša čí·lé di·ya . . . 'anaša . . .
 čí·lé yó·ye·e ye·e. . . .

[4] xa·yí·ye· 'a·ɣa 'a·ɣa xa·yí·ye 'a·ɣa 'a·ɣa xa·yí·yeye
 xa·yí·ye·e . . . 'o·wot·ʔi·ne· . . . dohžá·ne . . . ša·á
 čí·le čí·le xa·'ye. . . .

t'i·ni xá·'ye . . . dohžá·ne . . . ša·'áci·le cí·le
xa·hye. . . .

šaya ká·gi . . . dohžá·ne . . . ša·'áci·le cí·le xa·'ye. . . .

'owo cí·ze . . . do·hža·ne . . . ša·'áci·le cí·le xa·'yeh yí
'ayí a·. . . .

- [5] 'íya·ya 'íyaš ya xi·a· yayayí 'aiya xí·a·ye yayayí
'aiya yó·ye . . . 'owót·i·ne . . . dohžá·ne . . .
'owót·i·ne . . . dohžá·ne . . . 'ą· yayaxí 'aye
yayaxí·ą·ng . . . yó·ye ye·é·ye 'eye. . . .

t'i·ni náxa·' ye . . . dohžá·ne . . . t'i·ni náxa·' ya . . .
dohžá·ne yaya [etc., as in preceding stanza]. . . .

'eye šáya· yáka·gi . . . dohžá·ne . . . ša·ya yáka·gi . . .
dohžá·ni . . . yaya [etc., as in first stanza]. . . .

'aiye· 'o·wóci·ze . . . dohžá·ne . . . 'o·wóci·ze . . .
dohžá·ne . . . yayaxi·a yayaxi·a. . . .

- [6] 'o·xáiyí·ye 'oxaiyí·ye 'an·ya 'a·n·ya· 'axí·iyi·ye . . .
ye·héna dí·di . . . ye·dí·t'a· bóna ye . . . ye· xáowožáni
'e·e . . . ye·ší·i· wáni 'e·ye . . . wałtí· yaniłt'e . . .
yó·ye. . . .

'áiyi héyena bá·ni· ye . . . cí·i bina 'e . . . ye·
ší·i·wáni·e' . . . ye· xáwo·žáni·e . . . wałtí·yaniłt'é
yó·ye'e. . . .

'aiye·héná kó·ye 'e . . . ye dá·a·ldó ye·e . . . ye·
xáwožáni·e . . . ye ší·iwáni·e . . . wałtí· yaniłt'e . . .
yó·ye·e. . . .

ye·héna xáni ye·ye . . . ye· gó·ołt·ániye·e . . . ye· ší·i·
wáni·e . . . yexá·wo·žáni·e . . . xalı·tí·yaniłt'e . . .
yó·ye·e. . . .

- [7] 'owo·oxáiyi·ye ni·yí·ye 'o·xaiyi·ye . . . kos t·xo·žá·neš

. . . t^xo ma'xa'ye . . . t'íyine ža'ne . . . kōs
t^xožá'neŋt'e . . . yó'yeye 'áiyeye 'oxaiyi. . . .

t^xóšt^xožá'neš . . . t^xo ma'xa'ye . . . t'íyine ža'ne . . .
t^xóš t^xožá'neŋt'e . . . yo'yeye 'owao'o'xaiye ni'íye
'o'xaiye. . . .

kōs t^xožá'neš . . . t^xoma'xa'ye . . . t'íyine ža'ne . . .
kōs t^xožá'neŋt'e . . . yo'yeye 'owo'o'xaiye ni'íyē
'ó'xaiye. . . .

t^xóšt^xožá'neš . . . t^xó ma'xa'ye . . . t'íyine žá'ne . . .
t^xóš t^xožá'neŋt'e . . . yo'yeye.

[8] 'aiyiyí'yí xaiyiyéye 'ó'xaiyeye yó'ye' áiyi . . . délo žá'ne
. . . kōs t^xožánŋt'é . . . na'yašo'we . . . kōst^xožánŋt'e
. . . nani'li'li . . . šinaxa'ye 'e' ye . . . xa'ałdáye
xá'a yó'ye'e. . . .

'áiyē déložá'ne . . . t^xóšt^xožánŋt'é . . . nayašó'we . . .
t^xóšt^xožá'ŋt'é . . . ná'ni'lí'lí ší'naxa'ye 'e'e . . .
xa'ałdáye xa' yó'ye. . . .

déložá'ne . . . kōs t^xožánŋt'e . . . ná'yašó'we . . . kōs
t^xo žánŋt'e . . . na'ni'lí'le ší'naxa'ye 'e'e . . . xa'
áłdáye xa'yo' ye. . . .

déložá'ne . . . t^xóšt^xožánŋt'e . . . na'yašó'we . . . t^xóš
t^xožá'ŋt'e . . . ná'ni'lí'li ší'naxa'ye'e . . . xa'ałdáye
xa' yó'ye. . . .

[9] xai 'i'yéye yane'e' xai 'íyē . . . yane' . . . xa'ałda'ya
xa' yó'ye . . . di'di 'áiyē . . . t'ó'le'ni 'í'ya ne'e'ye'
. . . xa'ší'a yaya yani'de'ye. . . .

xa'ałdá' xayó'ye'e . . . ba'ni'é'eyéye t'ó'le'ni' yi'ye ne'eye
. . . xa'ší'a'a' yane'e'e. . . .

xa'ałda' xa'yó'ye'e . . . ko'wi' 'é'ye'e'e . . . t'ó'le'ni'

yí·yane·e ye . . . xa·ši·'a·aḡa yani'e·e·ye. . . .

xa·'aḡda xa·yó·ye·e' . . . xa·ni·'é·ye . . . t'ó·le· ni
yane'e·ye . . . xa·ši·ani yani'e·ye . . . e·ye xa·'áḡdá·
xa·yó·ye·ye'e' . . .

- [10] xa·yí·yé xayí·yé·e xayí·'ye ye·xa·yí·ye . . . dí·dí 'é·yeš
k'ó·l'óšáḡ, di·dí 'áiya k'o· lo·šá·ḡ k'o·lo·šá·ḡ xa·'áḡdaha,
k'o·lo·šá·ḡ xa·'áḡdaha xa·yó·ye'

ba·né·é·eš t^xó·lo·šá·ḡ ba·ne·é·eš t^xo·lo·šá·ḡ t^xo·lo·ša·ḡ
xa·'áḡdáha t^xo·lo·ša·aḡ xa·'aḡdáhá xa·yo·ye. . . .

ko·we·é·eš k'o·lo·ša·ḡ ko·we·é·eš ko·lo·ša·ḡ k'o·lo·ša·ḡ
xa·'áḡdáha k'o·lo·ša·ḡ xa·'áḡdáha xaiyí·' 'éhe
xa·yó·ye'

xá·ní·'é·eš t^xó·lo·ša·ḡ xá·ní·'é·eš t^xo·lo·ša·ḡ t^xo·lo·ša·ḡ
xa·áḡda·aš t^xo·lo·ša·ḡ xa·'áḡda·a xa·yó·ye. . . .

- [11] xaiyi yé·yé·yé·e xaiyiyé·e 'o·xáiyi yé·ye . . . dí·di
'áiyí·yé ye di·di 'áiyé·e . . . go· xayaší·ye . . .
do·woḡa·né·e'

bá·ne·'é·ye bá·ni 'é·ya . . . mó·k'eyaší·ye . . .
do·wo·ḡá·ne·'e'

kó·we·'é·ye kó·we·'é·ye . . . mó· ciyaší·ye . . .
dohḡá·ne·'e'

xá·ne· xá·ne· 'é·ye·é·ye·e xa·ne 'é·ye . . . 'ó·šalaší·ye . . .
dohḡá·ne'

- [12] aiye 'ó·wó xaiyí·ye yá·axaḡ 'aiyí·'i·ye ye· šínaxái
ye·šínaxái yó·ye·e·e' . . . hé·yena didí· 'eye . . .
dí·dit'á· boná·'aiye . . . ye·šínaxaiye
ye·šínaxaiyó·ye'

hé·yena báni . . . boná·'aiye . . . cí·i biná·'aiye . . .
ye·šínaxaiye· ye·šínaxaiyó·yaye. . . .

hé·ye·na kó·waye . . . dá·'aḡdo wá·ye . . . ye· šínaxáiye
ye· šínaxái yó·yaye. . . .

hé·yena xá·ní'í·ye . . . gó·oht^xa·yá· . . . 'ine . . . ye·
 šínáxáíye ye·šínáxáíyó·yaye. . . .

[13] . . . xi'a wowo xái 'í·yé·yeye . . . hená wowo dídí . . .
 dí·t'a· bóna ye·ye . . . ca·la ší·yi ye·ší·yiyí·ni ší·naya
 ší·naxa. . . .

ye·héna bána'íye hehe . . . či·í bi·ne . . . ča·la ší·yi
 ye·ší·yiyí·ne šaxaya . . . yeší·naxa. . . .

· ye·héna kówa' íyéhéhé . . . dá·'aídó·o . . . ča·laši·ye
 ye·ší·yiyí·ne šaxayá ší·naxahaya. . . .

ye·héna xá·ni 'í·ye . . . gó·oht^xa·ye . . . čala ší·ye
 ye·ší·yiyí·ne šaxaya ší·náxá·yê. . . .

dí·ší· do·t'á·'lgo 'ač'í'dido·lžé', 'ákwi·ší· ča·' biyi'ží' 'i·lkó·h
 xadaxaská, t'á· dí· sin yišt'e·ží t'á· 'éi do·t'á·'lgo 'i·lkó·h
 dažo·lák', 'a·ží'ší· 'akóža· 'i·lkó·h be·ziskwi, 'á·kogoší· ñzízkoiyê·
 le·ž biš 'axani·ža·', cí·dê· yó·γwoží' ni·zi·d 'a·lní·dó· t'á· 'anázi·d,
 'éi t^xó be· nesciz, 'a·dó· xakoiyê· xáčélco·z, 'í·nda t'e·šê· 'a·dóší·
 kó· ča·' ñná·nát^xá t^xó bi·hyiká ké·llo bi·hyiža·'. dí· ké·llohi·
 biš xa·žč'ih žin, t^xólci·n, 'at'á·' coh, 'at'á·' čó·z, 'éiší· t^xaxiža·,
 'a·dóší· ní·di·t^xí·h ní·éidi·lžo·l xast^xí·n, 'a·žiší· ní·di·t^xí·h t^xó
 yénéišžo·l. 'a·dó·ší· bikixat^xá·li· bexé·l'á·hdó· dego t^xóbe·
 kóda·lne'go bici·t'á·ží' xaxodi·lži·ž žin. 'a·dóší· 'í·nda xana·gó·
 t'á·'lco t^xó bikést^xa·' ado·t'á·'lgo.

. . . 'i·wá·lí·le ší·ní· xaiyéyeye . . . yo·ye . . . he·yena

'ó·ot^{xí}·ne ší·ne·xaiyé . . . t'í·né xáiyé ší·ne· xaiyáiyeyé . . .
'i·wálí·le ší·ne· xaiyéye. . . .

xa·wást^{xí}·n da·ya me·le ší·né· xaiyé·yeyé . . . 'i·wálí·lé
ší·nixaiyéye cí·nixaiyéye. . . .

héyena só·wóť·á'·gi ší·ni·xa·yé . . . dá·γ·á méle ší·ni· xáiyéye
. . . 'i·wa·lí·lí ší·ni· xaiyéyeyé. . . .

héyená ká·ášž·áší ší·ni·xayéyeyé . . . cí·í wá·á ší·ní xaiyeyé
. . . 'i·wá·lí·le ší·ní· xaiyéyeyé ší·ní·xaiyéyeyé. . . .

héyena šo·ogáiyé ší·ni·xayái . . . šgoyit^x·a·ni ší·ni· xaiyéyeyé
. . . 'i·wa·lí·le ší·ní xaiyé·ye ší·ní xaiyé·ye. . . .

heyena t^{xó}·lo·γi·ši ší·ni· xaiyái . . . bé·lí·γ^wo·ši ší·ni·xaiyá
yéyé . . . 'i·walí·le ší·ni·xaiyéye . . . ší·ni·xaiyéye. . . .

heyena ší·'ó·č'í·ze ší·ní·xaiyé . . . 'eli·li·li· ší·ni·xaiyáyeyé
. . . i·walí·le ší·ni xaiyéye ší·ni xaiyéye. . . .

'é·yena t'á· šíšč'í·ye ší·ni·xaiyéyeyé . . . 'i·i·ló·ó ší·ni·xayé·ye
. . . 'i·wá·lí·le ší·ni· xa·yóyéyé ší·ni·xaiyéye. . . .

'é·yena šáyaká· gi ší·ni·xayé·ye . . . 'o·wočí·zí ší·ní
xaiyéyeyéxayó·ye. . . .

'eibe· t^{xó} xakést^x·a' žin. 'a·dóš'í· cí·d na·kigo nahží ni·ńil
xayah dido·ńil žin.

. . . xá·γa yo xa·γayo ni'iyé xá·γayoxa·yo·ye . . . 'éye·na
héna dí·di . . . dí·t'a· bo·na . . . xá·γ^woža·ne ší·i·wa·ne

. . . na·yamó·le . . . ná·yone ná·yone . . . xá·iyo·ne. . . .

eyena héná ba·ni . . . cí·ibi·na . . . nayomó·le . . .

ší·i·wa·ne· xá·wo·ža·ne . . . ná·yone [etc.]. . . .

'eyena héná kówe . . . dá·ałdóye [etc., as in first stanza] 'eyena

héná xá·ni . . . gó·ołt^xáye [etc., as in second stanza].

'eiší· be· 'ayah dido·nil 'ísde·sol žin, t'á·áko ži·scoh bi·ke·t'á·
xaki·kégiz žin, 'akidahnást'ánigi ži·scoh bi·ket'á· na·ki lóka·
coh yílá yáží t'á·ła·í 'axadit'á· 'ánłcogo žin. 'alá·žǵ' sit^xâ·ni·
bílát^xahžǵ' fičǵ·go ya·go fižin. 'aké·dé·' sit^xâ·ni· dego fičo ya·go
do·žiz. 'éi ži·š t'á·nda·kai'ígí bina·nt'a·í 'át'é žin 'éiba· 'alá·žǵ'.
na·kigo bá·aska·dgo 'ákwi· nłiz t^xá·' báni·nil, fižinlá,
łagailá, 'ında do·žizlá, ná·ákwi· t'e·ščí·h 'ında t^xádídí·n
do·žiz, 'ında t^xádídí·n nná·ná·ža·'. 'ında 'ayá·š cídi·łcoí
bi'ta·ascí·n nšná·žǵi xa·niž, 'ında nšłažǵi, 'ında bice·', 'áko t^xá·',
dóli· t'á·ákóná·nát'é, 'áko 'ayá·š t'á·xast^xá. 'ında 'acos łagai
t^xaži·čos bił nná·ná·nil žin, 'ında t^xaži· bibé·éžó·' t'á·ła·igo,
'ında žó·zó·ł b^aká·' ná·násłá.

'ında ke·t'á·n 'átcé 'i·łłǵhi· bésłé·', 'â·di 'ında yišłé·ž žin.
'a·dó· 'ında 'ayá·š bičos 'ałčí·sigo danesmasgo ke·t'ánê·
bi·xi·łžo·ł žin, 'â·di 'ında žił nát'oh bi·h dašža·' žin. 'a·dó·
'ında t^xádídí·n be· bidadadest'á žin, 'â·di 'ında bidi·yé·lná·'
žin, dóli· 'axéské·i bał nano·gá·d, dóli· bice·' be· 'átcé
bidi·yélná·' žin, ná·bi·ké·dé· 'anłt'áni· bał nano·ga·dê·

yiná·di·yéfná·' žin bikexat^xá·li, 'ákošǰi· biki 'ado·t'á·ǰgo
xadilya. . . .

[1] 'e·yena di·di šiγ^{wi}·ne kád naǰde·ye . . . di·di· ši·γ^{wi}·ne
kád naǰde·ye. . . .

eyena bá·ní·ye ší·yewí· ne kád naǰde·yeyeye. . . .

'e·yena kó·we ší·yewí·ne kád naǰde·ye. . . .

'eyena xá·ni·ye ší·ye wí·ne kád naǰde·yiye kád naǰde·yiye
yoyê·.

[2] e·ye dí·díšǰi·wé·na ce·eme·li· wa·cí·ni·ye xá·yo. . . .

. . . bá·ní·ye ší·í·we ce·e me·li· wa·cí·ne·ye xa·yo. . . .

xá·ni·ye ší·í·wéna ce·e·me·li· wací·ní·ye xa·yo xayo
xá·yó·yê·.

[3] . . . eyena bé·š 'e·yó·wo . . . bé·yeš 'é·iyó·wo . . . béš
éiyó·ye [four stanzas of this repeated].

[4] lá·á a·ne yó·wowowo yó·ye [four stanzas of this
repeated]. . . .

t'á·šǰi· 'óko ke·t'á·n xaláke·kǰ, 'ákošǰi· t'á· 'ado·'á·ǰgo
ke·t'ǰ xalákeyí·kǰ xadá·hdé·' ne·zdâi· xačǰ·hžigo bidáde·t'ǰ·go
xaláke·žǰi· kóyǰl'ǰ·go 'ado·'á·ǰ žin.

. . . 'eye na·' ne·yowo . . . yo·ye· na·' . . . hé·ye·na dí·di
dí·t'a bó·naye . . . cílké·yó na·ne·yo. . . .

'e·yena hé·yena bá·ni·ye· cí·i· bí·naye . . . č'i·ké·yo ná' ne·yo
č'íké·yo ná' ne·yowo yo·yé. . . .

eyena héyena kó·we dá·aldoyane . . . cík'é·yó ná' ne·yo
cík'é·yo ná' ne·yoye. . . .

'eyena hé·yena xá·ni·ye gó·olt^xani·ye . . . č'ík'é·yó ná' ne·yo,
č'ík'é·yó ná' ne·yowohê. . . .

t'á· ñdíná'á·gó· xaláke·yí·ká žin. 'a·dóš'í· xásodini·lzin
'a·dó t^xádídí·n x^wehéłáhdó· dego xaci·t'á·'ž'í xah 'áná·nálya',
'a·dó ła' xaza·ža·', 'índa bí ła' xayí·ža·', n'á·hž'í yide·znil
γ^wodahž'í, "kodé·' t'á· dí· ž'í ñdiγ'í· žizl'í·' xac'ís sínl'í·" ní
žin. 'a·dóš'í· 'índa xasoxodi·ni·zin.

'akinást'ángi biciž'í' ni' xodi·ča'gi łi·scoh cík'ekh na·t'á·ni ni·ye·l
'íš'ła· ná·d'jhx'í·lá. . . .

t'á· dí· ž'í šike·' šá'á·dí·lí·ł, šižá·d šá'á·dí·lí·ł sičí's
šá'á·dí·lí·ł, šini' šá'á·dí·lí·ł, ši·né·' šá'á·dí·lí·ł. . . .

t'á· dí· ž'í na' á·lí·l be·éš'í'í·ni· šahxá·dí·lé·ł, sičâ·ž'í' dah'ndídí·lé·ł,
ńza·gó· sičá·ndídí·lé·ł, ńza·gó· sičâ ne·ínlá. . . .

xóžô·go ná·dide·šdá·ł, xóžô·go ńde·szih, xóžô·go šit^xah
xodíno·ke·ł, xóžô·go šaxodido·ldoh, xóžô·go sičá
xodoldo. . . .

xóžô·go na·šâ·do·, t'á· 'ałkidá·' 'á·ńš'téhê·gi·ítê·go na·šâ·do·,
xóžô·go č'ide·šá·ł, do· šoxodéłní·gó· na·šâ·do·, šit^xah

xoneskázigo na·šâ·do·, šána nšĭ·go na·šâ·do·, xóžô·go
našiyîâ·do· . . .

są'ah na·γái bikexóžô·n nišĭ·go na·šâ·do·, xóžô náxásłĭ' xóžô
nâxásłĭ' . . .

'aki·nást'ánīgi biké·dĕ' naxodi·ča'gi ĭi·scoħ č'ikĕħ na·t'á·ni·
ni·ye·l 'išĭa·, náđi·xílá [etc., as in first part of prayer. After
this the singer may add his own petitions and close the prayer
with xóžô náxásłĭ' repeated four times]. . .

'a·žišĭ· niyáñt'xi'go nĕidi·yoñni·hi· xaláke· xayí·ká, šábikĕħgo
bidade·t'â·go xwexéłáhgi xódayi·ĭco·d, 'ínđa xagodt'ahgi,
xažéigi, xanedĕ', xaywosgi 'ačĕ·hžĭ, xaci·t'á·gi, xazé·'dó·
daxidi·ká žin, 'a·dóšĭ· 'éi ná·xa·zni· na·azízé bile·ž na·zγwodžĭ'
t'ó· xado·l'e·zgo 'â·žĭ' bit'xa' ašĭa' bikĕħgo ñ'dilídi biya·
šizĕ·go ná·xa·zni· žin 'a·dóšĭ· íláhgó· ke·t'á·n dahdi·kâ·go
biké' xado·t'á· . . .

'eyena 'o·oxá·a go·we·na·yo·ye 'aiyená . . . nayašo·we gó·we
ná·ne·yo . . . nayašo·we ni'xoká' gó·we ná·ne·yo . . .

oweoxa 'ácó·we na·yo·ye . . . nayášó·we 'ó·we ni'xó·ká' có·we
na·ne·yo . . .

'o·we 'o·óxá·ye gó·we na·ne·yo . . . nayošo·we gó·we ná·ne·yo
nayašo·we ni'xó·ká' go·wenane·yo . . .

'owe . . . có·we nayo·ye . . . nayošó·we 'ó·we ni'xo·ká·' có·we
na'ne·yo. . . .

'a·dóšǐ· t'ó· žizžê·go 'i'í·'á. 'a·dó· xił yi·žǐ·go γ^{wolt}·á·d
ñná· nánil coscedgo 'indašǐ· γ^{wolt}·á·d 'aná·nálya. 'éišǐ·
x^{wexe}·lá·hgi 'ałćá·hžigo γ^{wost}·a' xagodt^x·agi 'ałćá·hži xalá·lá·hgi
'ałćá·hži 'inda xaci·t'á·gi 'ado·t'á·łgo. cét·xah č'ał γ^{wol}·yé žin 'éi
biyi·n be. . . .

[1] 'aiyawe·na xa·yoye . . . he·na dǐ·di dí·t'a· bó·na . . .
go·oxáiye . . . 'í·isdóγwe . . . xaγ^w·o·žá·ne . . .
ší·íγ^w·á·ne . . . wá·aszá·le . . . ná·yamó·le . . .
'i·iló·wo . . . xaγⁱ·iné· yoye. . . .

he·na bá·ne cí·í·bí·na . . . mó·óke·ya . . . 'iyístí·ya . . .
ší·í·wá·ne . . . xá·γ^w·o·žá·ne [etc., as in preceding
stanza]. . . .

hena kó·we dá·á·łdówe . . . mo'ócéye . . . wí·yíšžáši·
xa·γ^w·o·žá·ne [etc., as in first stanza]. . . .

héna xá·ne gó·ólt^x·áye . . . 'ó·óšá·le . . . xáyástí·ne·
ší·í·wá·ne [etc., as in second stanza]. . . .

[2] dí·yá·'á·á dí·yá·'á·á, xayí·í [etc., as in preceding
song]. . . .

[3] yá·'á·á. . . .

[4] 'i·yolo·wo 'i·yilo·wo. . . .

'a·žǐ· dǐ·' be· γ^{wolt}·á·d 'aná·nálya č'il xakidaolt^x·áhâ·
t'á·ákó· č'éxélžo·ł žiní. t'ó·šǐ· 'akóná·názaí. 'a·dóšǐ· xos'í·dgo
t'á· 'ałćé·dá·yê·gvi·ít'áo čiž yah'áná·daxašža·', xonešgišê·
t'á· dí·dê·' diná·daxidesci 'inda 'i·łkó·h diná·do·t'á, 'a·dó·
t^x·á·łá·hži sin yište·ží be· 'ač'i' diná·dolžé·'. . . .

- [1] aiyena . . . níké·i xólô·žǵǵ' dí·ná·t žiní. 'aiyena . . .
 xolayai . . . 'enadǵ'aǵgai ne'eški· níké· xólô·žǵǵ' dí·ná·t
 žiní . . . č'inadǵ'aǵgai be· daxonákǵ·žǵǵ' níkéi xólô·žǵǵ'
 dí·ná·t žiní ya'ái yéná . . . xolayai. . . .
- kǵa 'acínilǵiši· dá·dinlá·žǵǵ' níkéi xólô·žǵǵ' dí·ná·t žiní
 ya'ái. . . .
- kǵa' xaco·olǵaǵ bíké'et^x·i·n níkéi xólô·žǵǵ' dí·ná·t žiní ya
 áiyena . . . níkéi xólô·žǵǵ' dí·ná·t žiní ya'áiyéná . . .
 xolayai. . . .
- č'ina·dǵ·' dižo·li· 'at'é·d níkéi xólô·žǵǵ' dí·ná·t žiní
 ya'ái'i'yí·ya. . . .
- č'ina·dǵ·' dižo·li·ye bedaxonakǵ·žǵǵ' níkéi xólô·žǵǵ' dí·ná·t
 žiní ya'ái. . . .
- kǵad xaco·olǵaǵ dá·dinlá·žǵǵ' níkéi xólô·žǵǵ' dí·ná·t žiní
 ya'ái. . . .
- ná·čí·lid bíkehe 'e·et^x·i·ngi níkéi xólô·žǵǵ' dí·ná·t žiní ya'ái
 . . . xolayai. . . .
- č'enadǵ·' doǵižǵi ne'eški· níkéi xólô·žǵǵ' dí·ná·t žiní ya'ái
 . . . č'enadǵ·' doǵižǵi· be·daxonákǵ·žǵǵ' níkéi xólô·žǵǵ'
 dí·ná·t žiní ya'ái xolayai. . . .
- kǵa ná·čí·lid dá·dinlá·žǵǵ' níkéi xólô·žǵǵ' dí·ná·t žiní ya'ái
 yena. . . .
- nǵǵáǵ'ǵó·l bíkehe 'e·et^x·i·ngi níkéi xólô·žǵǵ' dí·ná·t žiní
 ya'ái. . . .
- č'ena·dǵ·' 'aǵt^x·as'ái 'at'é·d níkéi xólô·žǵǵ' dí·ná·t žiní
 ya'ái. . . .

č'inadá' 'aht'as'ái be·daxonákâ·žǵi' níké·yó xólô·žǵi'
dí·ná·í žiní ya'ái. . . .

ka' nítcâłó·l dá·dińlá·žǵi' níké·yó xólô·žǵi' dí·ná·í žiní
ya'ái. . . .

šábíłáhžǵi·ci· bike'e'et'·i·ngi níkéi yó xólô·žǵi' dí·ná·í žiní
ya'ái. . . .

[2] níkéi xólô·di yíní·yá žiní [etc., as in preceding four
stanzas].

[3] 'ałkidá' 'éi xodi·yi·zná' žinida 'ei . . . 'ałkidá'
yó·yahdi č'inadá·ałgai 'aški· xozlǵi' žiní da 'ái
xodi·yi·zná' žiní da 'éi . . . ni·yo·o. . . .

'ałkidá' yó·yahdi č'inadá' dižo·l 'at'é·d xozlǵi' žiní da 'ái
xodi·yi·zná' žiní da 'ái. . . .

'ałkidá' yóyahdi č'inadá' do·łiž 'aški· xozlǵi' žinida 'ái
xodi·yi·zná' žiní da 'ái. . . .

'ałkidá' yó·yahdí nadá' 'aht'as'ái 'at'é·d xozlǵi' žiní da
'ái xodi·zna' žiní da 'ái. . . .

[4] 'ai x'wi'ê· ni·ya šiyáži 'ání 'eł šiyáži 'ání . . . ni·yo·o
. . . nítcânaži·ndi·ye náxi·ńlá·di nixińlá·di nadá·ałgai
'aški· šiyáži 'ání 'eł šiyáži 'ání . . . ni·yo. . . .

ńtcâ nagaidi náxiylâ·di nixińlá·di nadá' dižo·lí 'at'é·d
šiyáži 'ání [etc.]. . . .

ńícánaži·ndi náxi·ńlâ·di nixińlâ·di nadá·' do·łizi 'aški·
šiyáži 'ání [etc.] . . .

ńícá nagaidi náxiylâ·di ni'naxińlâ·di nadá·' 'ať*as'ái
'at'é·d šiyáži 'ání 'é' ši šiyáži 'ání. . .

- [5] 'áiya'áiyahi . . . ne·yo . . . 'ałki·dá·' γwoyahdi č'inadá·'
'ałgai 'aški· naxidińá·š. kad bikénáyadi náxidińá . . .
kad bit'a·lát*ažǵi' šił xá·xádił . . . čídá bídá·t*o·' šił
xídina·š . . . ka' bicéládaižǵi' šił xaxádił ka baxádídí·n
šił xidina·š . . . bici·ya' i·čí·žǵi' šił xaxádił . . . čídá
bidize' šił xidinaš yo· 'e· . . . kad bici·ká·gi 'ánídíla'
. . . ka' 'ayá·s do·łizi 'anádíla' 'é·yohe. . .

č'inadá·' dižo·l ne·et'é·d naxidi·ná·š [etc., as in first stanza
but the last line reads:] kad čí bici·ká·gi t*áščož do·łiz
'ánídíla' 'é·yo·e. . .

č'inadá·' do·łiz ne·eški· [etc., to the last line:] ka' čí
bici·ká·gi 'ánídíla' ka č'ał xáčoh áńdíla' e·yo·e. . .

č'inadá·' 'ať*as'ái 'at'é·d [etc., to the last line:] ka
bi·cí·lá·ká·gi 'ánídíla' kad 'ańt'ání 'áná·díla'
'e·yo·e. . .

- [6] ža·šdí· yowe· bit*xahdí yišá·ł bit*xadi·šá·te golane ka
t*éłǵi·' łagai bidá·ałagai ye· baγandi bit*xadi· yišá·te
. . . ža·šdi yowe· golahni. . .

ka 'i·ńi' do·łizi nadá·' do·łizi ye· baγandi bit*xah di·yišá·ł
žá·šdiyo·γwe golané. . .

ká tʰábaʂtʰí·n bidá·' díłxił ye· bayandi bitʰadi·yišá·ł . . .
 ʒá·šdiyóγwe na· bitʰadi·yišá·ł . . . golahne. . . .

ká tʰéxwi·yilcódí bidá·'ałtʰas·ái ye· bayandi bitʰadi·yišá·ł
 . . . ʒá·diyóγwe bitʰadi·yišá·ł . . . golanê. . . .

- [7] 'ene yéni·žóni ye bitʰahnášdah . . . ye· 'enižóni bitʰah
 nášda . . . kád tʰéłí·' łagai bidá·' łagai ye· bayandi
 nášda . . . ye· 'énižóni bitʰa·nášdáše. . . .

kád 'i·ní' do·łiž bidá·' do·łiž ye· bayánda bitʰa·nášdá. . . .

ká tʰábaʂtʰí·n bidá díłxił [etc.]. ká tʰéxolcódí bidá·'
 'ałtʰas·ái ye· bayandi bitʰa·nášdá [etc.]. . . .

- [8] di·yinlá ba·ní·yá yo·ei . . . tʰéłí·' łagai bidá·' łagai
 ba·ní·yá . . . di·yinlá ba·ní·yá. . . .

'i·ní' do·łiži bidá·' do·łiži ba·ní·yá . . . di·yinlá
 ba·ní·yá. . . .

tʰábaʂtʰí·n bidá·' díłxił [etc.] tʰéxwi·yilcódí
 bidá·'ałtʰas·ái ba·ní·yá . . . di·yinlá ba·ní·yá. . . .

- [9] di·yinlá wowo . . . láyo·ye . . . tʰéłí·' łagai bidá·'
 łagaiye diyinlá. . . .

'i·ní' do·łiži bidá·' do·łiži diyinlá . . . tʰábaʂtʰí·n bidá·'
 díłxił diyinlá . . . tʰéxolcódí bidá·'ałtʰas·ái
 diyinlá. . . .

- [10] č'áwóštʰa 'adoldí·ł yi·ča' . . . kád tʰéłí·' łagai bidá·'
 łagai ye· bayanzǰi·' 'adildí·ł yi·ča' . . . č'áwóštʰa
 'adildí·ł yi·ča'. . . .

kád 'i·ní' do·łiž bidádo·łiž ye· bayanzǰi·' 'adildí·ł yi·ča'

[etc.] . . . ka' t^xábast^xí·n bidá' díxixi ye [etc.] . . .
 ka t^xéxolcódi bidá' 'aht^xas'ái ye [etc.] . . .

dí·sí· be' 'ač'í' diná·do·lžé·', 'ákogo na·kidi 'ač'í' dido·lžé·'.
 'a·dó· t'e·š 'índa 'i·lkó·h 'a·dó· t^xó 'akiinná·nást^xá·' t'á· 'ałcé·dá·'
 be· t^xó 'akest^xa·'â· 'éi ná·nábe·, ke·t'á·n bánná·'ílka·d xi·š
 do·ńt'i·i· xac'áh ne·lže·go bini·t'a zisywodê· biké·t'á·' dí·'
 kíná·nágiž. 'a·dó· ñłiz t'á· t^xá·' niná·dašža·', t'eščí·h, t^xádídín
 do·łiz, 'índa t^xádídín, 'índa 'ayá·š xast^xá·, 'acos łagai, t^xáži·cos,
 t^xáži· bibé·ézó·', łozó·ł, ke·t'á·n dí·' kégiž, da·č'i·ždó· 'i·łłihi·
 bidasłé·', 'alâ·ží' sit^xâ·ni· t'á·át'é łizin 'álya· žin, t'á·łahágo
 'ašgiš biya·dê·', 'ašgiši· b^aká·dê·' dî·go daxonákâ·go 'álya·
 žin łagai be·, yílá coscédi be· yílá descó·dgo 'ádańłné·z.
 daxónákánê· bit^xahgó· daníké·' ne·niží' č'í·iskê·go 'álya· žin,

'a·dó· boški·ž 'ačá·hží dĭ·go daňzahgo 'álya· žin. 'a·dó· 'índa
 łagai·be· t'ó· bidadescigo łikiž 'álya· žin.

biké·dĕ·' ná·nást·xā·ni· łagai be·išlé·ž žin, na·kigo 'ašgiš žin.
 łizin be· t'á·ákót'áo bikiná·násnil žin, 'índa łizin be· ná·nálkiž.
 'á·kóne' ná·nást·xā·ni· t·xā·go 'ašgišgo do·łiž 'aná·nálya· žin.
 łicobe· bikiná·ásnil žin 'índa t'á· 'éibe· ná·nálkiž. ná·ákóne'
 dĭ·go 'ašgiš łicogo 'aná·nálya· do·łiž be· bikiná·ásnil t'á· 'éibe·
 ná·nálkiž, 'á·kogošĭ· 'akót'ĕ·go xá·kiná·nágiz. 'a·dóšĭ· 'acos
 danemasĕ· ná·šžā·' bit'a'be· bi· bíná·da'asci, ná·t'oh bi·h
 ná·dašžā·', 'a·dó· bikixat·xā·li· cáyádíndíni· bilá·ke·t'á,
 žixona·ái yič'ĭ' daxidi·'á, 'a·dó· 'índa t·xó be· ndane·zciz, 'á·ko
 'índa t·xádídí·n be· bida·darest'á. 'á·kogošĭ· 'índa k'p· nnánil t'á·
 sinilĕ·gi'ít'áo, 'á·kogošĭ· 'índa bikixat·xā·li· yiná·dadi·yéfná·',
 dóli· bāhnano·gá·d 'índa 'ánĭt'áni bāhnano·gá·d, 'á·k'wi·dí 'ač'ĭ'
 nná·da·lya·go xálá·ke· ná·náká·sin t'á· 'ačĕ·dā·yĕ· t'á· 'éi
 do·t'á·łgo, 'índa t·xádídí·n xāh 'áná·nálya·go, 'índa xadáhdĕ·'
 ná·nesdá. . . .

šó·oči·n čĭkĕh na·t'á·ni ni·ye·l 'išta· nádĭ·xí·lá [etc., as in
 previous prayer] šó·oči·n č'ikĕh na·t'ā·ni [etc.] n'p·oči·n
 čĭkĕh na·t'á·ni [etc.] n'p·oči·n č'i·kĕh na·t'á·ni [etc.]. . . .

'a·dóšĭ· xóná·deilco·d xazé·dó· dahná·di·ká·cehéłó·l bič'ĭ'

ná·xa·zni·' n'dilídi· biya· na·žžé·go t'á·ačé·dǎ·' biké·'
 xado·t'ánê· t'á· éi biké·' xaná·do·t'ǎ žin, 'a·žiší· na·niš
 'aná·násdǐ·d, t'ó· ná·žísžé·go 'aná·'o·t'ǎ. xiŋi·žǐ·go γ^wolt^xá·d
 ñná·náñil žin ná·xást'áigo, 'ákwi·šǐ· sin bina·ñža·i γ^wo·lyé
 'éibe· γ^wo·lt^xá·d 'aná·nálya·.

[1] . . . xaiyé dí·di ye dí·t'a· bó·naye . . . gó·xa·ya ši·ine
 . . . 'í·isdo· čí·yene. . . .

héyena bá·níye· cí·ibí·na·e· . . . mó·ke·ya . . . 'í·ist'í·ye
 . . . xá·iye 'ena. . . .

'é·yena kó·weye dá·aǎdó·ye . . . mó·oce·ya ši·yene . . .
 wí·yišžáši čí·yene. . . .

'eyena xá·niye gó·olt^xániye . . . 'ówoša·la . . .
 xá·yasčí·niye. . . .

[2] dí·yá·á

[3] yá·á·á

[4] 'í·yíló·wo

γ^wo·lt^xá·d 'aná·nálya·go 'índa 'ayahdiná·do·ñil, 'éi sin
 t'á·tái'ígí· be·e·yahdíñil. t'á·áko t'ó· diné ná·nešžé·'. 'a·dó·
 xos'ǐ·dgo čiž yah'áná·daxašža·', 'i·kó·h diná·do·t'ǎ, xonešgiš
 diná·daxidesci, b^aká·žǐ sin yišt'e·ží be·eč'ǐ·' diná·dolžé·', 'a·dó·
 t'eš č'íná·daxasco·z, ke·t'á·n bini·yé ñná·'ílka·d, t'á·áko ke·t'á·n
 t^xá·' bikéh 'ánlco xast^xǎ·' kina·nágiž, 'alǎ·žǐ' sit^xâ·ni diŋiŋ
 łagaibe·, b^aká·' daxonáká, bit^xa·gó· daníké·', boški·ž 'atčá·hží
 dañžah 'índa łagaibe· ħikiž, biké·dǎ·' sit^xâ·ni žiš 'ánínígí·

ba'á·di bike·t'ą' na·kigo 'ašgiš ɫagai ɫižinbe· biki·znil, 'ında ɫižinbe· ɫikiž, ná·ná biké·dė·' ná·nást·â·ni· di·yó·š bike·t'ą' t·â·go 'ašgiš ɫico do·ɫiž be· biki·znil, t'á· 'éibe· ɫikiž ɫižini· dó' ɫagai dó', biké·dė·' ná·nást·â·ni· ba'á·di bike·t'ą' dı̄go 'ašgiš do·ɫiž ɫicobe· biki·i·znil ɫicobe· ɫikiž, ɫižinbe· ɫikiž, ɫagaibe· ɫikiž.

biké·dė·' ná·nást·â·ni· ɫi·ška·' b^aką' bike·t'ą' t'á·ɫahágo 'ašgiš do·ɫiž. bit·é·ldė·' t'á· xazdi·či·' 'ında bí·ɣá·ńdė·' xazdi·gai, bo·ški·ž dó' 'aɫćá·hží xazdi·gai. biké·dė·' ná·nást·â·ni· na·kigo 'ašgiš ɫagai, 'ašgišigí· b^akâ·gi t'á· 'axá·dižǵi' židežči·', 'ında do·ɫižbe· bí·ɣá·dė·' xadi·zo bo·ški·ž 'aɫćá·hží dó'. 'a·žǵi·' 'atcso xaná·dízah, 'a·dó· 'ačos danemasę· bi·h ná·dašžo·l, 'ında bi·h ná·da'ašža·' bidádadest'ą' bił 'ač'ǵi' ńná·da·alya·, biná·dadí·yélná·dó· 'ında 'aɫki ńná·xaská, sin t'á· ke·t'á·n be· kínágišǵi t'á· 'éibe·, b^aką'i 'éi 'aya·nákâ·go ba'â·di 'akâ·gi ná·kâ·go, 'ákwi· sin t'á· 'éibe· xaláke·ná·náká, t·á·dídí·n xąh'áná·nálya·go 'a·dó xac'ǵi' ná·nesdá. . . .

. . . cí·sba'á cǵkǵh na·t'á·ni· ni·yé·l [etc.] cí·sba'á č'ikǵh
nat'á·ni· ni·yé·l . . . bičí·h t·á·dídíni cǵkǵh nat'á·ni· . . .
bičí·h t·á·dídíni č'ikǵh na·t'á·ni· . . .

dé·ɣwoška·' cǵkǵh na·t'á·ni· ni·yé·l . . . dé·ɣwoška·' č'ikǵh
nat'á·ni· [etc. See prayers above]. . . .

'a·dóšǵi· xóná·deilco·d "alâ·žǵi' dǵ'ę· 'ą'ą·žǵi' ńdí·nił bit·a'

ašla' dabikehgo" xałní žin, "aké·dó· na·ki·yê· 'ałdó t'á· 'a'q·žī' bit^xa 'ašla' ná·bíkehgo 'axa ñná·dí·ñił 'éi t'á· sahdi· t'á·ałco ñdilídi· biya·na·žžê·go" xałní žin. sin t'á· úlé·dê·' níké·' xaidi'q·hâ· t'á· 'éi yiké·' xaná·néidi·'q žin. 'a·žīšī· na·niš 'aná·násdi·d žiní, t'ó· diné šižê·go 'aná·'o·t'á žin. 'a·dó·šī· xił ná·nêižī·go γwolt^x·d łacá·da ñná·nánil, ló'i· 'aká·' ná·ńt^xī·go 'akíñná·dadesdiz. 'a·dóšī· náxo·kosžī'go 'alâ·žī' sinilê· xwe·xełá·gi 'ałcá·hžī γwo·st^xa', ná·ákwi· xagodt^xagi 'ałcá·hžī, xáláłá·hgi 'ałcá·hžī, xat^xé·lgi 'ałcá·'žī dego γwo·st^xa', 'ında xanáyahdê· 'ałcá·hžī 'ında xaci·t'á·dó·.

[1] . . . 'eyena xáyayowo . . . xayoye . . . hena dí·di dí'ta bó·na ye . . . gó·óxáíye ší·yene . . . 'í·ísdó·we cí·yene . . . xáíye 'o·wóxáiyoye. . . .

hena bá·ni cí·í bí·na . . . mó·óke·ya ší·yene . . . 'í·yíst'í·ya cí·yene. . . .

hé·yena kó·we dá·áłdó·we . . . mó·óscéye ší·yene . . . wí·yižžáši· cí·yene. . . .

[2] dí· yá·á·a dí·yá·á'á xáiyeye. . . .

[3] yá·á'á . . . xáiyeye xáyoye. . . .

[4] 'í·yi·ló·wo· xáíye·ye· xá·yoye. . . .

'a·žī'šī· γwo·lt^x·á·d bí·yah 'azlí·', dí· yołká·łgó· diné nixidiñi·ni· bīkehgó· 'ałkiñdaxwi·lá·' do·lełšī· bini·yé 'â·di

be·xakínaxayá. bi·skání čiz yah'áná·daxažža· t^xáłłá·hží
 siništ'e·ží be· diná·do·lžé·, 'ínđa 'i·łkó·h diná·do·t'á. 'a·žiší·
 bí·yah 'azlí·, kq' nesciz, 'i·łkó·h č'íná·daxasco·z, xonešgišē·
 xa·'a·hží 'ačá· 'anáńil, t^xó bikést^xa·dó. t'á·áko ke·t'á·n
 báńńá·'ılka·d, yáđiłxił bike·t'á', naxoszá·n, žóxona·ái,
 łáxona·ái, 'áko đi·go t^xá· dabiķehgo 'áđańłcogo. be· ni·i·ní·h
 γ^wolyéi đí· 'a· dane·zde· na·d'á·ałgai 'aški· bike·t'á', na·d'á·łcoi
 'at'é·d bike·t'á' t^xáđídí·n 'aški· bike·t'á', 'anłt'áni 'at'é·d bike·t'á'
 'áko ce·bí.

'alâ·ží' sit^xa·ni· điłxił, 'akóne' łico, 'alâ·ží' na·ki t'á· lóka·',
 'akóne' na·ki lóka· coh, žóxona·ái bike·t'á' do·łiz, łexona·ái
 bike·t'á' łagai. nad'á·ałgai 'aški· bike·t'á' łagai, nad'á·ałcoi
 'at'é·d bike·t'á' łico, t^xáđídí·n 'aški· bike·t'á' łico, 'anłt'áni·
 'at'é·d bike·t'á' do·łiz, 'ei t'ó· dašléží t'eiya· do· bike·ešči·da,
 'a·dóší· t'ó· bi·h ná·da·ašžo·l, 'ínđa bih'ńná·da·ašža·a·, 'đadi·łła',
 bidadadest'á, a·dó' nłiz 'éi t'á· t^xá·' báná·ńža·, 'ayá·š dó' t'á·
 xast^xá· ná·ńža·, 'ałos łagai, t^xaži·čos, t^xaži· bibé·ézó·, 'ínđa
 łó·ó·zó·ł, 'a·dó· biná·đadi·ye·łná·, 'ałkińńá·xaská, t'á·
 yó·γ^wodé·' biķiná·đi't'á·hi t'á· ná·ná· 'éi žini, 'ínđa si·ł xaláķe·
 ná·náká· 'a·dó· xá soná·xodi·ni·zin. . . . [In the prayers which
 follow here, the names of Sky, Earth, Sun, Moon, White Corn
 Boy and Cornbeetle Girl are mentioned; see prayer above.]

'a·dó· xódeilco·d xazé·'dó· dahná·diká, biké·' xaná·do·t'á,
 "yáđiłxił bike·t'á'ígí· t'ó· dego bič'í' kodí·lí·ł t'á· ni'

xadaxoŋt'ê·žī' ndí·t^xí·ŋ, naxoszá·n bīke·t'á'ígí· binídí·t^xí·ŋi·
 bī·yahgó· ndí·t^xí·ŋ, bit^xa' ašla' bīkehgo ndílídí biya· šizê·go.
 'a·dó· baγá ná·dí·dá·ŋ, daxiskid bílát^xahgi žóxona'ái bīke·t'á',
 žóxona'ái binídí·t^xí·ŋi· ni'nná·dí·t^xí·ŋ, ŋéxona'ái bīke·t'á' t'á·
 'ákóná·dí·lí·ŋ, 'aŋdó' ašla' bīkehgo bit^xa'go ni'nná·dí·t^xí·ŋ'
 xo'do·ní·d žin. "a·dó· 'inda dá·ákeh 'aŋní·žī' t'á· dī·go ndí·niŋ"
 xo'do·ní·d žin "bit^xa' ašla' dabīkehgo". 'a·žišī· 'aŋco bī·yah
 ná·áslí·'. 'a·dó·šī· cêiká·n da·aká žiní, 'eišī· 'ákwi· t'á· 'í·ŋdī·d
 yi·t'ê·go 'áda·lya·, cê·i·ká·n ŋižin do·leŋi· ŋoh 'azihi· bici·n
 do·lídgo 'éibiŋ' o·ká žin do·ŋižī· dó, 'akóť·âošī· t'á· 'í·ŋdī·t'ê·go
 nahgó· ñda·ská. 'inda ča·' beikad do·leŋi· náža·' žin, 'eišī·
 'ákwi· t'ó· xašte' xode·za·go 'i'í·á.

xīŋi·žī·go ča·' ya· ñdo·t^xí·ŋgi na·dá·ŋcoi 'aká·n be· t'á·
 šábīkehgo násñil žin 'e'e'a·hžī', 'inda biyi·gi 'aŋnâošñil žin,
 'inda ča·' dó' bida·'asŋó·dó· 'aŋnáxa'o·ñil, 'inda bidá·gi yiŋ
 'axé·delni·' žin. "ča·' be·kad 'éi cá·szi' ñt^xe·lí xa·'a·hdé·
 'e'e'ahdé·' biŋ 'aŋč'í·' xa·níž 'éi 'aŋč'í·' ni·diŋ" ní žin, "inda be·
 bīkídesdizi· 'éi t'á· sahdī xaná·ná·níž" ní žin. 'ákoģošī· kwi·
 kád ča·' ya·ni·t^xí·hgo "t'á· šábīkehgo xonabaŋ 'axé·ndá·hgo
 nah šádá'á·hžī ñdah" xaŋní žin. 'a·žišī· žine·zdá, 'a·došī· ča·'
 ya·neínt^xá ča·' be·ikad xa·'ahdé·' yinéidí·ŋxa·l žin, šádá'áhdé·,
 'e'e'a·hdé·', náxo·kosdé·, 'inda yódahdé·'. . . .

[1] xa'a ci'ye ci'ye . . . xayó'ye . . . ci'ye ci'ya
ye'no'ye. . . .

[2] kó'wošga'la ci'yane neyo'ye. . . .

[3] kówošt'xo lo ci'yane xayó'ye. . . .

[4] č'i'li'meše' ci'ye'ne xayó'ye. . . .

[5] keni'niši' ci'yene xayó'yo. . . .

[6] mo'woškášlana yo'ye. . . .

[7] mo'woškášána xa'ye . . . xayó'ye. . . .

šaš biyi'n nánáslá. . . .

[1] gó' xayaší'yeme go xáší'yene yo'o 'óxai yó'yehe
[repeated four times]. . . .

[2] šá'šá ší'yene šášayaší'yene šáša ší'yene šáša
yaší'yene 'ó'xaiye [repeated four times]. . . .

[1] béš 'e'yowowo . . . woye' [repeated four times]. . . .

[2] . . . lá'ą ne'yówowo . . . lá'a'a ne'yo wowowo . . .
'eyoye [repeated four times]. . . .

[3] ná'ą'ą ne'yowowo [repeated four times]. . . .

t'á'šj' 'akódigo be' čą' ya'ni'txá' 'acáte' coh γwo'lyé.

xá'γayo ni'i'yí'í xáγayo . . . hena dí'dí dí't'a' bó'na . . .
xá'wožá'ne ší'iwáne . . . ná'yamó'le' ná'yo'ne xa'áyo. . . .

hena bá'ni cí'i bí'na . . . ší'i'wa'ne xá'woža'ne . . .
ná'yamo'le ná'yone. . . .

he'na kó'we dá'aǎdowe . . . xá'wožó'ne ší'i'wáne . . .
ná'yamó'le ná'yone. . . .

hena xá·ne gó·ólt^xá·yane . . . ší·i·wáne xá·wo·žá·ne . . .
ná·yamóle ná·yone . . . p'o·h. . . .

'a·dóšĭ· xos'í·go λô·gi ñ'di·žil žin 'éišĭ· λô·gi žil naxalingo
le·ž na·daxast^xá, 'índa 'aká·n be· łagaigo 'álya· žin, 'a·dó·
b^a·ká·' góna· ñ'di·žil cídá 'ałní·dó· λó'í· lóka·' baħdahsit^xinĕ·
'e·ci žin 'ałčá·hží ke·t'á·' yáłt^xi· 'í·'â·go 'álya· žin bicĭ·gó·
gą·bašt^xá·n ni·nil žin nĭčá·ačo·zda. yo·' ázâidé·gĭ žin, 'índa
bini·' yižlé·ž žin, 'a·dó· ča·' ye· č'i·náká žin. "índohže·h do·
zizt^xĭ·go ñ'di·ží·łda" ní žin. 'a·dóšĭ· ñ'di·cé·hgo xa·dí·'á.

'ákogošĭ· žiłgá· t^xahgó· 'índa be·xai t^xahgó· 'aká·n nasnil
žin, t'á· zist^xíin γ^wolyĕi 'aški· ñzısgai γ^wolyĕi yiłgo 'aká·n
neiznil žin, ná·čí·lid dine'é ñłĭ·go, be·xai t^xahdé·' le·šibé·ž
bist'é·go nálywod žin, žiłgá·' t^xahdé·' no·dah bist'é·go nalywod
žin. žiłgá·t^xahdé·' nalywołi· kiní·' na'ígaigi yé'í· dine'é 'aká·n
ye·nĭnil žin, be·xai t^xahdé·' nalywołi· žizé ñt^xelidi xádí
biłkixat^xálĕ·di 'aká·n yiĭnil žin. 'eišĭ· biłĕ·di 'a·dé· 'álí·l
deilcá.

'akóza·gošĭ· t'á·áko xast^xóı ba·t^xáždí·'ážĕ· be·'i·ká·h 'álya·

žin. 'inda b^aká' aza'o'nil žin x^wes^šé' žin b^aká'žī sī'st'e'žê.
 'i'ká'h bikī ñná·dest'á žin. 'á·dó·šī' 'iká'h x^wes^šé'dó' bikīžī'
 naxašč'id 'aγáĕ' x^wexéłá·hgó' 'aġnáxiyi'·ahgo ya'ndi·zá žin,
 xaci'tá'žī' xaxodi·lži'ž žin, 'ání·go hé [breathing hard].
 'akóza·gošī' 'á'žī' i'ká'h ñnászī'd, t'á·šī' 'óko éxesco·z. 'ákwi·
 'aya·diná·do·nil. 'a·dóšī' xiġ yi'žī'go ča' ya·ñná·nát^xá,
 'acáĕ' čósí be' ča' ya·ñná·nát^xá žin.

'ákwi·šī' xos'ī'go ñná·di·žil čídá t'á' 'acé·dā·yĕ·gi·ít'áo,
 'a·dóšī' t^xé·lī' γ^wolyēi be' ná·daži·kai žin. 'akošī' b^aká'
 xazahná'o'nil, k^{wi} 'i'ká'h xadil'ī'·hgo ñdi'áhâ.
 yah'ánáxážá·hgo 'i'ká'h biñnáñci žiní. 'a'žī' ayahdiná·do·nil,
 t'á·áko naxašč'id 'aγáĕ' ye' xa·ñná·nászá. 'ákwi·šā'
 xiġ ná·ñeižī', t'á' šádá'á'h bič'īžī t'éi nážnda·h, 'akogošī'
 t^xā·di yile·h ya·á biyi·n γ^wolyēi be' ča' ya·ñná·nát^xá žin,
 t^xágídī' šīža'. 'akogošā' ákwi' ča' de ñná·nált'e' de
 'iná·de·yol. 'a·dó' xayí·łká'go ñná·di·žil, 'ákwe'ésī' da·ákehgi

'i·ká·h nañse' be·i·ká·h γwolγé žin, 'éiší· be· diné ná·da·i·kai, b^aká·' xaza·ná·o·níl t'á· b^aká·ží sinšte·zýyê. 'ák^wi·ší· 'i·ká·h xoná·ná·słé·'. 'a·žišą' aya·diná·do·níldó· 'íná·de·xyol. 'a·dó·ší· xił ná·nêiží·', ča·' yañná·nát^xá xayó biyi·n be· ča·' yañná·nát^xá žin, t^xágfdí·' ná·nášža·' 'a·dóší· 'ayahdiná·do·níl 'íná·de·xyol, 'a·dó· ná·žnešžé·'.

xayí·lkâ·go ñná·di·žil, 'a·dóší· 'ałco xos·i·go t^xáláγwoš nát^xá, 'ínđa le·ž yah·a·lco·z, ñdo·zi·d, 'ínđa t^xáláγwoš t^xa·xi·ká, kéłoh t^xáláγwoš biyi·gi 'ałnáxa·níl dahčos dó· b^aká·gi 'ałnáxaná·ná·níl žiní, b^aká·í t^xádídí·n 'ałnáxaná·ná·níl žin. t^xó be· 'akinált^xahâ· t'á· 'éi do·t'á·lgo be· t^xá·ásgiz žin, t^xáláγwoš dí·dê·' xa·lé·go 'ałní·dê·' bił 'ašłago x^wexéłá·hdó· dego xaci·t'á·ží· xąh·álya· žin 'áłcé, 'a·dó· 'ínđa bič·í·' ñciždinógo', 'a·žiší· xaci· t^xá·zısgiz t'á·áté t^xá·azde·sgiz, 'a·dó· 'aká·n be· náxodo·lcai. t^xádídí·n xąh 'aná·nálya·, 'a·ží·' akóza·dó· 'ínđa le·ž č·íná·ná·zi·d 'i·ní·' be·i·ká·h 'álya· žin. b^aká·' xazahná·o·níl, 'ínđaší· 'álí·l bił ni·i·znâ·go 'áté·lá žin. kiní·' na·ígaidó· xašč·élt^x·i·í yé·ke·dgo, nláh gó·yah kad 'e·e'â·hgo 'a·dê·' ní·yá žin. 'éiší· biķehgo 'ił ñdo·lt'i·go bi·h yá·ž žiš ye· 'aká·n yołcosgo. 'a·dóší· xo·γan si·ánê· náxo·kos bič·ižígo t'á· šábiķehgo 'aká· yide·znil t'á· behéķehgó· 'o·ldahgo,

'a·žiší· 'akót'áo dî·go č'oxó·tí·go 'iñnášžin ni·t'á žiní.

'ákogoší· níláh gó·yah žóxona·ái cídá 'e·lčidgo 'aico 'álya·, 'ákogoší· xiř yi·žī·go 'iñnášžin bi·náxa·zā 'ańni·gi xá·gósí· čiž nexesnil 'éi bi·xodo·nil. 'a·dē· 'acáte· γwolyé na·ki yah'í·'á·ž žin, ga·bašt'á·n γwolyēi ye· xadít'ē·go, 'á·la·askałgo bini·' yišlé·žgo, zé·de·lyé bizé·de·lā·go, nícá·ačo·z bés·λō·go. "xá·žī· 'aká·n ñso·nilē·n 'o·'á·ž?" xodo·ní·d žin. 'éiší· 'ákwi· 'aká·n ñziznilē· xáni·'i·lka·dgo b'aká·zne·zke žin. ka·coh yist'á·n 'ař·a·yo·žigo 'éiší· 'aká· ñziznilē· ye· xó·sí·' žin, 'éiší· ye· xósí·'dó· γwódaħgo dahyidi·t'xá·, 'a·dó· bidá·yi' iyí·łg·e·d žiní, t'á· bidá·yi' yí·'á·go na·kidi 'ańná xado·ldiz žin, 'áko 'ińda xáyí·zō·z žin bici·ya' gó·a·yiř 'ado·lni·' žin. ná·á·łdó' yiř yahná·didi·lni·' žiní, 'a·dó· bidá·yi' aná·yí·ci žin, yiř 'ańnáxaná·do·ldiz žin, xaná·yí·zō·z žin, bici·ya' gó·a·yiř 'ado·lni·' žin t'á·ší·

'akóná·yil'ī·ħgo dī·di 'azlí·' žin. t'á·ší· 'óko dahúdi·t'á·ž.

biké·dē·' t'á· 'acáte· ná·dañłī·go xast'xā·go yah'aná·nákai žin. 'éiší· dī·di xonabaħ 'axéńná·ne·da·'. 'a·dó· γwóni·gi na·go ná·de·zt'i' t'á· ka·coh 'ist'ánē· ná·deiža·', t'á·atcé·dā·' na·ki 'á·zahā·gi·ít'áo nažī·'dahná·deidi·t'xá· 'aná·da·asg·e·d, 'ańná·go da·didesdiz, t'á· 'á·da·as'ā·go dī·di 'axideńná·dadesdiz. 'a·dó· 'ińda t'á· šá·bikēħgo da·didesdiz t'á· 'ada·as'ā·go nle· 'ač'ī' ná·'ít'i' góne' č'é·daxidisdiz. 'éiší· 'ā·žī' t'á· ná·'ákodí.

biké·dē·ší· néigahí γwolyēi yah'aná·ná·žé·', 'éiší· 'ákwi·

bî·yahí 'adá·t'j·d, ba·lo xá·â·go 'éi do· 'aŕco ba·xožolne',
 'áne·lâ·gi 'adá·t'j·d. 'a·dê·š'í· 'înda biké·dê·' žiĥkiž'í 'ážno·da·',
 'áko n'lé· γʷóni·di·čá·' na·ki ya·sinil, 'â·diš'í· diné cizoh deizoh,
 'înda ná·b'íké·dê·' xo·žóne· 'áná·žno·da·'. 'înda 'a·dê·'
 xašč'ét·i·'í 'áno·da·', cahadê·' 'áná·žno·da·'. 'a·dóš'í· 'înda
 t'á·akót·áo yi·diská, žiĥkiž'í 'axižndá·h, xo·žó·ne· 'axižndá·h,
 caha· 'axižndá·h, 'înda yé·i· dine'é 'axižndá·hgo yiská,
 xayí·ĥká·go č'ó coh be·ežno·da·' d'j·go, d'j·di be· 'axé·žne·da·',
 'ákogo n'lé· γʷóni·di· n'ná·'í·lde·' žin, 'ákogo č'óhê·
 'aná·desgʷe·d, t'á·áko t'ó· č'ínákai.

'ákoš'í· n'lé· γʷóni·di· xast·i·nê· yikáixγi·n yido·'á·ĥ, sin
 ñne·z'ígí· d'ísdi·n dó· ba·q· d'j·di 'ož'í· ni·diná·á žin. 'a·dó·š'í· 'înda
 yikáixγi·n yidide·z·á, 'éi t'á· cosčedí, 'ákoš'í· xast·i·n xá·óš'í·
 bič·ah n't·á·' do·γʷodgo yídí·'a·go 'ado·'á·ĥ žin 'ákwi·š'í·
 naxódé·kid "da' n'lé· xast·i·n ni·kinoxoŕt·á·l'ígí· béxoŕsin"
 xo·do·ni·d žin. "do· bé·hasinda" žiní žin. "xát·ê·goš do·
 béxoŕsinda? n'lé·lá naxast·i·nê· 'at'ín" xo·do·ni·d žin.

'ákošaq· žizé n't·eli·ž'í 'aŕdó· xádí bikinoxoní·yá, 'a·ž'íš'í·
 yikáixγi·n cosčed ni·diná·á, 'ákwi· ma·i· be· xonabaĥ 'adildé·hi·
 xaidí·'á žin, 'a·dó· n'lé· sin na·ki ñne·z 'óž'í·hê· t'á· yikékeĥgi

yidest'i' žin. 'éiši' nle. 'óži'hē. t'á. yikékehgo 'éiyit so·zít yiyi'ži',
 'ákwi. 'aki·nást'áni yilá·hdi č'ó·šgai yiyi'ži' žin, 'aki·nást'ángi
 li·scoh ké·xat'i'go yi·nálzidgoš'i' yit'xis 'i'ži', kóza·goš'i'
 xonabaḥ 'adesde·', xakinoxot'xálē. nlah xa·ahži č'ó·xó'ti'ē·ž'i'
 cé·zízá, 'a·dó·š'i'. 'a·dó. č'ídaxa·zt'i'ē·gó·š'i'. č'ída'i'sde·', 'éi
 'ô·lyé t'á. dī·gó. č'ó·xó'ti'.

7. xádí bił 'axé·žít'á·ž

'á·dóš'i'. na'ą·di xo·yanē·di yah'án·zo·zá xakixot'xá·li,
 xakinoxoní·yá·dó. t'á. xo·yan góne' dī·' náx'wi·ská, 'ákóš'i'
 nlahží xádí 'ałdó' bikinaxot'xá·l, 'a·žiš'i'. 'akóža·', 'abíndá·' "kád
 nayangó. nixidí·ná·i'" xo'do·ní·d žin, "nláhdó. 'ałdó' nádí kád
 dahndi·dáh" xo'do·ní·d žin, 'a·dóš'i'. 'abínógo náždi·na' ži·zi',
 "dí· kád nle·dē·' sin nił bé·xo·zinē. 'inda sodizin, ke·t'á·n, 'i·ká·h
 'a·dó. naxa·yá t'á·atco nił bé·xo·zinē·ni kád kodó. noxo·ká·
 diné čoyot'i'·do. xol'á·gó." xo'do·ní·d žin.

"dí·idí 'it nášžin be. nikinaxayá·hígí. 'éi t'ei do. bé·dolī·lda,
 'éi lahádi 'áza·' xo'do·ní·d žin, "nláhží nádí be·
 bikinaxayáhígí. 'éi 'éi t'á. 'i'ti'" xo'do·ní·d žin. "ako dí kád

kodó· dahńdĩnžá·dó· naŷan bič'į' dį· náni·do·lká·ł' xo'do·ńi·d žini, "nixiŷan bič'į' xaistŷgi k^{wi}· nádi bił 'axé·didí·t'aš dį·yiskâ·go kad 'aŷné·é'a·hgo, 'ákogo nádi bił 'axé·didí·t'aš" xo'do·ńi·d žin. "áko nixicilí ñlĩ·ni· be· ni'í·lčĩ·ni· da' xóló·ni'?" xo'do·ńi·d žin, "xóló·láni" žini žin. "ákolá čídá do·digiz ni'ná·â·go nixiŷan góne' yah'ándo·t'aš" xo'do·ńi·d žin.

"yołká·łgó· bił ži·nâ·ni· do· bikináxoždo·t'ałda, žó·okon ílé· naxast^x·in nikinoxónt^x·á·ł, 'áko 'éi kad t'ó· naxast^ó·í 'áté" xo'do·ńi·d žin. "xâ·dida 'aszáni bikinoxóžnt^x·álê· bił 'axá·ńnážstŷgo do· yá·šô·da, 'ákóne' ĩnda ke·t'á·n xóló" xo'do·ńi·d žin. "azól ke·t'á·n" xo'do·ńi·d žin "t'á· 'i·ká·hgo bikisinilê" xo'do·ńi·d žin, "éi ílé· náno·t'â·žgo xá·t'é·gó·ńšá' nixizé·é naxa·at^xédo·t'į·ł 'ĩnda nixi·má, 'éi 'akóža·dó· 'ĩnda nixicilí nixit^x·a·dó· bidíno·łda·ł, íláhdé·' nádi ya·ádidó·á·ł, 'ĩnda nidó 'áko čídá t'á·axá yit'í·do·le·ł, nádi 'ácé xa·di·a·hgo ni 'akê·dó· xa·diyí·a·hgo" xo'do·ńi·d žin. "ĩnda ke·t'á·n t'á·axá be· bił xołni·do· 'i·ká·h dó', naxaŷáh čídá t'á·ałco t'â·do· 'ádá·á·didółzi·łida 'ač'íšdê·" xo'do·ńi·d žin "éi 'axé·xodi·t'į yido·łye·ł 'ák^we·é" xo'do·ńi·d žin.

"ałco č'óxono·â·go t'á· kožį' ndí·le·ł céžinžį', t'á·ałco básíndâ·do·, kos dįłxił be· nó·xólní·hdo·, íłcá b^aka' be· nóxólní·hdo·, 'á·h dįłxił be· nóxólní·hdo·, íłcá ba·á·d be· nóxólní·hdo·, nańsé' be· nóxólní·hdo·, xâ·dida íłcá 'é·ńi'go, nańse· 'é·ńi'go, 'â·žį' síndâ·žį' naxo·ká·' diné xožo·ba'

ádí·ni·dgo t'á· bikehgo do·le·t' xo'do·ni·d žin, kó·
naxodi'nest^{xá}· žin.

'ákogoší· xoni·doigo kád dahníždi·dáhgo č'ížní·yá žin
č'é·et·xi·ndó· t'á· ľahádi nižde·lt^{xá}·lgo xaľa·ya·žǐ' sin di·sčá·'
žin, xaľa·ya·žǐ' é·žǐ' žin. 'a·d'é·' t'á·' dahnúzdi·zá žin, yah'áná·zo·zá
γwóni·dó· ěná·zízá, č'é·h ězizgal žin do· naγáhída žin.
dahná·zdi·zá žin ľó·dó· na·kidi ěžde·lt^{xá}·lgo xaľa·ya·di
ná·'é·žǐ' žin 'ákogo na·kidi 'é·žǐ' žin. yah'áná·zo·zá, č'é·h
ěná·zízgal. dahná·zdi·zá, ľó·dó· yó·γwožǐ' t^{xá}·di ěžde·lt^{xá}·lgo
xaľe·ya·gi ná·'é·žǐ' žin 'ákošǐ· t^{xá}·di 'é·žǐ· žin, yah'áná·zo·zá
č'é·h ěná·zízgal do· na·γáhída žin. dahná·zdi·zá ľó·dó·
yó·γwožǐ' dǐ·di ěždelt^{xá}·lgo xaľe·ya·di ná·'é·žǐ' bĭ·yah 'é·žǐ' žin,
'ákogošǐ· yah'áná·zo·zá, yah'ańní·dó· ěná·zízá.

ńt'é·' kodé·' xane'žǐ' xodi·sčá·' žin, ńt'é·' kodé·' ľa' sizǐ žin,
kádšǎ' ěńč'ílá žin, "xát'í·lá bini·yé yah'anáxídá·h" xožini žin.
"do·dayé·', 'é·ye·' dí· siľe·ya·žǐ' t'ó· šǐľ ěžónigo xá·'ált'í·go 'éi
bini·yé yah'anáxášdáh" žini žin, "xát'í·lá 'ání·lá ěsingo" žini
žin. "áigi 'éiga·bǎ yah'anáxídáhlá 'ǎ·'" xožini žin "ei yóni·žǐ'
díní'ǐ·íne·'" xožini žin. 'ǎ·žǐ' židé·'ǐ·'ńt'é·' 'ákwi· cé xe·zlá·go
'át'é·lá žin, "ńcidésgo·žǐ' díní'ǐ·'" xožini žin, ńt'é·' na·dǎ·'ľcoi
kónǐt^{xé}·lêi' si'ǎ žin, "ayolká·t bidá·hžǐ díní'ǐ·'" náxoždińí žin,
'ǎ·žǐ' ná·ždét'ǐ·ńt'é·' na·dǎ·'aľgai kónǐt^{xé}·lêi' si'ǎ žin, "ailá·ánĭń
na·dǎ·'ľcoi 'at'é·d si'ǐ 'akáh, na·dǎ·'aľgai 'aški· 'éi ča·' yaist^{xá}·'
xožini žin, "éišǐ bini·yé yah'anáxí·dáh 'ailá·ánĭń" xožini žin

“ńdi·a·h, ńlé· na·dǎ·aǵgai na·dǎ·aǵcoi dó· yó·ǒ·ńiǵ·la’, xažó·
 ’áǵi·lǵó.” xo·do·ńi·d žin. ’a·dóšǵi· ’â·žǵi’ dašdi·yáhi t’á·áǵa’
 náždi·nil. “čoidoǵi·ǵi’” xo·do·ńi·d žin ’áišǵi·ba do· t’á· xošč’ǵi’
 yo·’adidá·hda.

’a·dóšǵi· ’ńnda nixižni·yá t’á· b^akohdǵé·’ náťosce’ ál’íne
 xo·lyê·gi náxwi·lka, ’ákwi·šǵi· náťosce’ ážǵi·la·, ’éi boxosye’
 náťosce’ ál’íne, ’akwe·é zizdá žin, náťosce’ ážǵi·la·yê· be·
 dǵi·náždǵilýe·hgo, ’ákwi·šǵi· nážǵi·t’ohgo zizdá, t’ahńt’é·’ kodǵé·’
 xodi·sǵá·’ žin, ńt’é·’ xast^xi·ńlêi’ xač’ǵi’ niní·yá žin, xast^xi·n biná·’
 t’ó· kónǵt^xé·lêi’ žin, bič’ah xaǵgižgo, bi’é·’ cag bağ danelká·lgo
 biǵa·žǵi·é·’da. xač’ǵi’ ne·zdá žin. “xátǵi·lá sicói? koxani·gi
 naxo·ká· diné do· nayâ·da, xát’é·dǵé· ’éńt’ǵi,” xaǵni žin, “kodǵé·’
 cé nášči·’ xolyé·dǵé·’ šǵi ’išt’ǵi sicói” xaǵni žin. “’â·di náni·dolká·ǵi
 ’aǵa·nálye·l” xaǵni žin. “xá·dǵé·šǵa’ áńt’ǵi” xaǵni žin. “do·da
 šǵiçai, ’aǵkǵidǵá·’ t’á·ža·gó· dahdi·yâ·ni, dí· t’á·ža·gó· na·šâ·go
 ’ášt’ǵi’ bižini žin. “do·da, do· t’á·ža·gó· naná ní·ńlnińda sicói”
 xaǵni žin, dǵi·di naxodǵi·kǵid.

“dí·ye·’ kodǵé·’ t’á· b^akohdǵé·’ ná·šdá·ǵi šǵiçai. ńlé· cé ńt^xe·l
 xolyé·hédi sédá·ńt’é·’” bižini žin. “t’á·do·lé·égó·lá šǵi naxodǵi·lni
 bini·yé·’ ášt’ǵińi sicói” xaǵni žin “xátǵi·š dó’ baxode·šni” žini·go
 ’a·dó· ńlé· daxoždi·lǵi·dǵé·dó· čǵidá t’á·át’é be· biǵ xožo·lni’ žin.
 “’a·dó· cé ńt^xe·ldi xońlǵi·d ’a· sédá·ńt’é·’” bižini žin. “’ao’ sicói
 niga·lêi’ â·di nixáni·lá” xaǵni žin. ’eišǵi· t’á·aǵcogó· yini·hńdišǵi·

'ání. "éi 'â·di náxást'ai lé· 'iñásžin dī·gó· č'óxo·t'i'go ni·kixo·t'á·l žiní, 'éiga' ni'nt'i·lá" xałni žin. "dait'ê·go nił č'óxo·t'á·l xáiša', 'ákwe·é be· šił xólni'" xałni žin. "ałco 'óxwi·nè't'á·' xałni" ní žin. 'a·dóšī· bił xozdexni', sin bił yízdést'a', sinê· úlé· nnt'i·žī' be· bił naxožílni' žin, 'a·dó· ké·t'á·n t'á· ñdiñt'a·žī' be· bił ñnáxo·žílni', 'i·ká·h be· bił náxozdesni', cídá t'á· nnt'i·žī' be· bił ñnáxožílni', 'iñda naxaγáh t'á· nnt'i·žī' be· bił náxozišni' "kót'é·lálá šičai kád kožī'" bižiní žin.

"da' t'á·'a·ní· 'a·žī'?" xałni žin, "kožī'lá" bižiní žin. "t'á·'a·ní· nił č'óxo·t'á·l·lá sicói, cídá t'â·do· ła' 'ánászi·dí 'ałco nił č'óxo·t'á·l·lá" xałni žin. "dí· za·ñiñgí·ša' dókwi· nił č'ét'á?" ní žin. "dí· ló'i· t'á· sit'í·nt'é·' bił 'o·ká, 'a·dó č'il ła' bibe' daxólónígí· t'á·ałco, be· 'aγáł daxólónígí· t'á·ałco, xoščí'i· behéłó·l, 'i·ká·hgi údadi·ža·'ígí· dó', žizédó'" žiní žin, "dí·lá za·ñił ši'do·ni·dni' šičai" bižiní žin. "'iñda kéłohša'?" xałni žin "áilá dí· bił xa·žč'ih, t'ólči·n, 'at'a·' coh 'iñda 'at'a·' čó·z" bižiní žin "'ao', t'á·lá 'áiñ, t'á· áko da' t'á· 'ákodí?" xałni žin, "ła·hágo do· nił č'óxo·t'á·dalá sicói" ní žin. "'aze·' ñdo·t'ē·žilā·, xoščí'i· coh, xoščí'i· čó·z dó', 'éi yínálzid nabiłce·d, 'éiyā do· nił č'i·ná·ā·da" xałni žin, 'a·žišī bił xožo·lni'go "'iłxošyíne·' sicói, č'é·h díní·yá, ši 'ałdó· dahndide·šdā·ł'" ní žin. 'eišī· t'á· 'ákwi· xwi·ská.

'a·dóšī· bi·skání dahná·zdi·zá žił dahne·zt'íni· gó·a· xaži·yá.

cé nášči· xolyê·gi úná·x^{wi}·lkah žin, 'ák^{wi}·t'á· 'ákóná·xo·za, t'ahnt'é· xast^x·i·nê· xa·ná·ná·zá žin. 'éiší· yini·yé 'áxátní xa·ná·de·šd'á·t' úzingo 'á·di náni·dolká·t' xaťní. "éiye· dí· lago do· naénd'·lkida sicóí 'éi bini·yé 'ánánáš't'í" xaťní žin. "xá·t'ê·gi šiçai?" bižini žin. "žó dí· yadidiñiğí· 'ák^we·éša' dók^{wi}·go niž č'óxo·t'á?" ní žin. 'éilâ· dixidí·'áilá, 'ínđa 'ayá·š t'á· bî·yah, dóli·, cídi·tcoí, daht^x·o· yinoğ'áli·, čo·žğ'ali·" bižini žin. "da' t'á· 'ákódí?" ní žin, "t'á·lá 'akódiñ šiçai" bižini žin. "naki·go do· niž č'óxo·t'á·dalá sicóí" ní žin. "dí· kq' didiñiš 'ínđa ča·l'j·d, dí·lâ· sicóí dí· nabiłce·d, 'éiyã· do· niž č'î·ná·â·da" ní žin. "éiye· dí· t'á·lahágo ka·z'ánigo niž č'î·ná·de·št'á·łigi· bini·yé 'áš't'í sicóí" xaťní žin. ná·šža· 'át'í·lá žin 'éi xoł č'î·ná·â·ni· 'it'é dí· kéło·higi· 'ínđa yadidiñiğí·.

'a·dóš'í· dahúná·zdi·záhí úlé· t^xó t^xá·t'á·di úná·x^{wi}·ská 'éi t'á·do· 'át'éhégo· ná·x^{wi}·ská, 'a·dó· ná·yó·γwož'í' cé t^xa·kâ·di ná·x^{wi}·ská, 'áko d'í· ná·x^{wi}·ská. 'a·dóš'í· dahúná·sdi·záhí xalč'í·łah xo·lyê·di xaγanê·dó· xo·γanlá žin. 'a·dóš'í· kad 'aťné·é'a·hgo xaγan bič'í' xaist'í·dó· xá·z'iszá cinaska·dlá žin, kodó· č'izni·yá·nt'é· ci·yayahd'é· xádí č'íni·yážin. k^{wi}·ša' čať 'axił 'ažo·dél, d'í· ná·aidá· t'á· 'axžo·t'í·nt'ê·go "ahálâ·ne· šiđe·žé t'á·šq' t'ahdi naná·lá, 'ahálâ·ne· šádí t'á·šq' t'ahdi

naná·lá” ’axiždo·ni·d žin. ’ákogo žičago ’axiñzísni’ žin.
 “xá·dí·í·ne· ná·’axidi·lcé·t xodiyin daxalá·tene’ di·ñi·go
 ’ačáši·t’á·žni’ éi ’akóza·lá” ’axiždo·ni·d žin.

’ákoša’ dí· xayan t’á·it’ín silí·, ’a·žj’ xoł ni·ńdé·l
 ’ádákánžo·t’i·d. “xátê·go do·leł šide·žé, dí· ’á·žj’ dahńdidi·t’asgi
 daiťé?” žiní žin. “nila šádí, xátê·go ba·ńcínke·s” žiní žin.
 “t’á·lá ’akóši·do·ni·dñ, ’axé·doht’á·ždó· t’á· nixiyandi
 yah·’ándohťas ši·do·ni·dlá· šide·žé” žiní žin, “šilá ’ađó’ t’á·
 ’akóši·do·ni·d šádí” žiní žin. “žó·oko· nlé· dahdi·t’á·žê·di
 nixizé·dest’á ninixido·lłiž nixi·do·ni·dni’, žó·oko· kad bñ
 t’á·ákódanixižilé·hgo t’á·áko” žiní žin. ’akóza·gošj· diné ’ađe
 yá·lt’i·go ’a·žj’ bayanzj’ dahdi·’á·ž t’á· do·da dó’
 xaxo·de·l’ihígó· čídá ’áłníná·’á·go ’a·dê· yah·ažj’·á·ž žin.

ńtê· xast’i·nlêi’ sidá žin ’aszá·lêi’ sidá žin diné·hlêi’
 na·ki siké žin, ’akošj· dížjilté, kšaš’ xazé·íyê· ’át’ílá žin,
 ’ínđa xamáhâ· ’át’ílá žin, xalahké·yê· ’át’ílá žin. do· xá·
 náxát’i·da žin, t’á· xazó· xodí·na·go ’ínđa xast’i·n xa·zj’ žin.
 “xá·tê·dé·ye· ’óht’j’? ko·xani·gila’ diné ’áđin, xátê·dé·lá
 diné·éšj· nołj·go ’óht’j’?” xałní žin. “t’á·lá kódo· dine’é ni·łlñ”
 žiní žin. “xáđâ·šá’ kodó· daxodo·lj·dni?” xo·do·ni·d žin. ’eišj·
 diné xwé·daxoxya·go xát’ílá t’ah ñža·š xóni, “đj· náxaidá·lá
 kodó· daxodi·lj·dni” žiní žin. ’a·dó·šj· daxozizlj·dê·dó·

č'óxožná'á, 'a·dóš'í· xast'xóí bit'až'í·'á·žgo bini·na kazé·dest'á·go
 t'á·za·gó· dašdi·'ážê· 'ákó·š'í· č'óxožná'á, 'a·diš'í· 'înda
 xw'é·xo·zin, "t'á·ga·a·ní· 'ákóza·ni" 'a·dóš'í· xast'xí·nê·
 'á·ždahdi·lγwod 'înda 'eszá·nê·, 'înda céiké·yê· dinéh
 'axiínda·š'íd "éiga' óht'í·lá ša·'álč'íní, xádá·'š'í· xá·ž'íš'í·
 so·l'í·, do·da dó· 'ákó'tê·go naxa·'ndoh't'aš na·γwól'ní·da"
 ž'íní ž'in xat'xí·nê·.

'a·ž'íš'í· 'înda kož'í ša·'álč'íní xo·do·ní·d γwóni·ž'í xaxo·'a·
 "xát'ê·goš do·le·t' kad 'akó· naxa·'álč'ín naxa·nát'á·ž? xát'ê·go
 ba·'ncínke·s xast'xí·n?" ní ž'in 'aszá·n. "l'á·a·' ní xát'ê·go
 ba·'ncínke·sgo·ádíní? xát'í·č'oido·'í·t' nínzingo 'ádíní?" ní ž'in.
 "xá·gō·da xát'í·lá č'oido·'í·t'gō·š 'ádíš'ní? diné·éš xóló? žó t'á·
 ni č'oidí·'í·t' na·'álč'íní ba·at'édí·t'í·t' ñsingo 'ádíš'ni" ní ž'in.
 'ákoš'í· 'akóza·go "xágó·ne·' íl'áhdé·' t'x'áláγwoš nánóht'x'í·h"
 xodo·ní·d.

'ákogoš'á t'x'áláγwoš na·ki náža·, 'ákoš'á "xát'í· č'oido·'í·t'"
 xodo·ní·d ž'in "t'á·lá nixí xa·'áni·t'én šizé·é" ž'íní ž'in n'ž'ít'ážê·.
 'éiš'í· 'ákwi· t'á· 'al'á t'x'á·xodisgiz. 'éiš'í· 'akóza·dó· nadá·t'gaiyê·
 xádí be·ná·lcai, nadá·t'coiyê· 'éi xó be· naxodo·lcai. xak'ibiž'í·go
 'i·í·'á t'ó· n'ž'ít'á·žgó·. xil'li·ž'í·go xo·γan biyi·n ñde·t'á, 'a·dó·
 xaki 'ado·t'á·t'go yiská, na·kič'á·dahdi 'óž'í·' ñná·de·t'á,
 'ákogoš'í· yikái biž'íh ž'í·ž'iz xayí·t'kâ·go.

'ákwe·éš'í· t'á·áko 'áž'íní 'alá·ž'í' ž'íl'ni, "dí· š'í íl'áhdé·'·

žihkiží bił dahnáxodišlį·d” ’inda ’aké·dê·’ žíli·ni “dí· ší
 xo·žóne· bił dahnáxodišlį·d, ’áko nle· nixicilí yix^{wi}·doł’á·ł,
 ’áko xol’á·gó· čodaol’į·do· xodo·ni·dni” žini žin, ’a·dó·ší·
 t’á·ako xacilí dí· lókešča·’í nlinê· xat^x·a·dó· nižnlt^xį·, ’a·dó·ší·
 ’alâ·žį· žílinê· bá·adizde·z’á žihkiží, ’akót’áošį· ba·nždi·t’á·ž,
 žihkiží ’alâ·žį· báxaždi·’a biké·dê· xo·žóne· báxaždi·’a, kótê·go
 t’á· ’axah yit’ihgo, ke·t’á·n t’á·ákóté, žihkiží ke·t’á·n ’álcé
 nexedeł, biké·dê·’ xo·žóne· ke·t’á·n nexede·įgo, ’i·ká·hdó’
 t’á·ákóté, žihkiží ’i·ká·h ’álcé nexedeł biké·dê· xo·žóne·
 ’i·ká·h, ’eišį· t’á·ákót’áo xat^x·a·dó· sidâ·go dí·iská, dí·iskâ·go
 čídá ’ałco bił č’óxožná’á ’ałč’išžį čídá do· ’anáxó·t’ihgo bił
 č’óxožná’á žini. “Kad čídá ’ałco nił čixóná’á sicilí· ła·da
 ’á dá’asésį·dígį· čídá ’ádin” žini žin, “ší· ’ałdó’ t’á·akósza·”
 žini žin cé n^t·e·ldê·’ nžizáhâ· “’ałdó’ do· ła· ’á dá’asésį·da”
 žini žin. “kožį· žinī·ni” žini žin.

’ákogošį· ’a·dó· dašdi·’á·ž t’ó· ’ácé·d žó·gó· dašdi·’á·žlá
 ’azlį·’ žin, t’á· yah’ánždo·t’as’ ilį·go xodí·na’ žin. t’á·yisí
 nza·dgó· noxo·lži·ž žin wóná·si·. xáté·žílá xažį·’á·ž dazni·zį·go
 žó·gó· xákádasde·z’į·’, n^té·’ šádá’áh xa’á·ah bił t’á· bit^x·á·
 góne· t’á· dí·įgo xode·ké·’ žin, ła· éi ’ałdó’ e·e’ahžį·go t’á·
 dí·įgo xode·ké·’ žin. ’a·žišį· daxožo·’į·go noxo·lži·ž, nłáhžį
 ’alâ·žį· žílinê· zizé n^t·eližį· nžisłį·’, ’aké·dê·’ žílinê· céžinžį·
 nžisłį·’ žin. ’éi kad ’á·žį· ’ałčá·hžį xožíló žini.

8. xo·žóne· be·xaz'â·gi

dí· nlé keh daxazč'í·gó· t^xáždo·lžâ·go xake·' yi·č'í·'ê· 'é·ye·
 'aińtŕi·go x^wexéžâ·hdó· ne·zgai žiní. 'ında žo·gá·łgo xazá·d
 ńdani·gahâ·, 'ında xaga·n ńdani·gahâ· ye· 'aińtŕi·go 'akó·
 dane·zgaido· žiní. 'ında 'aliž bi·dińni·do· ye· 'aińtŕi žiní. 'ında
 x^we·hécí·n ńdani·ča·'â·, 'ında xagod t^xahgó· ńdani·ča·'â· ye·
 'aińtŕi·go 'akó· ńdańča·do· žiní, 'ında cin dade·ní·ni· bit^xah
 t^xáždo·lγ^wod daxodi·zô·zgo deič'í·'ê· 'é·ye·' 'aińtŕi·go xaká·'
 šič'í·do· žiní. 'ında xaní·' góna· dini·hgo ži·š do·ńt'i·i· xast^xi·n
 ye· 'ádóx^{wi}·sžónê· 'akót'âo ye· 'aińtŕi žin. xast^xi·n bine·gó·
 cédei žist^xi·go x^wi·γá·n nixídadisi·'ê· ye· xaińtŕi·go x^wi·γá·n
 dini·h 'í·do·lí·ž žin.

'ında xaga·ngó· dadini·h ńda·le·hgo ga·bašt^xá·n ye· 'aińtŕi·do·,
 'ında t'á· bí·yó xayi' í·lcaigo čisô·s 'ai 'itŕi·do·le·ž žin, 'ında
 xaci·žŕi' t'ó· do· xályá·gó· ńčá·'áco·z xaci· bésžónê· 'é·ye·
 'aińtŕi·go 'akótŕi·do·le·ž žiní. 'ında šaš ńdi·γi·žgo 'ında ži·š
 ńdi·γi·žgo bŕkeh xoł yé·' xazlŕi·'ê· dí· 'ildá·didołké·łgo xaz'â
 žiní, 'ında ži·š bicáskehgi žine·zt^xi·go 'a·dóšŕi· xo·dinižxé·łgo

xaz'á žiní, 'inda ši-š nziŕce·dgo cídá t'á· daziŕcé·'gi 'a·dó·
xo'dínoŕxé·ŕgo xaz'á žin, xá·lá ła' cíŕké· 'ída·t'é, č'íké·
'ída·t'é, ła' xast'óí 'ídat'é, ła' sâ·ni· 'áda·t'é, ła' nat'á·ni·
'áda·t'é, t'á·ákódí.

University of
Connecticut
Libraries

39153028892091

